

NUORET AIKUISET JOULUKIRKKOKANSAA?

Tapaustutkimus joensuulaisista nuorista aikuisista
Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäsenenä

Itä-Suomen yliopisto
Filosofinen tiedekunta
Teologian osasto, läntinen teologia
Pro gradu-tutkielma, kevät 2011
Uskonnonpedagogiikka
Anssi Rinkinen

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	1
2 TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	3
2.1 Nuoret aikuiset	3
2.2 Uskonto ja uskonnollisuus.....	4
2.3 Spiritualiteetti	7
2.4 Nuorten aikuisten spiritualiteetti	8
2.5 Auktoriteettien varjosta itsenäisyyteen – Nuoren aikuisen uskon kehitysvaiheet Fowlerin mukaan	12
2.6 Sosiaalinen pääoma	15
3 TUTKIMUKSEN KOHDE, TEHTÄVÄ JA LÄHTÖKOHDAT.....	18
3.1 Pielisensuun seurakunnan toimintasuunnitelma nuorten aikuisten osalta.....	18
3.2 Tutkimustehtävä	20
3.3 Laadullinen lähestymistapa ja tapaustutkimus	20
3.4 Ryhmähaastattelu aineistonkeruumetodina	22
3.5 Aineiston esittely	24
3.6 Tutkimuksen eettisyys	26
4 NUORET AIKUISET KIRKON JÄSENIÄ.....	28
4.1 Kaste, pyhäkoulu ja rippikoulu – kirkon kanssa yhdessä kuljettu polku	28
4.2 Osallistumisaktiivisuus jakaa nuorta kirkkokansaa.....	30
4.3 Kirkkoon kuuluminen miltei itsestäänselvyys	35
4.4 Mielikuvat kirkosta ovat kaksijakoisia.....	39
4.5 Kiehtova mystiikka, paha media	41
4.6 Nuoret aikuiset kirkon jäseninä, passiivisesta perusluterilaisesta aktiiviseen osallistujaan	46
4.7 Uskovatko nuoret aikuiset Jumalaan?	49
4.8 Uskonnollinen kokemus ei ole harvinaisuus	54

5 NUORTEN AIKUISTEN TYYPIHENKILÖT	60
5.1 Tyyppihenkilöiden tausta	60
5.2 Perusluterilainen	62
5.2.1 Kerhoja käynyt tapakristitty	62
5.2.2 Perusluterilaisen ja heteronormatiivisen kirkon arvot	63
5.2.3 Kirkon toiminta ja sen sosiaalinen merkitys	65
5.3 Postmoderni kristitty	71
5.3.1 Valikoiva ja tiedostava nuori aikuinen	71
5.3.2 Postmodernin kristityn ja avarakatseisen kirkon arvot	71
5.3.3 Kirkon toiminta ja sen sosiaalinen merkitys	73
5.4 Herätyskristillinen	76
5.4.1 Uskovainen, kahden maan kansalainen	76
5.4.2 Herätyskristillisen ja perhekeskeisen kirkon arvot	77
5.4.3 Kirkon toiminta ja sen sosiaalinen merkitys	79
5.5 Aktiivinen luterilainen	81
5.5.1 Osallistuva uskovainen	81
5.5.2 Aktiivisen luterilaisen ja suvaitsevaisen kirkon arvot	82
5.5.3 Kirkon toiminta ja sen sosiaalinen merkitys	84
6 POHDINTAA	86
6.1. Pohdintaa tutkimuksesta	86
6.2 Yleistettävyyden ja luotettavuuden arviointi	91
LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	93
LIITTEET	102

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO – UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND

Tiedekunta – Faculty Filosofinen tiedekunta		Osasto – School Teologinen osasto, läntinen teologia	
Tekijät – Author Anssi Rinkinen			
Työn nimi – Title Nuoret aikuiset joulukirkkokansaa? Tapaustutkimus joensuulaisista nuorista aikuisista Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäseninä			
Pääaine – Main subject	Työn laji – Level	Päivämäärä – Date	Sivumäärä – Number of pages
Uskonnonpedagogiikka	Pro gradu -tutkielma	☒	12.5.2011
	Sivuainetutkimus	☐	
	Kandidaatin tutkielma	☐	
	Aineopintojen tutkielma	☐	
Tiivistelmä – Abstract			
<p>Kuopion hiippakunnan kasvatustieteiden- ja perhetyön johtokunta tilasi Itä-Suomen Yliopiston teologiselta osastolta hiippakuntansa alueen nuoriin aikuisiin liittyvää tutkimusta keväällä 2010. Tämä tutkielma kuuluu yhtenä osana tuon yhteistyön tuottamiin tutkimuksiin.</p> <p>Tämän tutkielman tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia nuoret aikuiset ovat Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäseninä sekä kohtaavatko he ja Suomen evankelis-luterilainen kirkko toisensa. Tämän lisäksi tutkielmassa selvitettiin, että kohtaavatko Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toiminnot ja arvot joensuulaiset nuoret aikuiset sekä millainen sosiaalinen merkitys kirkolla on joensuulaisten nuorten aikuisten elämässä.</p> <p>Tutkimusaineisto on kerätty videoiduin ryhmähaastatteluin. Ryhmähaastatteluita järjestettiin neljä kappaletta ja niihin osallistui kolmesta viiteen henkilöön kerrallaan. Haastatteluihin osallistui viisi miestä ja kaksitoista naista eli yhteensä 17 nuorta aikuista.</p> <p>Tutkielman tutkimusote on kvalitatiivinen. Litteroitu tutkimusaineisto on käsitelty teemoitelemalla sekä tyypittelemällä. Aineistosta nousseiden teemojen avulla kuvailtiin nuoria aikuisia Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäseninä. Tämän lisäksi konstruoin aineiston pohjalta nuoria aikuisia kuvaavat tyyppihenkilöt. Tyyppihenkilöt ovat perusluterilainen, postmoderni kristitty, herätyskristillinen ja aktiivinen luterilainen. Tyyppihenkilöiden kuvauksissa tulee esiin heidän aktiivisuutensa suhteessa kirkkoon, historiansa kirkon piirissä, uskonsa kohteet, mielikuvat kirkosta, suhtautuminen kirkon arvoihin, toiminta, jota he kirkolta odottavat sekä kirkon sosiaalinen merkitys.</p> <p>Tutkielmassa on kuusi lukua. 1 luku on johdanto. Luku 2 toimii tutkimuksen taustalukuna, jossa kuvataan nuoria aikuisia, uskontoa ja uskonnollisuutta, spiritualiteettia, nuorten aikuisten spiritualiteettia, Fowlerin uskonkehitysvaihteoriaa sekä sosiaalista pääomaa. Luku 3 sisältää kuvaukset tutkimuksen kohteesta, tehtävästä ja lähtökohdista. Siinä esitellään myös tutkimusaineistoa ja tuodaan esille tutkimukseen liittyviä eettisiä näkökulmia. Luvut 4 ja 5 sisältävät tutkimustulokset. Luvussa 4 kuvataan nuoria aikuisia kirkon jäseninä ja luku 5 sisältää tyyppihenkilökuvaukset. Luvussa 6 pohditaan tutkimustuloksia, luotettavuutta ja yleistettävyyttä.</p> <p>Tutkimuksen päätulokset voidaan kiteyttää seuraavasti. Joensuulaiset nuoret aikuiset ovat hyvin heterogeeninen joukko Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäseniä. Heidät voidaan jakaa neljään ryhmään perusluterilaisiin, postmoderni kristittyihin, herätyskristillisiin ja aktiivisiin luterilaisiin. Se kuinka hyvin Suomen evankelis-luterilainen kirkko ja nuori aikuinen kohtaavat, riippuu nuoren aikuisen omasta uskosta, odotuksista kirkkoa kohtaan, kirkon merkityksestä hänen elämässään, hänen historiastaan kirkon piirissä sekä siitä, miten aktiivisesti nuori aikuinen hakeutuu kirkon toimintaan mukaan. Mitä aktiivisemmin nuori aikuinen osallistuu kirkon toimintaan, sitä paremmin nuori aikuinen ja Suomen evankelis-luterilainen kirkko kohtaavat. Parhaiten kirkon kanssa kohtasivat aktiiviset luterilaiset. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon järjestämään nuorten aikuisten toimintaan joensuulaiset nuoret aikuiset olivat tyytymättömiä. Kirkon arvot taas näyttivät vastaavan melko hyvin nuorten aikuisten arvoja, heteronormatiivisuutta lukuun ottamatta. Osallistumisaktiivisuus vaikutti kirkon sosiaaliseen merkittävyyteen. Jos nuori aikuinen osallistui aktiivisesti Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toimintaan, niin silloin kirkon sosiaalinen merkitys on suurempi kuin silloin, kun nuori aikuinen ei osallistunut niin aktiivisesti sen toimintaan.</p>			
Avainsanat – Keywords			
Uskonnollisuus, spiritualiteetti, nuoret aikuiset, sosiaalinen pääoma, sosiaalinen uskonnollinen pääoma, Suomen evankelis-luterilainen kirkko			

1 JOHDANTO

Opiskelu, työelämä, sitoutuminen, vapaus, perheen perustaminen, eroaminen, muutokset ja pysyvyys kuuluvat kaikki nuoren aikuisen elämään. Voisi ajatella, että ikävuodet 18–29 ovat ihmiselämän kiireisimmät ja tärkeimmät. Monet suuret päätökset koko elämän suhteen tehdään juuri noina vuosina. Mahtuuko Suomen evankelis-luterilainen kirkko noihin nuoren aikuisen ruuhkavuosiin?

Kaste, häät ja hautajaiset ovat yleisimmät syyt kuulua kirkkoon¹. Nuoren aikuisen elämään näistä liittyy välillisesti kaikki, mutta henkilökohtaisesti ajankohtaisia ovat omat häät ja lapsen kaste. Toimitukset lienee läheisiä nuorellekin kirkkokansalla, mutta houkuttelevatko ne nuoret aikuiset kirkon toiminnan pariin?²

Suomen evankelis-luterilaisesta kirkosta on eronnut vuosittain, vuoden 1923 uskonnonvapauslain jälkeen muutamaa vuotta lukuun ottamatta enemmän ihmisiä kuin siihen on liittynyt.³ Vuonna 2003 avattiin internetiin Eroakirkosta.fi-palvelu, mikä lisäsi entisestään kirkosta eroajien määrää. Suurin kirkosta eroajien joukko ovat olleet palvelun avautumisesta alkaen 18–25-vuotiaat nuoret aikuiset.⁴ Samaan aikaan evl.fi-sivustolla uutisoidaan, että kirkkoon liittyi vuonna 2009 ennätysmäärä ihmisiä.⁵ Onko kirkko kriisissä nuoren jäsenistön kadotessa vai kiinnostaako kirkko sitenkin nuoria aikuisia?

Tutkimukseni koskee 18–29-vuotiaiden nuorten aikuisten suhdetta ja suhtautumista Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon Joensuun alueella. Tarkoituksena on selvittää, miten nuoret aikuiset ja Suomen evankelis-luterilainen kirkko kohtaavat ja mitkä asiat vaikuttavat siihen. Tutkimusotteeni on laadullinen. Tutkimusaineistoni on kerätty videoiduin ryhmähaastatteluin. Keskeisimpiä käsitteitä tutkimuksessani ovat uskonnollisuus, sosiaalinen uskonnollinen pääoma ja nuoret aikuiset.

¹ Sannalla *kirkko* tarkoitan tässä tutkimuksessa Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa. Myös evankelis-luterilaisella kirkolla viitataan Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Käytän koko nimeä Suomen evankelis-luterilainen kirkko silloin, kun haluan korostaa sitä erityisesti esimerkiksi tehdessäni eroa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja herätyskristillisen liikkeen välille.

² Kääriäinen 2007.

³ Väestörekisterikeskus.

⁴ Eroakirkosta.fi.

⁵ Elv.fi.

Tutkimusta varten haastattelin 17 18–29-vuotiaasta nuorta aikuista. Haastattelut olivat ryhmähaastatteluita, joihin osallistui 3–5 henkilöä kerrallaan. Tutkimusaineisto on teemoiteltu sekä tyypitelty. Näiden prosessien avulla on selvitetty tutkimusongelma ja saatu vastauksia tutkimuskysymyksiin.

Tutkimuksen päätulokset voidaan kiteyttää seuraavasti. Nuoret aikuiset ovat hyvin heterogeeninen joukko Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäseniä ja heidät voidaan jakaa neljään ryhmään: perusluterilaisiin, postmoderneihin kristittyihin, herätyskristillisiin ja aktiivisiin luterilaisiin. He eroavat toisistaan hyvin monilta eri osin suhteessaan ja suhtautumisessaan kirkkoon. Se kuinka hyvin Suomen evankelis-luterilainen kirkko ja nuori aikuinen kohtaavat riippuu paljon nuoren aikuisen omasta uskosta, odotuksista kirkkoa kohtaan, kirkon merkityksestä hänen elämässään, hänen historiastaan kirkon piirissä sekä siitä, miten aktiivisesti nuori aikuinen hakeutuu kirkon toimintaan mukaan. Mitä aktiivisemmin nuori aikuinen osallistuu kirkon toimintaan, sitä paremmin nuori aikuinen ja Suomen evankelis-luterilainen kirkko kohtaavat. Osallistumisaktiivisuus vaikuttaa myös kirkon sosiaaliseen merkittävyyteen. Jos nuori aikuinen osallistuu aktiivisesti Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toimintaan, niin sen sosiaalinen merkitys on suurempi kuin silloin, kun nuori aikuinen ei osallistu niin aktiivisesti sen toimintaan.

2 TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

2.1 Nuoret aikuiset

Nuorta aikuisuutta voidaan määritellä eri näkökulmista. Määritelmä riippuu aina määrittäjästä ja hänen intresseistään. Toiset määritelmät korostavat elämäntilanteen merkitystä ja toiset taas katsovat iän olevan merkittävän ikäryhmän määrittäjä. Nuoret aikuiset nähdään hyvin heterogeenisenä joukkona niin elämäntilanteen, kulttuurin kuin arvojenkin suhteen. Nuorta aikuisuutta voidaan pitää myös elämänasenteena tai maailmankuvana, joihin liittyy asettumattomuutta, itsenäistymistä ja oman identiteetin muodostamisen vaikeutta. Nuorta aikuisuutta pidetään myös ajanjaksona, jolloin nuoruuden vapaana eletyt vuodet vaihtuvat aikuisuuden vastuunoton vuosiin.⁶

Nuori aikuisuus on nähty myös ajanjaksona, joka asettuu rituaalisen iän mukaisesti rippikoulun ja ammattiin valmistumisen tai perheen perustamisen välille. Rippikoulu on rituaalisena porttina nuoruudesta kohti aikuisuutta, ja ammattiin valmistuminen tai vanhemmuus on rituaalinen päätepiste nuoruudelle, jonka jälkeen yksilö on aikuinen. Myös aikuisuuden perinteisiä tunnusmerkkejä, taloudellista itsenäisyyttä, perheeseen ja työhön vakiintumista ja opiskeluiden päättämistä, pidetään merkkeinä aikuisuudelle, jolloin nuoruus ja nuori aikuisuus ovat takana.⁷

Pääkaupunkiseudun nuorten aikuisten uskonnollisuutta ja elämää käsittelevässä Urbaani usko – tutkimuksessa nuoret aikuiset käsitettiin 20–39 vuotiaisiksi. Perinteisesti nuorten aikuisten on nähty olevan alle kolmenkymmenen ikävuoden, mutta nuoruuden pidentymisen, työelämään siirtymisen ja perheen perustamisen myöhentymisen vuoksi tutkimuksessa laajennettiin ikäryhmää aina 39 ikävuoteen.⁸ Valtionhallinto käsittää nuoret aikuiset 18–29 vuotiaisiksi.⁹

Tässä tutkimuksessa rajaan *nuoret aikuiset* tarkoittamaan 18–29 ikävuotta. Pohjaan rajaukseni sekä perinteiseen määritelmään että valtionhallinnon käsitykseen nuorista aikuisista. Ikäryhmän rajausta toimii myös samalla tutkimusjoukon rajauksena ja us-

⁶ Kuka on nuori aikuinen; Martikainen 2009, 9–11.

⁷ Aapola & Ketokivi 2005, 18–19.

⁸ Mikkola & al. 2006, 9.

⁹ Nuorisolaki 27.1.2006/72.

kon, että rajauksen avulla minun on helpompi saada edustava joukko tutkimustani varten. Laajennettu käsitys nuorista aikuisista pidentäisi nuoren aikuisuuden kestämään yli 20 vuotta ja en katso sen soveltuvan tutkimukseeni.

2.2 Uskonto ja uskonnollisuus

Käsiteltäessä uskonnollisuutta on ensin tehtävä selväksi se, mitä tarkoitetaan uskonnolla. Uskonnon määritelmiä on monia ja ne eroavat toisistaan ainakin pyrkimyksissään universaalisuuteen. Määritelmiin vaikuttavat aina määrittelijän oma uskonto ja vallitseva kulttuuri. Toistaiseksi ei ole yhtä yleisesti hyväksyttyä universaalia uskonnon määritelmää eikä yhteisymmärrystä siitä, onko sellaiselle edes tarvetta. Tähän tutkimukseen valitut uskonnon määritelmät ovat lähtökohdiltaan hyvin sosiologiset ja niiden tarkoitus on näyttää uskonnon sosiaalinen funktio. Perusteluna sosiologisten uskonnon määritelmien valinnalle monien muiden määritelmien joukosta on se, että tutkimuksen tarkoituksena on selvittää kirkon sosiaalista ja yhteisöllistä merkitystä nuorten aikuisten elämässä. Seuraavana esittelen kaksi uskonnon määritelmää, jotka pyrkivät olemaan mahdollisimman universaaleja vaikkakin eri perspektiiveistä. Sekä näiden lisäksi esittelen yhden määritelmän, joka nousee juutalais-kristillis-islamilaista traditiosta, joka ei pyri universaalisuuteen.

Ensimmäinen uskonnon määritelmä on Émile Durkheimin. Hänen mukaansa symbolisella kielellä ilmaistuna maailma jakautuu kahteen kategoriaan pyhään ja profaaniin. Profaaneja asioita ovat kaikki arkipäiväiset ja tavalliset asiat. Pyhät asiat ovat erityisiä, vaarallisia ja korostetulla tavalla erilaisia asioita. Pyhät ja profaanit asiat erotetaan toisistaan täysin.¹⁰ Tämän käsityksen pohjalta Durkheim kuvaa uskontoa seuraavasti:

Uskonto on pyhiä, toisin sanoen erityisiä ja kiellettyjä, asioita koskevien uskomusten ja käytäntöjen yhtenäinen järjestelmä - uskomusten ja käytäntöjen, jotka yhdistävät kaikki niihin uskovat yhdeksi moraaliseksi yhteisöksi, jota kutsutaan kirkoksi.¹¹

Durkheimille uskonto on sosiaalinen konstruktio, jossa yhteisö määrittelee pyhät ja profaanit asiat – ei jumala. Kollektiiviset käsitykset maailmasta sekä myytit ja rituaa-

¹⁰ Durkheim 1976, 40–42.

¹¹ Durkheim 1976, 47.

lit sitovat yhteisön jäsenet yhdeksi moraaliseksi yhteisöksi. Toinen uskonnon määritelmä on Kimmo Ketolan. Hänen mukaansa uskonto on jaettu katsomusjärjestelmä, joka sisältää yliluonnollisia uskomuksia ja niihin liittyviä vastauksia inhimillisen olemassaolon kysymyksiin.¹²

Toisenlaisen määritelmän uskonnotle antaa Maija Turunen teoksessaan `Faith in the heart of Russia`. Hän määrittelee uskonnon ilman sosiaalista aspektia ja katsoo uskonnon määritelmään sisältyvän kaksi oletusta:

Uskonto on yliluonnollinen olemassaolo/entiteetti/itsenäinen kokonaisuus, jolla on valta toimia sekä persoonaton prosessi, jolla on yliluonnollinen merkitys.¹³

Turusen määritelmä nousee juutalais-kristillis-islamilaista traditiosta eikä pyri olemaan täysin universaali. Määritelmän mukaan uskonto ei ole sosiaalinen ilmiö vaan se on olemassa ilman yhteisöä. Turunen näkee uskonnon olevan itsenäinen olemassa oleva kokonaisuus, jolla on valta toimia. Uskonnon ideaan sisältyy myös ajatus persoonattomasta prosessista, jolla on yliluonnollinen merkitys. Yliluonnollisuus rajaa määritelmän universalisuutta, sillä yliluonnollinen käsitetään eri kulttuureissa eri tavoin. Se mikä on toisessa kulttuurissa yliluonnollista voi toisessa kulttuurissa olla täysin luonnollista. Kuitenkin Turunen jättää personoimatta yliluonnollisen, joka lisää määritelmän käytettävyyttä eri kulttuureissa.¹⁴

Uskonto nähdään jaetuksi katsomus- tai symbolijärjestelmäksi, joka pitää sisällään vastauksia olemassaolon peruskysymyksiin sekä sosiaalisesti konstruktiiviseksi, jossa jaetaan yhteinen kosmologinen käsitys maailmasta, jota ylläpidetään myytein ja rituaalein. Durkheimin ja Ketolan määritelmien mukaan uskonto on sosiaalinen ilmiö, kun taas Turunen näkee uskonnon olevan itsenäinen olemassa oleva olio. Tämän tutkimuksen kannalta ei ole tärkeää sulkea pois kumpaakaan näkökulmaa uskonnon luonteesta, sillä tutkimukseen osallistuvilla voi olla hyvin erilaisia käsityksiä uskonnon luonteesta.¹⁵

Uskonnotollisuus on puolestaan uskonnon harjoittamista käytännössä. Uskonnotollisuus on uskonnon näkyvä osa ihmisen elämässä. Uskonnotollisuudesta puhuttaessa tulee

¹² Ketola 2008, 14–19.

¹³ Turunen 2005, 49.

¹⁴ Turunen 2005, 48–49.

¹⁵ Durkheim 1976, 47; Ketola 2008, 14–19; Turunen 2005, 48–49.

usein esiin myös spiritualiteetin käsite. Uskonnollisuus ja spiritualiteetti eivät tarkoita samaa asiaa, vaikka niitä saatetaankin käyttää synonyymeina. Uskonnollisuus viittaa uskonnon harjoittamiseen, rituaaleihin sekä ideologioihin ja spiritualiteetti taas puolestaan viittaa tunne-elämään, kokemuksiin ja syvään pohdintaan.¹⁶

Uskonnollisuuden harjoittaminen voidaan jakaa kahteen kategoriaan, julkiseen ja yksityiseen. Julkinen uskonnollisuus pitää sisällään osallistumisen uskonnollisen yhteisön järjestämään toimintaan, kuten jumalanpalveluksiin, messuihin, kirkollisiin toimituksiin, rukoushetkiin, hengellisiin tilaisuuksiin tai konsertteihin ja muuhun uskonnollisen yhteisön järjestämään yhteistoimintaan. Yksityinen uskonnollisuuden harjoittaminen voi taas pitää sisällään rukoilemista, uskonnollisen median seuraamista, uskonnollisen kirjallisuuden lukemista, meditointia ja pyhien kirjojen, kuten Raamatun lukemista.¹⁷

Nuoret aikuiset pitävät uskoa hyvin henkilökohtaisena asiana, eivätkä he koe kirkkoa tärkeänä uskon suhteen. Uskoa ei mielellään määritellä minkään uskonnon mukaan, vaan nuoret aikuiset määrittelevät uskonsa avoimesti. Usko on yksilön oma ja yksityinen asia. Nuoret aikuiset eivät liitä uskoa tai kirkkoon kuulumista kunnan kansalaisuuteen eikä suomalaisuuteen, vaan kirkon jäsenyys on heille henkilökohtainen valinta.¹⁸

Nuoret aikuiset pitävät itseään muita ikäryhmiä vähemmän uskonnollisina. Alle 25-vuotiaista 37 % piti itseään uskonnollisina, kun taas 35–49-vuotiaista uskonnollisena itseensä piti 61 % ja yli 65-vuotiaista 79 %. Nuoret aikuiset identifioituivat mieluummin kristityiksi kuin luterilaisiksi. Kristittynä alle 25-vuotiaista itseään piti 75 % ja luterilaisina vain 65 %. Myös kirkossakäyntiaktiivisuus oli nuorilla aikuisilla heikointa. Vain 2 % alle 25-vuotiaista kävi kirkossa vähintään kerran kuukaudessa ja 61 % alle 25-vuotiaista kävi kirkossa harvemmin kuin kerran vuodessa tai ei koskaan.¹⁹

Allport ja Ross jakoivat uskonnollisen suuntautuneisuuden kahteen tyyppiin, ekstrinsekaaliseen eli ulkoiseen ja intrinsekaaliseen eli sisäiseen suuntautumiseen. Ulkoisesti suuntautuneet ihmiset käyttävät uskontoa omiin tarkoituksiinsa. Heidän arvonsa ovat

¹⁶ Tirri 2004, 119–120; Tuominen 2005, 35–36.

¹⁷ Niemelä 2003a, 165–174.

¹⁸ Niemelä 2006, 63–64.

¹⁹ Niemelä 2003b, 192–202.

välineellisiä ja itsekeskeisiä. Uskonto on heille käyttökelpoinen väline, joka tuo heille turvallisuutta, lohtua, seuraa, ajankulua sekä statusta ja omavanhurskautta. Uskon näkemys sovitetaan sopivaksi muihin tarpeisiin ja suhtautuminen uskoon on kevyttä. Sisäisesti suuntautuneet ihmiset pitävät uskonnollisuutta tärkeimpänä arvonaan ja alistavat muut tarpeet yhteensopiviksi uskonnollisten arvojen ja määräysten kanssa. Yksilön omaksuttua uskonkäsityksensä, hän pyrkii sisäistämään sen ja noudattamaan sitä kokonaisuudessaan.²⁰

2.3 Spiritualiteetti

Spiritualiteetti käsitteenä on monitulkintainen ja eri konteksteissa eri tavoin ymmärretty. Karkeasti spiritualiteetin käsitteen määritelmät voidaan jakaa kahteen luokkaan, kristillisiin ja inhimilliseen spiritualiteettiin määritelmiin. Inhimillinen spiritualiteetti nähdään jokaiselle ihmiselle luonnollisena ilmiönä, kun taas kristillinen spiritualiteetti korostaa yksilön uskon merkitystä. Inhimillinen spiritualiteetti käsittelee eksistentiaalisia peruskysymyksiä, joihin eri katsomukset ja uskonnot voivat vastata oman perinteensä pohjalta. Kristillinen spiritualiteetti vastaa eksistentiaalsiin kysymyksiin kristillisen uskon ja perinteen pohjalta. Elämää myös tulkitaan kristillisten symbolien ja perinteen valossa.²¹

Spiritualiteetti kristillisenä käsitteenä viittaa henkeen ja sieluun. Latinankielinen sana *spiritus* `henki`, viittaa kristillisessä käytössä sekä Jumalan Pyhään Henkeen että ihmisen henkeen, joka nähdään Jumalaan suhteuttettuna. Kristillisessä kirkossa spiritualiteetilla tarkoitetaan henkilökohtaista hengellistä elämää ja sen hoitamista. Usein spiritualiteettia harjoitetaan jonkin tietyn hengellisen tradition mukaan. Tällöin spiritualiteetti voidaan nähdä Jumalan synnyttämänä ja sen vuoksi ihmisen on etsittävä elävää, henkilökohtaista uskonelämää ja kirkon uskon sovellutusta omaan elämäänsä.²²

Kristillisen kirkon käsityksen ulkopuolella inhimillinen spiritualiteetti tai yleinen spiritualiteetti nähdään kaikille ihmisille yhteisenä ominaisuutena, mikä ilmenee yk-

²⁰ Allport & Ross 1967, 434.

²¹ Halme 2008, 61, 64–65; Hay 1998, 17–22; Tuominen 2005, 35–36.

²² Benner 1989, 20; Halme 2008, 58–59; Kotila 2003, 13–14; Tuominen 2005, 35–36.

silön maailmankatsomuksessa ja arvoissa. Inhimillinen spiritualiteetti ilmenee sekä uskonnollisen että uskomattoman ihmisen elämässä. Spiritualiteetti on tämän käsityksen mukaan ihmisyyden ydin ja se on tiukasti sidoksissa ihmisenä kasvamiseen ja ihmisen syvimpään olemukseen. Spiritualiteettiin liitetään seuraavanlaisia ominaisuuksia: herkkyyys, mysteerin taju, elämän ihmettely, kunnioittamisen tunne, usko, kokemus tuonpuoleisesta, tarkoituksen etsiminen, itse tuntemus, rohkaus ja tunteet. Spiritualiteetti on vahvasti sidoksissa ihmisen sisäiseen maailmaan. Spirituaalisuus on herkkyyttä nähdä jokapäiväisen elämän syvemmät merkitykset. David Hayn mukaan spiritualiteetti on jotakin, joka on biologisesti sisällytetty jokaiseen ihmiseen ja se on holistista tietoisuutta todellisuudesta. Spiritualiteettinen potentiaali on siis jokaisessa ihmisessä eikä spiritualiteettia voida rajata vain uskonnolliksi itsensä kokevien ihmisten ominaisuudeksi.²³

2.4 Nuorten aikuisten spiritualiteetti

Jenni Hyvönen tutki pro gradu-tutkielmassaan nuorten aikuisten spiritualiteettia osana Case Kallio -tutkimusprojektia. Tutkimuksessa hän tarkasteli kristityiksi itsensä kokevien nuorten aikuisten spiritualiteettia. Tutkimuksen tuloksena Hyvönen jakaa nuorten aikuisten spirituaalisen elämän kolmeen eri linjaan, jotka hän on nimennyt seuraavasti: perusluterilainen spiritualiteetti, herätyskristillinen spiritualiteetti ja ideologiakriittinen spiritualiteetti. Esittelen spiritualityyppejä seuraavana, sillä pidän luokitusta tärkeänä oman tutkimuksen kannalta, vaikka en pidä Hyvösen luonnehdintaan spiritualiteettityypeistä varsinaisena spiritualiteetin kuvauksena, vaan pikemmin ne ovat kuvauksia nuorten aikuisten uskonnollisuudesta. Hyvösen kuvaukset spirituaalisesta elämästä sopivin hyvin yhteen Charles Glockin ja Rodney Starkin uskonnollisuuden viiteen ulottuvuuteen, jotka ovat usko (ideologinen ulottuvuus), tieto (intellektuaalinen ulottuvuus), käytäntö (rituaalinen ulottuvuus), kokemus (kokemuksellinen ulottuvuus) ja vaikutus (vaikutuksellinen ulottuvuus).²⁴

Ensimmäinen esiteltävistä spiritualiteettityypeistä on perusluterilainen spiritualiteetti. Perusluterilaiseen spiritualiteettiin kuuluu vahva yksityisyys ja alhainen julkinen uskonnollinen osallistuminen. Perusluterilaiselle kristinuskko on henkilökohtainen asia, jota ei välttämättä haluta jakaa minkään yhteisön kanssa. Tälle ryhmälle uskon-

²³ Halme 2008, 61; Hay 1998, 17–22; Tuominen 2005, 35–36.

²⁴ Hyvönen 2006, 84–90. Stark & Glock 1970, 22–173.

to merkitsee perinteitä sekä yksityistä uskonnollista suuntautumista. Tämä ei aina välttämättä näy vahvasti ulospäin, mutta vaikuttaa elämän taustalla.²⁵

Perusluterilaisten nuorten aikuisten spiritualiteetista Hyvönen erotti sekä kristillisen että inhimillisen ulottuvuuden. Inhimillinen ulottuvuus saattoi tulla esiin esimerkiksi luonnon tai arkipäivän ihmettelynä ilman sidonnaisuutta kristinuskoon. Kristillisen spiritualiteetin ilmenemismuodot olivat taas vahvasti sidoksissa perinteisiin uskonnollisiin rituaaleihin, elämäntapaulottuvuuteen ja yksityiseen kokemukseen. Kristillinen usko on perusluterilaiselle tärkeä, mikä ilmenee arvoissa ja moraalissa sekä elämäntapana, mutta se on luonteeltaan henkilökohtaista. Uskonnon harjoittaminen on useimmiten rukoilemista ja jumalanpalveluksiin osallistumista. Valtavirtanuorista perusluterilaiset eroavat siinä, että he kutsuvat itseään pikemminkin luterilaisiksi kuin kristityiksi.²⁶

Perusluterilaiseen spiritualiteettiin kuuluu vakaa usko kristinuskon perusoppeihin. Usko on elämäntapa, johon liittyy perinteitä, joita tulisi ainakin jossain määrin vaalia. Raamattua perusluterilainen ei juuri lue ja raamattua pidetään lähinnä tärkeänä kirjana, jolla on symbolista merkitystä. Raamatun lukemisessa perusluterilaiset nuoret aikuiset edustavat keskimääräistä suomalaista, joista 12 % lukee vähintään kerran kuukaudessa Raamattua.²⁷

Perusluterilainen nuori aikuinen käy kirkossa lähinnä suurina kirkkopyhinä, muulloin kirkossa käyminen on harvinaista. Osa perusluterilaisista nuorista aikuisista ei edes kaipaa aktiivisempaa seurakuntayhteyttä. Perusluterilainen nuori aikuinen suhtautuu kuitenkin kirkkoon instituutiona hyvin positiivisesti ja siihen halutaan kuulua, vaikka sen toimintaa ei osallistuttaisikaan kovin aktiivisesti.²⁸

Toinen esiteltävistä spiritualiteettityypeistä on herätyskristillinen spiritualiteetti. Herätyskristilliselle spiritualiteettityypille on ominaista kristinuskon kokonaisvaltaisuus osana omaa elämää ja sitoutuminen johonkin uskonnolliseen yhteisöön. Spiritualiteetin ilmenemismuodossa on selkeitä vaikutteita herätyskristillisyydestä. Näiden nuorten aikuisten identiteetti jäsentyy pitkälti kristinuskon aatteiden pohjalta ja se näkyy

²⁵ Hyvönen 2006, 91–92.

²⁶ Eri ikäryhmien välinen ero, 2007; Hyvönen 2006, 91–93.

²⁷ Hyvönen 2006, 91–93; Kirkko muutoksen keskellä 2004, 51.

²⁸ Hyvönen 2006, 92–95.

konkreettisesti heidän elämässään. Herätyskristilliset kokevat itsensä kristityiksi ja heidän on helppo kutsua itseään uskoviksi.²⁹

Herätyskristillisen nuoren aikuisen spiritualiteetti on vaikea jakaa inhimilliseen ja kristilliseen spiritualiteettiin. Heitä voidaan pitää inhimillis-spirituaalisesti herkkinä, mutta spiritualiteetti saa aina myös kristillisen sävyn ja erottelu inhimillisen ja kristillisen spiritualiteetin välillä on lähinnä teennäistä.³⁰

Herätyskristillisille uskon kokeminen on siis hyvin kokonaisvaltaista eikä jakoa hengellisen ja ei-hengellisen elämän välille ole mielekästä tehdä. Spiritualiteetti toteutuu heillä niin yksilöllisten kokemusten kuin yhteisöllisyydenkin kautta saaden vahvan opillisen ja elämäntavallisen painotuksen. Herätyskristilliset nuoret aikuiset kokevat seurakuntayhteyden tärkeäksi oman uskonsa kannalta. Seurakuntayhteys ei aina tarkoita sitoutumista valtakirkkoon, vaan useammin oma kotiseurakunta löytyy herätysliikkeen tai muun kristillisen yhteisön parista. Yhteisöllisyydellä nähdään olevan omaa uskoa vahvistava vaikutus ja yhteys kristittyjen ystävien kesken koetaan merkittäväksi.³¹

Herätyskristilliselle nuorelle aikuiselle spiritualiteetin yksityinen kokemuksellisuus on monipuolista. He korostavat omakohtaisen uskonratkaisun tekemistä tai uskon vahvistumisen kokemusta. Kristinuskolla on heille henkilökohtaisen ratkaisun leima, vaikka usko olisi ollut osa heidän elämää jo lapsuudesta asti. Jeesuksen pelastustyöllä ja Raamatulla on tärkeä osa herätyskristillisten elämässä. He pyrkivät olemaan valveutuneita kristittyjä ja lukea aktiivisesti Raamattua. Usko saa näkyä vahvasti ulospäin osana heidän omaa elämäänsä. Hengellisen elämän aktiivinen harjoittaminen on tyypillistä herätyskristillisille nuorille aikuisille.³²

Herätyskristilliset nuoret aikuiset kokevat kotiseurakuntansa olevan usein valtakirkon ulkopuolella, mutta he silti haluavat useimmiten kuulua evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Kirkon aatteellinen linja ja käytännön toimet ei tyydytä herätyskristillisiä ja kirkosta löydetään paljon kritisoitavaa. Kirkolta he kaipaavat enemmän moraalista selkärankaa ja he kokevat kirkon menevän liiaksi maailman mukana. Herätyskristilli-

²⁹ Hyvönen 2006, 95–96.

³⁰ Hyvönen 2006, 95–96.

³¹ Hyvönen 2006, 96–97.

³² Hyvönen 2006, 96–97.

set osallistuvat kirkon jumalanpalveluksiin satunnaisesti, mutta he eivät koe niitä tyydyttäväksi, vaan näkevät saavansa parempaa opetusta muualla. Kaiken kaikkiaan herätyskristilliset nuoret aikuiset ovat hiukan pettyneitä kirkkoon ja toivoisivat kirkolta selkeämpää evankeliumin julistamista. Herätyskristilliset haluavat kuitenkin kuulua kirkkoon ja he toivovat kirkon vastaavan heidän hengellisiä tarpeitaan jonain päivänä.³³

Ideologiakriittinen spiritualiteetti on kolmas nuorten aikuisten spiritualiteettityyppistä. Ryhmä on heterogeeninen ja se edustaa yhä useamman nuoren aikuisen kristillisyyttä pitäen sisällään monenlaisia ideologisia suuntauksia. Tyypillistä ryhmälle on individuaaliset näkemykset kristinuskosta ja sen toteutumisesta sekä voimakas kriittisyys kirkkoa kohtaan. Ryhmän jäsenet ovat myös todennäköisesti niitä, jotka ovat kirkon tavoittelemattomissa, vaikka he pitävät itseään kristittyinä.³⁴

Ideologiakriittisille nuorille aikuisille kristinuskon ideologinen perusta on tärkein. Siitä he nostavat jonkin ajatuksen kivijalaksi oman kristillisyyden toteuttamiseksi. Opillinen puoli ja kristinuskon ideologia ovat ideologiakriittiselle nuorelle aikuiselle tärkeitä, mutta näitä tulkitaan tilannesidonnaisesti. Kristinuskon perinteisiä oppeja ei ryhmän sisällä korosteta, vaan heillä on näistä opinkohdista hyvin yksilöllisiä tulkin-toja. Sen sijaan ideologiakriittiseen spiritualiteettiin kuuluu kristillisen etiikan korostaminen. Kristinuskon keskeisimpänä sisältönä pidetäänkin ihmisoikeuksia ja lähimmäisistä välittämistä. Ideologiakriittiset nuoret aikuiset ovat usein pettyneitä siihen, kuinka Suomen evankelis-luterilainen kirkko suhtautuu ihmisoikeuksiin ja lähimmäisistä välittämiseen esimerkiksi naispappeuteen ja homoseksuaalisuuteen liittyvissä kysymyksissä. He näkevät, että kirkko on epäonnistunut kristillisenä yhteisönä sortaessaan näitä ryhmiä ja irtisanoutuvat kirkon edustamasta linjasta.³⁵

Ideologiakriittiset nuoret kokevat, että kirkossa ei keskitytä oikeiden asioiden hoitamiseen, jotka olisivat kristinuskon toteutumisen kannalta tärkeitä, vaan keskitytään liiaksi dogmeihin. Ideologiakriittisen spiritualiteetin omaavat nuoret aikuiset eivät koe kirkon olevan tärkeä osa heidän omaa uskoaan, ja niin kauan kuin kirkko ei edusta heidän näkemyksiään, he eivät ole valmiita sitoutumaan kirkkoon.³⁶

³³ Hyvönen 2006, 97–98.

³⁴ Hyvönen 2006, 98–99.

³⁵ Hyvönen 2006, 98–100.

³⁶ Hyvönen 2006, 99–100.

Ideologiakriittiset nuoret aikuiset ovat individualisteja, jotka kokoavat yksilöllisesti omat tapansa toteuttaa uskoaan. He voivat ottaa vaikutteita myös muista uskonnonfilosofioista. Ryhmän sisällä uskonnollisina kokemuksina voidaan pitää myös luonnon kohtaamista tai musiikin kuuntelemista. Kristinusko koetaan ikään kuin oman elämän ideologisena perustana. Perinteisiä kristinuskon hartaudenharjoituksia saatetaan harrastaa, mutta niitä ei pidetä sidonnaisina tapakristillisyyteen tai kristillisiin rituaaleihin. Ne kuuluvatkin heidän *omaan* kristilliseen ideologiaansa. Ideologiakriittiset nuoret aikuiset ovat potentiaalisia kirkosta eroajia ja heidän eroamisensa taustalla on todennäköisesti oman sekä kirkon ideologian eroavaisuudet. Ideologiakriittiseen spiritualiteettiin ei kuulu perinteen vuoksi kirkkoon kuuluminen, vaan siihen kuulutaan sen edustaman aatteen vuoksi.³⁷

2.5 Auktoriteettien varjosta itsenäisyyteen – Nuoren aikuisen uskon kehitysvaiheet Fowlerin mukaan

Tarkasteltaessa Fowlerin uskon kehitysvaiheita on luontevaa tarkentaa sitä, mitä Fowler uskolla tarkoittaa. Hänen mukaansa usko on inhimillinen prosessi, joka sisältyy jokaisen ihmisen elämään – olkoon hän uskonnollinen tai ei. Usko käsittelee niitä asioita, jotka tekevät elämästä elämisen arvoisen. Usko pitää sisällään ne asiat, joita yksilö rakastaa, arvostaa ja joissa on voima ylläpitää olemassa olemista. Fowlerin mukaan usko on tapa hahmottaa olemassa olon merkitystä perimmäistä todellisuutta koskevien mielikuvien valossa. Fowlerin omien sanojensa mukaan hänen käsitys uskosta nojaa Paul Tillichin sekä H. Richard Niebuhrin. Tämä tulee esille Fowlerin kuvauksessa uskon suhteissa. Uskon perusasetelmassa on kolme tekijää: itse, toiset ja yhteiset jaetut arvo- ja voimakeskukset, jotka vaikuttavat kaikki toisiinsa. Arvo- ja voimakeskusten sisältö sekä merkitys vaihtelevat eri traditioiden ja kulttuurien välillä, mutta kaikilla ne määrittelevät elämän perimmäiset ehdot, rajat ja toivon lähteet sellaisina kuin yksilö tai yhteisö ne ymmärtää ja kokee.³⁸

Fowlerin uskon kehitysvaiheet pitävät sisällään kuusi erillistä kehitysvaihetta. Fowler nimesi ne seuraavasti: intuitiivis-projektiivinen, myyttis-kirjaimellinen, synteettis-sovinnainen, yksilöllis-reflektiivinen, konjutiivinen ja yleismaalisesti pätevän uskon

³⁷ Hyvönen 2006, 100–102.

³⁸ Fowler 1981, 3–8. Oikarinen 1993, 24–28.

vaihe. Fowler käsitti uskon kehitysvaiheet toisiaan seuraaviksi tavoiksi hahmottaa perimmäinen todellisuus, sitoutua arvokeskuksiin, ilmaista sitoutumiset ja antaa niille symboliset muodot sekä suhteuttaa sitoutumiset toisten ihmisten arvoperspektiiveihin. Eri vaiheissa olevat yksilöt hahmottavat saman elinympäristön eri tavoin. Vaihekuvaukset ovat yksinkertaistettuja ja idealisoituja malleja uskon kehityksestä. Kehitysvaiheet eivät tarjoa tikapuita kiipeämiseen, vaan vaihesiirtymät ovat tulosta pitkällisistä tuskallisista prosesseista taantumailmiöineen. Kuitenkin Fowlerin mukaan yksilöiden toisistaan poikkeavat hahmotustavat esiintyvät kaikilla yksilöillä samassa järjestyksessä ja tämän vuoksi niitä voidaan kutsua kehitysvaiheiksi. Keskityn seuraavana esittelemään tutkimukseni kannalta olennaisia nuoria aikuisia koskevia synteettis-sovinnaista ja yksilöllis-reflektiivistä uskon kehitysvaiheita.³⁹

Kolmas uskon kehitysvaihe synteettis-sovinnainen usko alkaa yksilöillä yleensä puberteetin yhteydessä. Siihen liittyy voimakas fyysinen ja psyykkinen murros. Synteettis-sovinnainen usko on tyypillinen uskon kehitysvaihe nuoruusvuosina, mutta se on yleinen tasapainon tila myös aikuisille. Kolmannessa vaiheessa yksilön kokemusmaailma ulottuu myös perheen ulkopuolelle. Yksilö kiinnittää huomiotaan perheeseen, kouluun tai työhön, ikätovereihin, katuyhteisöihin ja mediaan. Tässä elämänvaiheessa uskon tehtävänä on tarjota perusta elämäkatsomukselle ja identiteetille sekä tehdä synteesejä arvoista ja informaatiosta. Kolmannessa vaiheessa yksilö on erityisen virittynyt hänelle tärkeiden ihmisten odotuksille ja arvioinneille. Myös lisääntyneet ihmissuhteissa eletyt laadulliset kokemukset vaikuttavat mielikuvaan elämää yhdistävästä arvosta ja voimasta. Yksilöllä ei ole riittävän varmaa otetta omaan identiteettiinsä, jotta hän kykenisi rakentamaan itsenäistä perspektiiviä todellisuudesta. Yksilön ideologia on jossain määrin yhtenäinen arvojen ja uskomusten suhteen, vaikka hän ei pysty nousemaan sen ulkopuolelle pohtimaan sitä objektiivisesti ja systemaattisesti. Arvovaltaa pitävät edelleen perinteiset auktoriteettiroolien haltijat tai arvostetun viiteryhmän konsensus. Tässä uskon vaiheessa yksilö kykenee hahmottelemaan oman persoonallisen myyttinsä, identiteettinsä ja uskonsa tulevaisuudesta. Siinä yhdistyvät yksilön menneisyys, ennakoitu tulevaisuus ja mielikuva perimmäisestä todellisuudesta.⁴⁰

³⁹ Oikarinen 1993, 67–69.

⁴⁰ Fowler 1981, 152–173. Oikarinen 1993, 80–83.

Yksilöllis-reflektiivinen usko on neljäs Fowlerin uskon kehitysvaihe ja se edellyttää yksilöltä itsenäistä vastuunottoa sekä kriittisen välimatkan hahmottamista suhteessa taustayhteisöön. Yksilöllis-reflektiivinen usko on harvinainen alle kaksikymmentävuotiailla, ja osalla aikuisista uskon vaihe tulee esiin vasta 35–50-vuotiaana. Fowler pitää neljättä vaihetta erityisen kriittisenä elämänvaiheena. Siinä nuoren tai aikuisen on alettava ottamaan vastuuta omista sitoutumisistaan, elämäntyylistään, uskomuksistaan ja asenteistaan. Vaihesiirtymän aikana yksilö voi kokea seuraavanlaisia jännitteitä: yksilöllisyys vai ryhmän määrittelemä oleminen, subjektiivisuus vai objektiivisuus, itsensä toteuttaminen vai toisten palveleminen, sitoutuminen suhteelliseen vai absoluuttisen todellisuuden mahdollisuuteen.⁴¹

Neljännessä vaiheessa tapahtuu merkittävää kehitystä suhteessa itseen ja identiteettiin sekä uskoon. Aikaisemmin tärkeiden ihmisten vuorovaikutuskehä on vaikuttanut itseen sekä uskoon, mutta yksilöllis-reflektiivisessä uskon vaiheessa yksilö ei enää tyydy rooliensa ja toisten ihmisten määrittelemään identiteettiin. Roolien ja naamioiden takana oleva minuus eriytyy roolien ja ihmissuhteiden kokonaisuudesta. Uuden identiteettinsä myötä yksilö hahmottaa oman merkityskentän, jonka sisällä hän on tietoinen rajoistaan ja sisäisistä sidoksistaan sekä maailmankatsomuksen osuudesta itsensä ymmärtämisessä. Minuus sekä maailmankatsomus eriytyvät muiden vastavista ja niiden kautta tulkitaan omaa ja toisten käyttäytymiseen kohdistuvaa reagointia, arviointia ja tulkintoja. Uusi toimeenpaneva itse irtautuu ulkoisten auktoriteettien vallasta ja yksilö kokee olevansa oman elämänsä käsikirjoittaja. Yksilöstä ei kuitenkaan tule täysin riippumaton ihmissuhteiden ja ryhmien vaikutuksesta. Yksilö ottaa niihin hiukan välimatkaa ja pystyy tekemään itsenäisiä ratkaisuja. Ihmissuhteiden tarkastelu kehittyy ja yksilö kykenee tarkastelemaan niitä ikään kuin kolmannen persoonan näkökulmasta.⁴²

Neljäs vaihe on demytologisoiva vaihe. Siinä perimmäistä todellisuutta koskevat intuitiot pyritään ilmaisemaan selkeästi, suoraan käsittein ja samoin tehdään symboleille. Uskomukset, arvot ja sitoutumiset valitaan kriittisesti ja mahdollisimman objektiivisesti. Aiemmin sanattomat vakaumukset saavat tiedostetun muodon ja niitä voidaan tarkastella kriittisesti. Uskonnollisia symboleita ei enää koeta itsessään pyhiksi, vaan niitä tarkastellaan kriittisesti merkityksen suhteen käsitteellisen muodon

⁴¹ Fowler 1981, 174–183. Oikarinen 1993, 84–86.

⁴² Fowler 1981, 174–183. Oikarinen 1993, 84–86.

kautta. Vaiheen antina on yksilön kyky tarkastella kriittisesti identiteettiä ja maailmankatsomusta.⁴³

2.6 Sosiaalinen pääoma

Sosiaalisen pääoman käsitteellä viitataan yleisesti *sosiaalisiin verkostoihin, normeihin ja luottamukseen*, jotka edistävät verkoston jäsenten välistä yhteistoimintaa, resurssien hyödyntämistä ja toimintojen yhteensovittamista. Käsitteen taustalla on ajatus, että yksilöiden hyvinvointiin ja yhteiskunnan suorituskykyyn vaikuttavat fyysisen pääoman, luonnonvarojen ja yksilöiden osaamisen ohella myös yksilöiden väliset sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset instituutiot.⁴⁴

Sosiaalisen pääoman käsite syntyi ensimmäisen maailmansodan aikana ja se nousi yhteiskuntatieteelliseen keskustelun piiriin uudemman kerran 1990-luvulla. Taustalla olivat James Colemanin pohdinnat sosiaalisten verkostojen kyvystä ylläpitää normeja ja välittää informaatiota sekä näin suunnata yksilöiden toimintaa. Myös Pierre Bourdieun analyysit eri pääomalajien: taloudellisen, kulttuurisen ja symbolisen merkityksestä yhteiskunnallisten erojen muodostumisessa olivat vaikuttamassa sosiaalisen pääoman käsitteen yleistymiseen. Kuitenkin Robert D. Putmanin 1990-luvun tutkimuksia voidaan pitää merkittävimpänä vaikuttimena sosiaalisen pääoman käsitteen yleistymiseen. Putman tutki sekä Italian että Yhdysvaltojen yhteiskuntien suorituskykyä ja hän antoi sosiaaliselle pääomalle suuren roolin eri alueiden hyvinvointierojen selittäjänä.⁴⁵

Sosiaalisen pääoman käsite voidaan jakaa karkeasti kolmeen luokkaan: yksityiseen sosiaalseen pääomaan, julkiseen sosiaalseen pääomaan sekä sisäpiirin sosiaalseen pääomaan, johon uskonnollisen sosiaalisen pääoman teoria voidaan nähdä kuuluvan. Kunkin luokan takana on eri teoreetikkoja. Seuraavana esittelen lyhyesti tutkimukseni kannalta merkittäviä sisäpiirin sosiaalisen pääoman teoriaa sekä uskonnollisen sosiaalisen pääoman teoriaa.

⁴³ Fowler 1981, 174–183. Oikarinen 1993, 84–86.

⁴⁴ Ruuskanen 2009.

⁴⁵ Siisiäinen 2003, 204. Ruuskanen 2007, 11–12.

Pierre Bourdieun lähestyy sosiaalisen pääoman käsitettä erojen järjestelmän näkökulmasta. Burtin tapaan hän näkee sosiaalisessa pääomassa kilpailun. Kilpailu ei kuitenkaan tapahdu yksilöiden välillä vaan sosiaalisilla kentillä. Sosiaalisilla kentillä kilpailtaessa yksilö voi käyttää resursseinaan taloudellista, kulttuurista ja sosiaalista pääomaa, joiden avulla yksilöt tekevät eroja toistensa välille.⁴⁶

Bourdieun jakaa pääoman kolmeen peruslajiin: *taloudelliseen pääomaan*, joka on vaihdettavissa suoraan rahaksi, *kulttuuriseen pääomaan*, joka institutionalisoituu esimerkiksi oppiarvoissa, taidoissa sekä tiedoissa ja tietyin ehdoin on muunnettavissa rahaksi, sekä *sosiaaliseen pääomaan*, joka kytkeytyy sosiaalisiin suhteisiin ja voi institutionalisoitua yhteiskunnalliseksi statukseksi, joka taas voi olla muunnettavissa rahaksi. Bourdieun mukaan sosiaaliseen pääomaan liittyy vahvasti ryhmäjäsentyys, joka tarjoaa yhdessä omistettua pääomaa, suosituksia ja luottamusta. Juuri ryhmäjäsentyys erottaa yksilön muista ja voi tuoda mukanaan positiivisia taloudellisia seurauksia. Ryhmäjäsentyys toimii poissulkevasti vain ylhäältä alaspäin. Jäsentyys erottaa esimerkiksi symboliselta arvoltaan erityisiin fyysisiin paikkoihin kokoontuvat ihmiset tai hienostokorttelin asukkaat valtaväestöstä. Sosiaalisen pääoman hallinta vaatii sosiaalistumisen kautta kertyvää kykyä hahmottaa eroja ja yhtäläisyyksiä. Kunnioituksen ja maineen hankkimisen kautta yksilölle voi muodostua hyödynnettävissä olevia vahvoja arvostussuhteiden verkostoja. Bourdieulle sosiaalinen pääoma on kuin sisäpiirinjäsentyys, joka tuo mukanaan arvostusta ja luottamusta, mikä on mahdollista muuttaa taloudelliseksi pääomaksi. Näin ymmärrettynä sosiaalisella pääomalla on taipumus ylläpitää ja vahvistaa yhteiskunnallisia eroja.⁴⁷

Myös Scott Myersin luomaa käsitettä *uskonnollinen sosiaalinen pääoma*, jota Räsänen kuvaa tutkimuksessaan Suomalaiset Belgiassa, voidaan lähestyä ryhmäjäsentyyden näkökulmasta. Ryhmäjäsentyyden saavat uskonnolliseen ryhmään kuuluvat ihmiset, jotka jakavat yhteisen ideologian ja moraalikäsitykset. Aktiivinen osallistuminen uskonnollisen ryhmän toimintaan tuo mukanaan sosiaalisen verkoston ja sosiaalisen tuen. Sosiaalisen verkoston syntyminen ja yhteisöön sitoutuminen ovat osa kehällistä ilmiötä, jossa sitoutuminen uskontoon sisällöllisesti lisää sosiaaliseen verkostoon sitoutuneisuutta, vaikka toisaalta kuulumisen tunne sekä verkoston jäsenten keskinäinen solidaarisuus ylläpitävät ja lisäävät uskonnollista osallistumista. Uskonnon

⁴⁶ Bourdieu 1986 248–249; Ruuskanen 2007, 20–21.

⁴⁷ Bourdieu 1986, 248–249; Ruuskanen 2002, 15–18.

luomat sosiaaliset verkostot ovat keskimääräistä tiiviimpiä kuin muut sosiaaliset verkostot johtuen jaetusta ideologiasta ja moraalikäsityksistä. Uskonnollinen sosiaalinen pääoma rakentuu sosiaalisesta verkostosta, sosiaalisesta tuesta, jäsenten keskinäisestä solidaarisuudesta sekä jaetusta ideologiasta ja moraalikäsityksistä.⁴⁸

⁴⁸ Räsänen 2004, 36–38.

3 TUTKIMUKSEN KOHDE, TEHTÄVÄ JA LÄHTÖKOHDAT

3.1 Pielisensuun seurakunnan toimintasuunnitelma nuorten aikuisten osalta

Tutkimuksen kohteena ovat Joensuun alueen Suomen evankelis-luterilaisen kirkon nuorten aikuiset, ja Pielisensuun seurakunta kuuluu yhtenä seurakuntana Joensuun evankelisluterilaiseen seurakuntaan. Tämän vuoksi on syytä paneutua siihen, miten nuoria aikuisia huomioidaan Pielisensuun seurakunnassa toimintasuunnitelmien tasolla.

Pielisensuun seurakunnalla ei ole omaa toimintasuunnitelmaa nuorten aikuisten työille. Sitä vastoin nuoret aikuiset mainitaan joko suoraan tai välillisesti monissa muissa toimintasuunnitelmissa kuten jumalanpalveluselämän ja kirkollisten toimitusten, lähetyksen ja kansainvälinen diakonian, diakoniatyön ja aikuistyön toimintasuunnitelmissa. Toimintasuunnitelmat ovat luonteeltaan hyvin väljiä ja niissä jäädään melko kauas töiden konkreettisesta toteutuksesta. Esittelen kuitenkin seuraavana ne kohdat toimintasuunnitelmista, jotka koskevat nuoria aikuisia.

Jumalanpalveluselämän ja kirkollisten toimitusten toimintasuunnitelmaan on kirjattu tavoitteeksi integroida nuorten messut paremmin muuhun jumalanpalveluselämään. Tavoitteena on ilmeisesti saada nuoret mukaan myös seurakunnan ”normaaleihin” jumalanpalveluksiin tai vaihtoehtoisesti muokataan muita jumalanpalveluksia nuorekkaimmiksi. Toimintasuunnitelmasta tuli esiin myös huoli seurakunnan jäsenistön suuresta vaihtuvuudesta ja kiireisestä elämänmenosta johtuva aikuisväestön vaikea tavoitettavuus. Näihin molempiin yllä oleviin mainintoihin sisältyy myös nuoret aikuiset. Nuorten jumalanpalvelusten integrointi luontevaksi osaksi jumalanpalveluselämää varmasti palvelisi myös nuoria aikuisia, eivätkä nuoret aikuiset ole osattomia kiireisestä elämänmenosta ja he ovat varmasti vastuussa myös seurakuntien suuresta jäsenistön vaihtuvuudesta.⁴⁹

Lähetyksen ja kansainvälisen diakonian toimintasuunnitelmassa mainitaan nuoret aikuiset kahdessa eri kohdassa. Tavoitteena on nuorten aikuisten ja työikäisten tavoittaminen sekä nuorten aikuisten lähetysleirin järjestäminen. Lähetysleirin järjestäminen on kaikkien nuoria aikuisia koskevien toimintasuunnitelmien ainut konkreet-

⁴⁹ Jumalanpalveluselämä ja kirkolliset toimitukset toimintasuunnitelma.

tinen työmuoto tai tavoite joka on kirjattuna niihin. Nuorten aikuisten ja työikäisten tavoittaminen on mainittu ainoastaan tavoitteena ja lähetysleiri on ilmeisesti ainoa väline siihen. Lähetysten ja kansainvälisen diakonian tavoitteena on myös lisätä yhteistyötä nuorisotyön kanssa ja solmia yhteyksiä kouluihin, mikä koskettaa osittain nuoria aikuisia. Myös uusien avustajien ja vapaaehtoisten hankkiminen voidaan käsitellä koskemaan myös nuoria aikuisia.⁵⁰

Diakoniatyön toimintasuunnitelmaan on kirjattu kaksi kohtaa, jotka voidaan tulkita nuoriin aikuisiin viittaaviksi. Painopisteeksi ja kehittämissuunnaksi on mainittu diakoninen perhetyö. Nuoret aikuiset ovat elämässään juuri perheenperustamisvaiheessa, joten voidaan ajatella, että diakoninen perhetyö koskettaa heitä. Tavoitteeksi vuodelle 2011 mainitaan ihmisen oman vastuun ja elämänhallinnan vahvistaminen. Tämä hyvin yleinen tavoite kattaa koko ikäväestön eikä sulje 18 – 29-vuotiaita ulkopuolelle.⁵¹

Aikuistyön toimintasuunnitelma voidaan kokonaisuudessaan käsitellä nuoria aikuisia koskevaksi. Siinä on kuitenkin erikseen mainittuna painopisteenä nuorten aikuisten ja yksinelävien tavoittaminen sekä sitouttaminen seurakuntaan. Muita painopisteitä ovat muun muassa vapaaehtoistoiminnan kehittäminen aikuistyön eri osa-alueilla, aikuisen uskon ja spiritualiteetin tukeminen sekä ekologisuuden ja kansainvälisen oikeudenmukaisuuden teemojen esillä pitäminen. Tavoitteisiin on kirjattuna aikuistyön kehittäminen seurakuntayhtymän yhteisenä työmuotona, seurakunnan eri alueiden huomioiminen erilaisten projektien ja tapahtumien kautta sekä toiminnan tiedottamisen kehittäminen ja tehostaminen.⁵²

Kokonaisuudessaan Pielisensuun seurakunnan toimintasuunnitelmat ovat suppeita ja niissä pitäydytään hyvin yleisellä tasolla. Yhtä ainutta poikkeusta lukuun ottamatta niissä ei ole mainittu konkreettisia työmuotoja tai – tapoja tavoittaa nuoret aikuiset. Nuoret aikuiset mainitaan sivumennen monissa toimintasuunnitelmissa, mutta nuorten aikuisten työlle ei ole kirjattu omaa toimintasuunnitelmaansa.

⁵⁰ Lähetys ja kansainvälinen diakonia –toimintasuunnitelma.

⁵¹ Diakoniatyön toimintasuunnitelma vuodelle 2011.

⁵² Aikuistyön toimintasuunnitelma 2011.

3.2 Tutkimustehtävä

Tutkimuksen teon taustalla vaikutti halu tietää nuorten aikuisten ja kirkon suhteesta enemmän. Toinen vaikuttava tekijä oli se, että Kuopion hiippakunnan kasvatustieteiden ja perhetyön johtokunta tilasi Itä-Suomen Yliopiston teologiselta osastolta hiippakuntansa alueen nuoriin aikuisiin liittyvää tutkimusta keväällä 2010. Nämä seikat kannustivat minua tekemään tutkimusta aiheesta. Minua kiinnosti nuorten aikuisten ja kirkon suhde sekä minkälaisia ajatuksia ja odotuksia heillä on suhteessa kirkkoon. Halusin selvittää myös sen, minkälaisia motiiveita nuorilla aikuisilla on kirkkoon kuulumisen taustalla. Tutkimuksen pääongelmaksi muodostui seuraava kysymys: *Minkälaisia nuoret aikuiset ovat kirkon jäseninä sekä kohtaavatko he ja Suomen evankelis-luterilainen kirkko toisensa.*

Tutkimusongelman selvittämiseksi olen valinnut seuraavat tutkimuskysymykset tukemaan pääongelman selvittämistä: *Minkälaisia kirkon jäseniä nuoret aikuiset ovat? Kohtaavatko kirkon toiminnot ja arvot nuoret aikuiset? Millainen sosiaalinen merkitys kirkolla on nuorten aikuisten elämässä?*

3.3 Laadullinen lähestymistapa ja tapaustutkimus

Laadullinen tutkimus eli kvalitatiivinen tutkimus on sateenvarjotermi menetelmäsuuntauksille, jotka pyrkivät kuvailemaan ja ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä mahdollisimman tarkasti. Tutkimuksen avulla pyritään ymmärtämään tutkittavan ilmiön merkitystä ja tarkoitusta. Tutkimus kohdistuu usein yhteen tapaukseen tai tarkoin rajattuun joukkoon.⁵³ Tällöin puhutaan tapaustutkimuksesta, jota melkein kaikki laadullinen tutkimus edustaa. Tutkittava tapaus voi liittyä ihmiseen, yhteisöön tai yhteiskunnalliseen ilmiöön. Tapaustutkimuksen pyrkimyksenä ei ole tilastollinen pätevyys, vaan pikemminkin tietyn asian syvälinen tarkastelu ja ymmärtäminen. Tapaustutkimuksessa pyritään tapauksen kokonaisvaltaiseen ja systemaattiseen kuvaukseen ilmiön laadusta. Tutkijaa kiinnostaa myös ne merkitykset, joita tutkittava antaa omille toiminnoilleen omassa ympäristössään, tässä tutkimuksessa olen kiin-

⁵³ Eskola & Suoranta 1998, 13; Moberg & Tuunainen 1989, 112–117.

nostunut siitä kuinka nuoret aikuiset suhtautuvat kirkkoon ja kuinka he kokevat kirkon osana heidän sosiaalista todellisuuttaan.⁵⁴

Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa analysoidaan induktiivisesti, eikä tutkimuksessa ole tarkoituksena jonkin hypoteesin testaaminen. Induktiivinen päättely mahdollistaa etenemisen yksittäisistä tapauksista kohti suurempaa joukkoa. Näin on mahdollista yleistää esimerkiksi, mitä nuoret aikuiset odotuksen kirkon suhteen. Aineiston analyysini on hyvin aineistolähtöinen enkä pyri käymään aineistoa läpi jonkin teoreettisen viitekehyksen avulla. Teemoittelen ja tyypittelen aineiston ja katson, mitä aineistosta itsestään nousee esille. Näin ollen nojaudun induktiiviseen päättelyyn.⁵⁵

Laadullinen tutkimus lähtee yleensä hypoteesittomasta lähtökohdasta. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkijalla olisi mahdollisimman vähän ennakko-oletuksia tutkimuskohteesta ja tutkimustuloksista. Täydellinen hypoteesittomuus on melko epätodennäköistä, minkä vuoksi ennakko-oletukset on hyvä tuoda julki tutkimusraportissa. Tutkija voi kuitenkin muodostaa itselleen niin sanottuja työhypoteeseja, jotka ovat tutkijan arvauksia siitä, mitä analyysi voi tuoda tullessaan. Oma työhypoteesini on se, että kirkko ja nuoret aikuiset eivät kohtaa erityisen hyvin ja tämä ajatus pohjaa omaan kokemukseeni kirkon ja nuorten aikuisten toiminnasta. Kuitenkin pyrin suhtautumaan aineistoon hyvin neutraalisti, jotta oma työhypoteesini ei vaikuttaisi tutkimustuloksiin.⁵⁶

Tutkijan suhde tutkimusaineistoon ei ole missään tutkimuksessa täysin objektiivinen. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan rooli voi vaihdella täysin subjektiivisesta melko objektiiviseen rooliin sen mukaan, kuinka paljon tutkija itse osallistuu tutkittavaan ilmiöön. Subjektiivisuus ei kuitenkaan ole ongelma tutkimuksen teon kannalta, vaan tutkijan on tiedostettava se ja analysoitava suhdettaan tutkittavaan ilmiöön ja kerrottava siitä tutkimuksessaan. Oma suhteeni tutkimusaineistoon on siinä määrin subjektiivinen, että kuulun itse tutkimuksen kohteena olevaan nuorten aikuisten ikäryhmään. Pidän sitä kuitenkin hyötynä enkä haittana, sillä luulen pystyväni ymmärtämään ikätoveriani muita ikäluokkia paremmin.⁵⁷

⁵⁴ Stark & Torrance 2005, 33; Syrjälä 1994, 12–14.

⁵⁵ Tuomi & Sarajärvi 2009, 95.

⁵⁶ Eskola & Suoranta 1998, 19–20.

⁵⁷ Eskola & Suoranta 1998, 20–22.

Laadullinen ote on luonnollinen valinta tätä tutkimusta ajatellen. Tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää nuorten aikuisten ja kirkon suhdetta ja se onnistuu parhaiten juuri laadullisen tutkimuksen keinoin. Tutkijana pyrin vaikuttamaan tutkimushenkilöihin mahdollisen vähän, mutta haastattelutilanteessa oma roolini voi olla merkittävä tutkimuksen kannalta. Tutkimus sai alkunsa halusta tietää kohtaavatko nuorten aikuisten kirkkoon kohdistuvat tarpeet ja kirkon nuorille aikuisille tarjoamat palvelut toisensa, joten lähtökohta tutkimukselle oli hyvin pragmaattinen. Tähän lähtökohtaan etsin tutkimusongelmaa tukevaa teoriaa, joka mahdollisti tutkittavan ongelman syvemmän ymmärtämisen. Aineiston analyysi ja tutkimustulokset ovat hyvin aineistolähtöisiä ja teoria on ikään kuin taustatukena tutkimukselle.

3.4 Ryhmähaastattelu aineistonkeruunä metodina

Ryhmähaastattelu kehitettiin alkujaan markkinointitutkimusten parissa 1920-luvulla markkinointikampanjoiden arviointiin. Myöhemmin ryhmähaastattelun käyttö on yleistynyt, kehittynyt ja monipuolistunut monikäyttöiseksi tieteellisen tutkimuksen välineeksi. Ryhmähaastattelulla tarkoitetaan ryhmässä tapahtuvaa keskustelua, joka on enemmän tai vähemmän ohjattua haastattelijan toimesta.⁵⁸

Ryhmähaastatteluita voidaan käyttää hyvin erilaisiin tarkoituksiin, mikä ilmenee esimerkiksi erilaisina analyysistrategioina. Sulkunen on erottanut viisi ryhmähaastattelun lähestymistapaa: faktuaalisen informaation, yhteisten normien ja ihanteiden, ryhmän sisäisen vuorovaikutuksen, kommunikaation tai merkitysrakenteiden tutkimisen. Keskityn tässä tutkimuksessa lähinnä faktuaaliseen informaatioon ja yhteisiin ihanteisiin ja normeihin.⁵⁹

Ryhmähaastattelu mahdollistaa monipuolisen informaation keräämisen kiinnostuksen kohteena olevasta aiheesta, ei vain mitä on tapahtunut tai mitä mieltä ollaan, vaan myös miten ja miksi, sekä minkälaisia näkemyksiä, kokemuksia, asenteita ja odotuksia aiheeseen osallistujilla liittyy. Tämä ryhmähaastattelun ominaisuus oli merkittävä tiedonkeruunä metodia valittaessa. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää monipuolisesti

⁵⁸ Pötsönen & Välimaa 1998, 1–2.

⁵⁹ Sulkunen 1990, 265.

nuorten aikuisten suhde ja suhtautuminen kirkkoon niin näkemysten, kokemusten, asenteiden kuin odotustenkin suhteen.⁶⁰

Ryhmähaastattelu menetelmänä sijoittuu osallistuvan havainnoinnin ja strukturoiden yksilöhaastattelun välimaastoon yhdistäen molemmista piirteitä. Tietoa kertyy sekä vapaaehtoisten puheenvuorojen että kohdennettujen kysymysten avulla. Ryhmän keskinäinen vuorovaikutus tuo mielipiteet, asenteet ja tavat toimia lähemmäksi sitä sosiaalista ympäristöä, jossa ihmiset toimivat kuin yksilöhaastattelussa. Ryhmädynamiikan ja sosiaalisen vuorovaikutuksen havainnointi ei kuitenkaan ole tässä tutkimuksessa tärkeässä roolissa, vaan vapaaehtoisten puheenvuorojen ja kohdennettujen kysymysten tuottama faktuaalinen tieto on tärkeintä.⁶¹

Ryhmähaastattelun etuihin voidaan lukea joustavuus, nopeus ja yhdellä haastattelukerralla saatavan informaation määrä. Myös haastateltavan asema on erilainen kuin yksilöhaastattelussa. Ryhmähaastattelussa haastateltava voi kokea olonsa turvallisemmaksi, kun hän ei ole yksin haastattelijan armoilla. Myös ryhmän läsnäolo voi tehdä olon varmemmaksi ja ryhmän synergiaa voidaan hyödyntää. Esimerkiksi toinen voi jatkaa siitä, mihin edellinen jäi ja näin ryhmän jäsenet voivat täydentää toistensa sanomisia. Ryhmän jäsenet saattavat myös stimuloida toisiaan tuomaan esille eriäviä ja vastakkaisia näkemyksiä, jotka muuten olisivat jääneet sanomatta. Ryhmätilanne voi myös antaa mahdollisuuden keskustella vaikeista asioista ilman henkilökohtaisuuksien paljastamista, sillä ryhmässä yksilö voi toimia viite- tai väestöryhmän edustajana.⁶²

Ryhmähaastatteluihin sisältyy myös rajoituksia. Ryhmässä yksilöllisyys voi kadota tai vähemmistön mielipide, näkökulmat ja ajatukset voivat jäädä vähälle huomiolle. Lisäksi ryhmän jäsenet vaikuttavat toisiinsa, sillä ryhmän henkilöt kontrolloivat jonkin verran toisiaan. Tämä voi näkyä myös niin, että ryhmähaastattelun kuluessa osallistujat saattavat vaihtaa mielipidettään toisten mukaiseksi. Tutkijan ja muiden haastateltavien näkyvät reaktiot voivat myös vaikuttaa osallistujiin. Haastateltavat saattavat antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia sen mukaan, kuinka ryhmä ja haastatteliija reagoivat haastateltavien lausuntoihin.⁶³

⁶⁰ Krueger 1994, 24.

⁶¹ Krueger 1994, 23–25.

⁶² Sulkunen 1990, 266; Pötsönen & Välimaa 1998, 2–4.

⁶³ Krueger 1994, 26–29; Pötsönen & Välimaa 1998, 4.

Haastattelijalla on suuri vastuu suunnitellessaan ja toteuttaessaan ryhmähaastattelua, sillä vaitiolovelvollisuus koskee periaatteessa vain tutkijaa. Haastattelijan on varmistettava, että keskustelu ei kulkeudu liian arkaluontoiseen suuntaan, jotta haastateltavista ei paljastuisi ryhmälle haastateltavan tai ryhmän kannalta vahingollista informaatiota. Haastateltavan on pystyttävä ohjaamaan keskustelua niin, että keskustelu pysyy riittävän yleisellä tasolla.⁶⁴

Haastattelijan rooli korostuu ryhmähaastattelussa eri tavoin kuin yksilöhaastattelussa. Ryhmähaastattelussa haastattelijan on kyettävä hallitsemaan ja ohjaamaan ryhmää, mikä on haasteellisempaa kuin yksilön kontrollointi. Se kuinka paljon dominoivat henkilöt vievät keskustelua eteenpäin ja peittävät hiljaisempien mielipiteet on paljolti kiinni haastattelijan kyvyistä. Haastattelijan on oltava tilanteen tasalla ja ohjattava keskustelua niin, että kaikkien näkemykset tulevat esille. Haastattelijan on kyettävä ohjaamaan keskustelu aiheesta toiseen sulavasti ja esittää tarkentavia lisäkysymyksiä tarvittaessa. Tähän kiinnitin paljon huomiota haastatteluista tehdessäni. Pysin luomaan sallivan ja tasapuolisen keskustelumahdollisuuden kaikille. Hiukan hiljaisemmille haastateltaville ohjasin puheenvuoroja, vaikka muutoin pyrin pysyttelemään takalalla.⁶⁵

3.5 Aineiston esittely

Tutkimusaineisto on kerätty videokuvattujen ryhmähaastatteluiden avulla. Ryhmähaastatteluista järjestettiin neljä kappaletta ja kuhunkin haastattelukertaan osallistui 3–5 henkilöä. Ryhmähaastatteluihin osallistui yhteensä 17, 18–30-vuotiaista henkilöä ja heidän keski-ikänsä oli 25,5 -vuotta. Haastatteluihin osallistui viisi miestä ja 12 naista.⁶⁶ Haastattelut kestivät 1 h 30min–2 h 30min.

Suurin osa haastateltavista kutsuttiin haastatteluihin Joensuun evankelis-luterilaisen seurakunnan jäsenrekisterin tietojen pohjalta. Jäsenrekisteristä arvottiin noin 160:n, 18–29-vuotiaan henkilön yhteystiedot, joiden puhelinnumerot selvitin internet-palvelun avulla. Soitin jokaiselle henkilölle, joiden puhelinnumero oli mahdollista

⁶⁴ Pötsönen & Välimaa 1998, 4.

⁶⁵ Krueger 1994, 105–113.

⁶⁶ 30-vuotiaat henkilöt olivat 29-vuotiaita arvottaessa henkilöitä jäsenrekisteristä.

saada ja pyysin heitä osallistumaan tutkimukseen ja ryhmähaastatteluun esiteltyäni tutkimusaiheittani ensin. Puhelinsoittojen perusteella en saanut tarpeeksi henkilöitä osallistumaan tutkimukseen – muun muassa yksikään mies ei lupautunut osallistumaan tutkimukseen. Tämän vuoksi kävin esittelemässä tutkimustani Joensuun evankelis-luterilaisen seurakunnan tilaisuuksissa ja tätä kautta sain muutamia naishenkilöitä osallistumaan haastatteluihin. Viimeinen keino haastatteluihin rekrytoimiseksi oli kadulta rekrytointi. Tämän suoritin niin, että esittelin itseni ja tutkimukseni kohteen ja pyysin ihmisiä osallistumaan ryhmähaastatteluihin. Kaikki mieshenkilöt on saatu tutkimukseen tällä metodilla.

Ryhmähaastattelut suoritettiin Itä-Suomen yliopiston tiloissa, jotta haastattelupaikka ei ohjaisi haastateltavia vastamaan tietyllä tapaa. Haastattelupaikka oli neutraali. Haastatteluita edelsi aina kahvitteľuhetki, jossa haastateltavat keskustelivat keskenään hyvin vaihtelevista aiheista. Osallistuín näihin keskusteluihin yhtenä tasavertaisena jäsenenä. Tunnelma kahvitteľuhetkessä oli hiukan jännittynyt, mutta positiivinen. Haastattelut kestivät 1 h 30min–2 h 30min.

Itse haastattelun toteutus oli puolistrukturoidun ja teemahaastattelun välimaastossa. Minulla oli teemoihin jaoteltu kysymysrunko, jonka pohjalta haastattelu eteni. Haastateltavat vastasivat kysymyksiin satunnaisessa järjestyksessä. Haastateltavilla oli lupa keskustella keskenään ja ilmaista itseään spontaanisti, mitä myös tapahtui. Tunnelma haastatteluissa oli rento ja positiivinen. Kukin haastateltava osallistui haastatteluun melko aktiivisesti – toki ryhmissä oli aina aktiivisempia ja passiivisempia – mutta yleisesti aktiivisuustaso oli melko korkea. Haastateltavat kuuntelivat toisiaan ja kyselivät toisiltaan asioita sekä kommentoivat toistensa sanomisia. Haastatteluun osallistujat kuvasivat ryhmähaastattelun olleen mielekäs tapahtuma.

Haastatteluihin osallistujista miltei kaikki olivat korkeakoulututkinnon suorittaneita tai parasta aikaa tutkintoa suorittavia henkilöitä. Ainoastaan kaksi henkilöä ei kuulunut tähän joukkoon, he suorittivat toisen asteen tutkintoa. Suurin osa eli 13 tutkimukseen osallistuneista henkilöistä olivat korkeakouluopiskelijoita. He suorittivat tutkintoaan joko yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. Kaksi haastateltavaa oli kokopäivätyössä.

3.6 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksen suunnitteluvaiheesta alkaen mietin tutkimuksen eettisiä näkökulmia. Mietin, kuinka pystyisin pitämään kaikki haastateltavat anonyymeina ja kuinka minun tulisi ryhmähaastatteluissa toimia, jotta kaikilla haastateltavilla olisi hyvä ja turvallinen olo koko haastattelun ajan. Haastateltavia rekrytoidessani esittelin itseni ja aiheeni. Kerroin mistä tutkimuksessa oli kyse, miksi sitä tehtiin, kenelle tutkimusraportti lopulta päätyy ja mitä tutkimukseen osallistuminen haastateltavalta vaatii. Toin rekrytointivaiheessa esille, että tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista.

Ryhmähaastatteluita järjestin yhteensä neljä kappaletta eikä kukaan haastatteluihin osallistunut tiennyt etukäteen ketä muita omaan haastatteluryhmään kuului. Haastatteluista edelsi kahvittelua ja samalla haastateltavat keskustelivat hiukan toistensa kanssa. Haastatteluiden aluksi esittelin itseni ja tutkimuksen aiheen ja painotin, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista, ja että jokainen vastaa kuhunkin kysymykseen oman harkinnan mukaisesti. Kerroin, että kysymyksiin ei ole pakko vastata. Toi myös esiin sen, että minua tutkijana kiinnostaa heidän mielipiteensä ja toivoin, että kaikki haastateltavat vastaisivat kysymyksiin rehellisesti eikä ryhmän yleisen linjan mukaisesti. Painotin myös sitä, että minua tutkijana velvoittaa vaitiolovelvollisuus, mutta haastatteluihin osallistuvia en voi velvoittaa vaitioloon, mutta pyysin, että kukaan ei puhuisi haastatteluissa ilmenneitä asioita haastatteluryhmän ulkopuolella. Kaikissa ryhmissä oltiin yksimielisiä keskinäisen lojaaliuden tärkeydestä ja haastateltavat lupasivat olla puhumatta haastatteluissa ilmenneistä asioista.

Ennen haastatteluista kerroin haastateltaville, että minä olen ainut henkilö, joka tulee käsittelemään tutkimusaineistoa. Kerroin, että litteroin itse aineiston ja hävitän videomateriaalin sen jälkeen, kun sitä en enää tarvitse. Korostin myös sitä, että kaikki henkilöt tulevat pysymään anonyymeina ja pidän siitä itse huolen niin, että en käytä kenestäkään oikeita nimiä, vaan koodaan aineiston ja muutan esille tulevat paikkakuntatiedot.

Haastatteluiden lopuksi kysyin kultakin haastatteluryhmältä heidän omia tuntemuksiinsa ryhmähaastatteluun osallistumisesta. Vastaukset olivat hyvin positiivissävytteisiä. Kukaan ei sanonut haastatteluun osallistumisen olleen ikävää, vaan melkein kaikki haastateltavat kertoivat ryhmähaastattelun olleen heille mieluinen asia. Osa

haastateltavista kertoi, että he toivoisivat, että kirkko pystyisi järjestämään näin hyviä keskustelutilaisuuksia viitaten juuri pidettyyn ryhmähaastatteluun. Minulle itselleni jäi ryhmähaastatteluista hyvin positiivinen tunne ja oman tulkintani perusteella myös haastateltaville jäi mukava tunne tutkimukseen osallistumisesta.

4 NUORET AIKUISET KIRKON JÄSENINÄ

4.1 Kaste, pyhäkoulu ja rippikoulu – kirkon kanssa yhdessä kuljettu polku

Pyydettyäni haastateltavia kertomaan omasta historiastaan kirkon piirissä eli siitä, miten kirkko oli liittynyt heidän elämäänsä, niin suurimman osan kertomukset muistuttivat paljolti toisiaan. Kertomukset muodostivat ikään kuin polun, jossa haastateltavat kulkivat kirkon kanssa välillä yhtä matkaa ja välillä erikseen. Kertomukset alkoivat siitä, että heidät oli kastettu vauvana ja pienenä lapsena he olivat käyneet pyhäkoulua sekä osallistuneet seurakunnan kerhoihin. Rippikoulun olivat käyneet kaikki ja osa oli toiminut isosena rippileirillä. Tämän jälkeen suurin osa kertoi, että yhtymäkohdat kirkon kanssa olivat rajoittuneet häihin, kastejuhliin, hautajaisiin ja joulukirkkoon. Lapsena ja nuorena kirkko liittyi vahvemmin heidän elämäänsä kuin rippikoulun jälkeisenä aikana. Vaikka polut kirkon kanssa olivat hiukan erkaantuneet, niin ne eivät olleet täysin eronneet. Tämän tyyppinen *oma kirkkohistoria* oli yleisin sitä edusti kymmenen henkilöä ja kutsun sitä *perusluterilaiseksi poluksi*. Usealla perusluterilaisen polun vastaajalla kirkko oli liittynyt omaan elämään myös partiotoiminnan kautta niin, että partio kuvattiin oman lippukunnan taustayhteisöksi.

Ihan oon tällänen perusluterilainen, eli on just kaste, rippikoulu käyty ja kirkossa mentiin naimisiin. Pienempänä olin aktiivisemmin kirkon toiminnassa mukana. Kävin pyhäkoulussa ja olin seurakunnan lapsikuorossa ja sisarusten kanssa esiinnyttiin paljon seurakunnan tapahtumissa ja sit se jäi pikku hiljaa. Nyt on sillee et käydään noissa joulukirkoissa ja häät, hautajaiset ja ristiäiset. Sellanen perusluterilainen.⁶⁷

Mut on kastettu evluttiin. Sit oon varmaan pyhäkouluu tai kerhoo käynny naperona. Sit oli tietysti ripari, en ollu isosena. Mut sit mä oon partion kautta, kun seurakunta oli meidän taustayhteisö. Vaelluksella kävin, joka oli seurakunnan kanssa yhteinen. Muuten en oo ollu aktiivinen oikeastaan ollenkaan.⁶⁸

Perusluterilaisen polun lisäksi aineistosta nousi esiin kolme muunlaista polkua. Ensimmäinen näistä poluista on *aktiivisen luterilaisen polku*, jota edusti kaksi haastateltavaa. Aktiivisen luterilaisen polkuun kuuluu myös kaste, pyhäkoulu, kerhot ja rippikoulu. Näiden lisäksi kaikki aktiivisen luterilaisen polun kulkijat olivat osallistuneet aktiivisesti isostoimintaa ja mahdollisesti muuhun nuorten toimintaan. Kirkon ja nuo-

⁶⁷ N1, aineisto.

⁶⁸ N11, aineisto.

ren tiet eivät eronneet rippikoulun jälkeen, vaan isostoiminnan kautta he pysyivät kirkon toiminnassa mukana. Isostoiminnan päätyttyä nuori oli joko hakeutunut muuhun kirkon nuorten toimintaan tai pienen etsintävaiheen jälkeen alkanut käydä aktiivisemmin messuissa ja jumalanpalveluksissa.

Miut on kastettu ja oma mummo piti pyhäkoulua useita vuosia. Sieltä on jäänyt muistikuvia ja lapsuuden uskon on sitä kautta tullut ja sitten tota. Olin myös seurakunnan päiväkerhossa samaan aikaan silloin alle kouluikäisenä. Ja riparin kävin, joka oli mulle tosi hyvä kokemus ja siitä sitten innostuin isoseks ja olin isonen vaimo pari vuotta. Mut sit se ei tavallaan vastannut mun toiveita. ja sit lopetin sen ja sit sen isosjutun jälkeen on tavallaan pitänyt ettei ommaa tapaa olla kirkon jäsen. Oon käynny monenlaisissa jumalanpalveluksissa ja tapahtumissa, kun haluisin olla vielä kirkon jäsen suht aktiivisesti.⁶⁹

Kolmas polku tai oma kirkkohistoria alkoi samoin kuin muutkin kertomukset. Polun kulkijat olivat kastettuja. Lapsena he olivat käyneet pyhäkoulussa ja kerhoissa. Nuorena he olivat käyneet rippikoulun, mutta tämän jälkeen he olivat eronneet kirkosta. Kirkosta eroamisen jälkeen kesti noin neljästä kahteentoista vuoteen, kunnes vastaajat olivat uudelleen liittyneet kirkkoon tai olivat juuri aikeissa liittyä. Tätä polkua kutsun *takaisin kirkkoon polku*. Takaisin kirkkoon polun oli kulkenut kaksi vastaajista.

Kastettu lapsena ja liityin kirkkoon, ja sit kävin seurakunnan kerhoissa silloin pienenä ja sitten kävin rippikoulun ja erosin kirkosta eiku en vielä siinä vaiheessa. Vaan kun täytin kaheksantoista niin erosin kirkosta ja liityin helluntaiseurakuntaan. Ja sit menin naimisiin ja nyt on sellanen tilanne, että oon eroomassa helluntaiseurakunnasta. Eli tässä on noin 12 vuotta, eiku eikä oo.. no mitä siitä nyt tulee.. ja oon liittymässä takaisin kirkkoon.⁷⁰

Neljäs polku on *herätyskristillinen polku* ja sen olivat kulkeneet kolme haastateltavaa. Tästä polusta oli muutama erilainen variaatio. Kaikki tämän polun kulkeneet vastaajat olivat kastettuja. Eriäväisyydet liittyivät lapsuuden ajan tapahtumiin. Osa vastaajista kertoi käyneensä pyhäkoulua ja raamattuluokkaa sekä osallistunut kerhoihin. Osa ei kuvaillut lapsuuden ajan kirkossa käyntiä tai osallistumista hengelliseen toimintaan lainkaan ja taas osa kertoi käyneensä seuroissa. Yhteistä herätyskristilli-

⁶⁹ N10, aineisto.

⁷⁰ N5, aineisto.

sen polun vastaajille se, että he olivat käyneet jonkin luterilaisen herätysliikkeen rippikoulun ja tämän jälkeen osallistuneet herätysliikkeen nuorten toimintaan. Herätysliikkeen hengellinen toiminta kuului osana heidän arkeensa, mutta herätyskristillisen polun vastaajat kertoivat käyvänsä myös niin sanotuissa normaaleissa evankelis-luterilaisen kirkon jumalanpalveluksissa ja messuissa.

Mä oon kastettu kanssa kirkkoon, mutta mun herätysliiketausta on vanhoillislestadiolainen. Ja se on tietenkin vaikuttanut siihen, että oon käynyt rippikoulun meidän ju-tuissa. Opetuksen pitäis olla siel samaa. Pyhäkouluu oon käynny ja raamattuluokkaa ja osallistunut seuroihin, joita pidetään myös evlut. kirkossa. Nyt on aktiivistumassa mun ja kirkon suhde. Sillä tavalla että oon käynny myös normaaleissa jumalanpalve-luksissa.⁷¹

Kaikissa poluissa oli selkeästi hyvin yhtenäinen alku. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lasten ja nuorten työmuodot ovat tavoittaneet haastateltavat melko hyvin ja kaikki olivat osallistuneet kirkon järjestämään toimintaan jollain tavalla. Erot eri pol-kujen välillä alkavat rippikouluvaiheessa. Osa vastaajista aktivoitui rippikoulun jäl-keen ja osallistui isoskoulukseen sekä isostoimintaan ja tätä kautta oli mukana kirkon toiminnassa. Osa taas erosi kirkosta tai löysi *hengellisen kodin* jostain muusta seura-kunnasta tai herätysliikkeen piiristä.

4.2 Osallistumisaktiivisuus jakaa nuorta kirkkokansaa

Kysyttäessä kirkossakäyntiaktiivisuutta haastateltavat kertoivat käyvänsä kirkossa kerran vuodessa, silloin tällöin tai viikoittain. Huomasin tämän toistuvan kaikissa haastatteluryhmissä. Melkein joka ryhmässä oli joku, joka kävi ainakin kerran vii-kossa jossain kirkon tilaisuudessa. Toisaalta kaikissa ryhmissä oli myös niitä, jotka kävivät kirkossa ainoastaan kerran vuodessa. Kirkossakäyntiaktiivisuudesta keskus-teltaessa kysyin myös syitä mennä kirkkoon. Syyt kirkossa käyntiin ja kirkossakäyn-tiaktiivisuus näyttivät noudattavan tiettyä kaavaa. Mitä useammin haastateltava kävi kirkossa, sitä enemmän hän korosti kristillisiä sisällöllisiä asioita kuten opetusta, Raamatun sanaa, ehtoollista ja muita Jumalanpalveluksen elementtejä kirkossakäyn-nin syinä. Toisaalta ne haastateltavat, jotka kertoivat käyvänsä kirkossa ainoastaan

⁷¹ N12, aineisto

kerran vuodessa toivat esiin ei-kristillisiä elementtejä kuten tunnelman, yhteisöllisyyden ja perinteet.

Kirkossakäyntiaktiivisuus jakautui vastaajien kesken selkeästi kolmeen ryhmään: kerran vuodessa kävijät (8 vastaajaa), valikoivat kävijät (5 vastaajaa) ja viikoittain kävijät (4 vastaajaa). Kirkossakäynnin toistuvuus oli suurin erottava tekijä näiden ryhmien välillä, vaikkakin myös kirkossakäynnin motiiveissa oli havaittavissa ryhmien sisäistä yhtenevyyttä ja ryhmien välistä eroavuutta. Kerran vuodessa kirkossa käyvät ovat niin sanotusti *joulukirkkokansaa*. Joulukirkkokansa käy kirkossa noin kerran vuodessa ja yleensä se tapahtuu joulun tienoilla. Syynä joulukirkkoon menemiseen vastaajat mainitsivat perinteet, hiljentymisen, arjessa pysähtymisen, hengellisen annin, musiikin, juhlan tunnun sekä sosiaaliset syyt.

Ja varmaan myös semmonen joukkohenki. Eliikkä kun siel on paljon porukkaa siellä kirkossa, niin siin tulee sellainen mahtava yhteisöllisyyden tunne, mitä on kiva lähtä hakee just joulukirkosta, kun siel on porukkaa niin paljon. Ja usein jos on kotipaikkakunnalla käymässä niin siel on paljon tuttuja ja eli tällaiset sosiaaliset syyt on aika painavat mun kohalla.⁷²

Itellä on ihan selvä se joulukirkko on sellanen perinne. Siin haetaan omalla tavalla sitä juhlan tuntua ja on kiva mennä kuuntelee joululaului ja siin on se oma juttunsa. Ja sit, jos mie saan pääsiäisenä itestäni sen verran irti, niin kyl se on se äiti, joka sinne pakottaa ja sit menee sinne sen mieliksi, mut siin ei oo sellasta syytä. Joulukirkko on myös itelle tärkeä. Ei nyt ehkä ainostaan se joulumusiikki ja et se tekee sen joulun, mut siin on myöskin sellanen hengellinen tilanne. Niin itte tykkää siitä.⁷³

Miullekin tulee just ennen joulua kauneimmissa joululauluissa käyty ja se on semmonen, että voi rauhoittua ja on sille aikaa ja sit voi pysähtyä sille arjessa. Semmosia hiljentymisen paikkoja.⁷⁴

Joulukirkko yhdistää joulukirkkokansaa ja luo sekä yhteisöllisyyden tunnetta. Joulukirkossa käynti koetaan myös tärkeäksi hiljentymisen paikaksi ja joulun tunnelman virittäjäksi. Joulukirkon asema on selkeästi hyvin tärkeä monelle haasteltavalle. Osa joulukirkkokansasta kokee joulukirkon olevan hengellinen tilanne ja se nähdään juuri siksi tärkeänä. Voi olla, että joulukirkko on tärkeä elementti juuri hengellisen elämän

⁷² N1, aineisto.

⁷³ M3, aineisto.

⁷⁴ N6, aineisto.

näkökulmasta sen vuoksi, että se on ainut kerta vuodessa kun nuori aikuinen menee hengelliseen tilaisuuteen. Jouluna on luonnollista ja suotavaa ajatella hengellisiä asioita. Kuitenkaan kaikki joulukirkossa kävijät eivät koe tilannetta erityisen hengellisenä, vaan joulukirkko edustaa enemmänkin perinteitä ja se on mahdollisuus kokea yhteisöllisyyttä. Joulukirkko voi edustaa myös perinteitä ja hengellistä tilaisuutta yhtä aikaa. Ne eivät ole toisensa poissulkevia. Ehkä juuri nämä kaksi elementtiä hengellisyys ja perinteet tekevät joulukirkosta niin tärkeän nuorille aikuisille, jotka eivät juuri muulloin käy kirkossa. Kauneimmat joululaulut tuovat myös joulukirkkokansaa kirkkoon ja tämän tapahtuman tärkeimpiä elementtejä ovat mahdollisuus rauhoittua ja kaunis musiikki.

Joulukirkkokansan jälkeen hiukan aktiivisempi kirkossakävijäryhmä on valikoivat kirkossa käyvät. He käyvät kirkossa selvästi useammin kuin kerran vuodessa, mutta ei ihan viikoittain. Valikoivat kirkossa käyviä leimaa se, että he käyvät hyvin monen eri kristillisen seurakunnan tilaisuuksissa yli kirkkokuntarajojen.

Mä oon käyny tosi vaihtelevasti. Välillä saatan käydä joka viikko. Välillä saattaa olla puolen vuoden tauko että en oo käyny kirkossa. Oon käyny myös katolisessa kirkossa ja ortodoksisessa kirkossa. Vähä summittaisesti.⁷⁵

Tulee käytyä sekä vapaaseurakunnassa että evankelis-luterilaisessa, enemmän ehkä evlut jumalanpalveluksissa. Vähän sillai kausittain, välillä enemmän ja välillä vähemmän. Miust tuntuu, että mie en silloin jouluna ja pääsiäsenä en käy. Mie käyn niinä arkisunnuntaisin mielummin. Siel ei oo niin paljon ihmisiä. Sillee niinku. Kuitenkin käyn mie sanotaanko niinku 10 kertaa vuodessa evlut kirkossa ja saman verran vapiuksessa.⁷⁶

Kausiluotoinen osallistuminen eri kirkkojen toimintaan oli selkeä yhtäläisyys valikoivien kirkossa kävijöiden keskuudessa. Syytä vain ajoittaiseen kirkossa käymiseen vastaajat eivät sen tarkemmin eritelleet, mutta kirkkoon valikoivia kävijöitä veti vahvasti sosiaaliset syyt, mahdollisuus rauhoittumiseen, mielen tyhjentämiseen, virret, ilmainen kahvi, tunnelma, ehtoollinen ja saarnat.

Jouluna on varmaan just se sosiaalisuus. Tutut laulut, tuttu tunnelma ja muut ehkä siin on vähän näitä muisteloita mukana ja sit on tottunu siihen. Mutta käy mä kirkossa

⁷⁵ N2, aineisto.

⁷⁶ M2, aineisto.

ihän vaan kuuntelemassa saarnaa ja saatan lähteä saarnan jälkeen pois. Virret ja musiikki on mulle tärkeitä.⁷⁷

Mulla aika pitkälti se sosiaalinen puoli, mikä on sinne vetänyt. Myös puheet ja saarnat. Sitten sieltä tulevat keskustelut. Liittyen sitten Raamattuun ja yleensäkkiin näihin kristillisiin asioihin. Nää on sinne vetänyt. Pakko myöskin tunnustaa, että se ilmanen kahvi. Näin opiskelijana.⁷⁸

Sellasen sosiaalisen yhteyden lisäksi. Se et saa niinku tulemaan uudestaan on se ,et siel on hyvää opetusta. Ja kyl mä nautin ehtoollisest ihan mielettömästi. Mä huomaan, et mä kaipaen sit. Se on tosi arvokas ja hieno tapahtuma.⁷⁹

Sosiaaliset syyt, tunnelma, musiikki, ehtoollinen, saarna ja opetuksen taso vetävät puoleensa valikoivia kirkossa kävijöitä. He hakevat eri kirkoista erilaisia asioita. Toisesta kirkosta saatetaan hakea hyvää opetusta sekä hiljentymistä ja toisesta kirkosta sosiaalisia suhteita. Valikoivat kirkossa kävijät ovat liikkuvaisia ja tietävät melko tarkkaan, mitä he kirkolta haluavat ja mistä kirkosta se on mahdollista löytää. Erottava piirteenä kerran vuodessa kirkossa kävijöihin valikoivilla kävijöillä oli tilaisuuksien sisällöllisten asioiden korostaminen. Saarnat, opetus, ehtoollinen koettiin tärkeiksi asioiksi. Kristillinen elämäntapa oli selkeästi sisäistetympää kuin joulukirkkokansalla ja sen ylläpitämiseen kuuluivat kirkon tarjoama opetus ja ehtoollinen. Valikoivien kirkossa kävijöiden välillä oli kuitenkin myös eroja, vaikka yhdistäviä tekijöitä oli huomattavasti enemmän. Sosiaalisen yhteyden kokeminen ja sosiaaliset syyt erottivat valikoivat kirkossa kävijät kahteen ryhmään. Osa valikoivista kirkossa kävijöistä korostivat erityisesti juuri sosiaalisia syitä ja ne olivat painavimpia syitä valittaessa mihin kirkkoon milloinkin mennään. Nämä henkilöt hakivat selkeästi kirkon toiminnasta sosiaalista toimintaa ja suhteita sekä verkostoja. Toisaalta osa valikoivista kirkossa kävijöistä eivät tuoneet sosiaalisia syitä tai suhteita esiin lainkaan kirkossakäynnin motiiveista keskusteltaessa.

Aktiivisten kirkossa kävijöiden joukkoa leimaa kaksi yhteistä piirrettä. Ensimmäinen on aktiivinen viikoittainen kirkossakäynti ja toinen on se, että joulukirkko ei ollut heille erityisen merkittävä tapahtuma. Tämä saattoi johtua siitä, että monet haastattelut kertoivat ryhmähaastatteluissa juuri joulukirkon olevan se tärkein hengellinen tilaisuus ja aktiiviset kirkossa kävijät halusivat erottaa itsensä näistä haastateltavista.

⁷⁷ N2, aineisto.

⁷⁸ M5, aineisto.

⁷⁹ M4, aineisto.

Aktiiviset kirkossa kävijät kertoivat käyvänsä erilaisissa messuissa, seurakunnan ryhmissä sekä sunnuntaisin jumalanpalveluksissa. Pääasiallisesti aktiiviset kirkossa kävijät osallistuivat evankelis-luterilaisen kirkon tapahtumiin, mutta saattoivat silloin tällöin käydä muidenkin kirkkojen tapahtumissa. Tosin omana ryhmänään tästä erotuivat herätysliikkeisiin kuuluvat haastateltavat, jotka kävivät sekä evankelis-luterilaisen kirkon että oman herätysliikkeensä tapahtumissa.

Ihan tuossa luterilaisessa Hukanhaudan srk- talolla, kun se on tossa lähellä. Melkein joka sunnuntai, kun siellä on jotain aktiviteettia. Käyn myös hyvä arki -ryhmässä.⁸⁰

Miä käyn yleensä suurin piirtein viikoittain jossain. Se vähän vaihtelee. Joskus sellaisessa nuorten messussa Pielisensuun seurakunnassa. Siellä on lähinnä isosia. Tai Hukanhaudan srk-talolla illalla messussa tai Pielisensuun kirkolla aamulla tai pääkirkolla tai sitten Joensuu srk-talolla. Jossakin aina joka viikko.⁸¹

Aktiiviset kirkossa kävijät kertoivat kirkossakäynnin syiksi saarnat, ehtoollisen, musiikin, Herran siunauksen, sosiaalisen yhdessäolon, rukouksen, sanan kuuntelemisen ja mahdollisuuden anonymiteettiin. Satunnaisia kirkossa kävijöitä useammin aktiiviset kirkossa kävijät mainitsivat kirkossakäynnin syiksi ehtoollisen merkityksen sekä sanan kuuntelemisen. Myös Herran siunauksen nostaminen esiin erityisenä asiana erotti aktiiviset kirkossa kävijät muista ryhmistä.

Jos yks pittää nimetä niin se on se Herran siunaus, kun pappi lukee sen ja ehtoollisella on mukava käydä ja sit jos on joku hyvä puhuja, niin saarnaa on kiva kuunnella ja sit taize-messussa ja tuomasmessussa ne laulut on sellaisia mukavia. On paljon asioita.⁸²

Joskus on tarve rauhottua, semmonen enemmän semmonen. Nuorten messuissa sellainen, että keskustellaan, mutta mielummin rauhottummaa. Rukkoillemmaan ja kuuntelemmaa sanaa. Näkemään ystäviä. Sosiaalinen yhdessäolo ja musiikki, muulloikin kun jouluna.⁸³

Ainoastaan yksi viikoittain kirkossa käyvistä haastateltavista nosti esiin anonymiuden olevan hänelle tärkeä syy mennä juuri evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Tämä voi johtua siitä, että hän koki oman uskonnollisuutensa olevan hyvin yksityistä eikä

⁸⁰ N3, aineisto.

⁸¹ N4, aineisto.

⁸² N3, aineisto.

⁸³ N4, aineisto.

halunnut siihen mitään yhteisöllisiä elementtejä. Kuitenkin useat viikoittain kirkossa käyvät toivat esiin juuri yhteisöllisyyden ja sosiaaliset suhteet kirkossakäynnin syinä. Kuitenkin suurin yhdistävä tekijä kirkossakäyntiaktiivisuuden lisäksi oli viikoittain kirkossa käyvillä kristillisten sisällöllisten elementtien korostaminen kirkossakäynnin syinä. Uskonnollisuus näyttää tässä ryhmässä olevan sisäistettyä ja tärkeä osa omaa elämäntapaa. Kirkon tarjoamat mahdollisuudet oman kristillisen elämäntavan toteuttamiseen otetaan vastaan ja sen sisällölliset elementit, jotka kuuluvat näihin kirkon järjestämiin tilaisuuksiin, koetaan tärkeiksi.

Kirkossa käydään enemmän ja vähemmän aktiivisesti riippuen vastaajasta, mutta selkeästi samat syyt vetävät ihmisiä kirkkoon. Sosiaaliset syyt, musiikki, mahdollisuus rauhoittumiseen nousivat esiin kaikista eri kirkossakävijäryhmistä. Eroja toki löytyi ja yksi tärkeimmistä erottavista tekijöistä oli kristillisten sisällöllisten elementtien esiintuominen kirkossakäynnin syinä eri ryhmien välillä. Aktiivisemmat kirkossakävijät toivat nämä kristilliset sisällölliset elementit esiin muita haastateltavia useammin.

4.3 Kirkkoon kuulumisen miltei itsestäänselvyys

Vastaajien joukosta vain muutama oli harkinnut hetkellisesti kirkosta eroa niiden lisäksi, jotka olivat jo kertaalleen eronneet kirkosta ja palanneet taas kirkon jäseniksi. Muut pitivät kirkkoon kuulumista itselleen hyvin selvänä asiana, jota ei tarvinnut edes harkita. Kirkkoon kuulumisen syiksi nuoret aikuiset kertoivat muutakin kuin kirkolliset toimitukset, jotka ovat Kääriäisen tutkimuksen mukaan tärkeimpiä syitä kuulua kirkkoon.⁸⁴ Kirkko koettiin kulttuurisesti merkittäväksi ja vahvaksi osaksi suomalaisuutta. Vastaajilla oli itsellään positiivisia kokemuksia kirkon toiminnasta ja monella oli toive, että myös omat lapset pääsisivät samanlaisista kokemuksista osallisiksi ja heidät kastettaisiin evankelis-luterilaisen kirkon jäseniksi.

Kyl ite tuun pysymään kirkon jäsenenä. Periaattees ite tuntee et täytyy pysyy siin. Ja kyl sitten tulevaisuudessa halua kirkkohäät ja kyl itellä on hyvii muistoi päiväkerhoist ja näist mitä oli kirkos. Kyl se olis se rippileiri varsinkin. Kyl sit halua, et, jos mahdollisest tulee joskus lapsii nii niil on tälläsii samanlaisii kokemuksii.⁸⁵

⁸⁴ Kääriäinen, 2007.

⁸⁵ M3, aineisto.

M2: Mie en oo kyl ikinä miettinyt kirkosta eroomista. Jotenkii tuntuu ihan luonnolliselta et kuuluu kirkkoon. En oo kyseenalaistanut sitä enkä varmaan kyseenalaistaakaan. Et tietenkii kirkko on iso ja siihen mahtuu monenlaista. Mut se tuntuu ihan luonnolliselta. Ei niinku mitään. Just niin ku noita juttuja mitä tossa tuli. Niin tekee tarkeeta työtä, mut ei oo silti mikään niinku pakko kuulua siihen, En mie kato et se kuuluminen siihen tekee jotenkii paremmaks. Mut en oo harkinnu ikinä et eroisin.

Haastattelija: Mutta arvostat kirkkoa instituutiona, ei niin että se jäsenyys ois niinku pakollinen?

M2: Joo arvostan.. Ihan sisimmästäni lähtee halu kuulua kirkkoon. Ei siitä, että on halvempi hautapaikka ja kirkkohäät. Haluan myös, että lapseni voivat olla kirkossa.⁸⁶

Useilla haastateltavilla oli selkeä sisäinen motivaatio kuulua kirkkoon. Heillä oli mahdollisuus erota kirkosta ja valita vapaasti oma elämän filosofiansa, mutta he halusivat pysyä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäseninä. Haastateltavat halusivat tuoda esiin muitakin elementtejä kirkkoon kuulumisen syiksi, kuin kirkolliset toimitukset. Kirkon jäsenyyden jatkuminen seuraavalle sukupolvelle koettiin tärkeäksi. Se voinee kertoa siitä, että oma kirkon jäsenyys on haastateltavalle merkityksellinen.

Mutta joku tunneside siihen kirkkoon on. Tuntuu siltä, että lupuis joistain isosta osasta itseensä kasvanutta kulttuuria luopuessaan kirkosta, vaikka se tuntuukin etäiseltä. Tässä on vähän tämmöinen ristiriita. Minkä kanssa itte kamppailee tai on kamppailut.⁸⁷

Kai ne [toimitukset] on tärkeitä. Mä nään ne suomalaisuuden kautta. Ne on osa sitä suomalaista kulttuuria, se on tapa olla suomalainen, että sinut haudataan ja kastetaan. Kulttuuriset tekijät on mulle vahvoja kirkkoon kuulumisessa.⁸⁸

Osa haastateltavista koki kirkon merkityksen itselleen lähinnä kulttuurisena. Kirkko edusti heille uskonnollisen yhteisön sijaan kulttuurista ja perinteitä ylläpitävää instituutiota. Toimituksetkin saatettiin nähdä tärkeinä, mutta ne nähtiin suomalaisuuden ja kulttuuristen tekijöiden kautta tärkeiksi. Näiden haastateltavien mielessä kirkko oli sulautunut osaksi suomalaista kulttuuria ja sen hengellinen tai uskonnollinen rooli oli hälventynyt. Moni muukin vastaaja varmasti koki kirkon tärkeäksi kulttuuriseksi elementiksi, mutta omaa kirkon jäsenyyttä ei perusteltu pelkästään kulttuuristen ele-

⁸⁶ M2, aineisto.

⁸⁷ N9, aineisto.

⁸⁸ N1, aineisto.

menttien avulla. Kirkon roolin muuttuminen hengellisestä yhteisöstä kulttuuriseksi yhteisöksi voisi olla seurausta suuremmasta sekularisoitumis- ilmiöstä.

Tärkeäksi syyksi kuulua kirkkoon mainittiin myös mahdollisuus käydä jumalanpalveluksissa. Ilmeisesti kirkon jäsenyys antaa henkilölle luvan olla jumalanpalveluksessa mukana täysvaltaisena seurakunnan jäsenenä. Kirkon ovet ovat kuitenkin auki sunnuntaiaamuisin kaikille ihmisille eikä kirkko edellytä jäsenyyttään, jotta henkilö voisi osallistua jumalanpalveluksiin. Kirkon jäsenyys koettiin myös antavan mahdollisuuden rukoilla apua erilaisiin tilanteisiin. Tähän liittyi myös mahdollisuus Jumalaan uskomiseen. Ilmeisesti haastateltavan mielessä kirkon jäsenyys ikään kuin varmisti mahdollisuuden rukoukseen ja Jumalaan uskomiseen. Jumalausko ja kirkon opetus koettiin useamman vastaajan toimesta tärkeäksi syyksi kuulua kirkkoon. Kirkon jäsenyys oli ikään kuin seurausta kirkonopetuksen mukaisesta uskosta. Uskon lisäksi eräs haastateltava kertoi saavansa kirkolta hengellistä pääomaa. Myös kysymys kummina toimimisesta nousi esiin monta kertaa ja se nähtiin eräänä syynä kuulua kirkkoon. Tällöin kirkon jäsenyys nähtiin välineenä, joka mahdollisti päämäärän tavoittamisen eli kummina toimimisen mahdollisuuden.

Minä liityin ainakin silloin takasin kun saa käydä jumalanpalveluksissa ja se rukous on kaikkein tärkein eli voi aina rukoilla apua niihin tilanteisiin missä on. Voi usko Jumalaan.⁸⁹

No miulla on suurin syy on se että koen uskovani Jumalaan ja siihen mitä kirkko ja kristinusko opettaa.⁹⁰

Musta tuntuu että tai siis mä saan kirkolta aika paljon. Siis palveluita. Mulle on tärkeä ja mulla on aika paljon kummilapsia ja tulee varmasti olemaankin. Se mahdollistaa sen virallisesti sen toimimisen. Se on aika kiva juttu. Kyl mä sitten odotan ja kaipaan sieltä semmosta hengellistä ja tunnen saavani sieltä hengellistä pääomaa. Uskolleni vahvistusta...⁹¹

Kirkon jäsenyyteen liittyy selkeästi vahva uskonnollisuus. Osa nuorista aikuisista kuului kirkkoon sen vuoksi, että se mahdollistaa oman uskonnollisen elämän toteuttamisen. Kirkon opetus ja oma usko nähtiin olevan yhteneviä ja sen vuoksi kirkon

⁸⁹ N3, aineisto.

⁹⁰ N10, aineisto.

⁹¹ N12, aineisto.

jäsenyys oli haastateltavalle tärkeää. Kirkon jäsenyys ja oman hengellisen pääoman kartuttaminen nähtiin liittyvän toisiinsa. Kirkko tarjoaa mahdollisuuden oman uskon vahvistamiseen. Kirkon rooli nuorille aikuisille ei ole siis pelkästään kulttuurinen ja perinteisiin liittyvä, vaan myös kirkon hengellinen rooli tuli melko vahvasti esiin. Kummin roolin hengellinen aspekti ei noussut selkeästi esiin haastatteluissa, mutta kummius mainittiin silti usein yhtenä syynä kuulua kirkkoon. Se, että nähdäänkö kummin rooli hengellisen elämän opastajana vai sekulaarisesti lapsen roolimallina, on varmastikin hyvin yksilöllistä. Kuitenkin kummius mainittiin myös samassa vastauksessa kuin hengelliset syyt kirkkoon kuulumiseen, joten kummiudessaakin varmasti nähdään hengellinen aspekti.

Nuoret aikuiset näkivät kirkon roolin eettisissä kysymyksissä tärkeiksi ja se mainittiin yhtenä syynä kuulua kirkkoon. Kirkko nähtiin esimerkiksi pehmeiden arvojen ja tasa-arvon edistäjänä. Kirkon tekemää diakoniatyötä arvostettiin ja sitä pidettiin myös hyvänä syynä kuulua kirkkoon ja tukea kirkkoa. Diakoniatyön ohella lähetystyössä vähäosaisten ja köyhien auttaminen koettiin tärkeäksi.

--- ja sit mä tykkään siitä kirkon roolista eettisten kysymysten esiin nostajana. Se tekee myös hiljaista diakoniatyötä. Sit mä oon mukana Kirkon ulkomaanavun vapaaehtoistyössä, vaikka se ei vaadi kirkon jäsenyyttä, mutta kuitenkin. Oon sillä tavalla yhteydessä kirkkoon Tunnen et se tekee tosi hyvää työtä. Musta tuntuu että kirkko tekee musta tosi paljon hyvää työtä.⁹²

Mä voisin jatkaa.. En suunnittele kirkosta eroamista. En oo jaksanut seurata sitä homokeskustelua, siitä on noussu liian suuri kohu eikä se vois kiinnostaa mua vähempää.. Ja sit just nää pehmeet arvot. Must kirkko edistää tasa-arvoa ja hyvän edistämistä ylipäänsä. Ei tietenkään oo mustavalkosta. Voi pahaa tapahtua kirkossa ja on tapahtunutkin, mutta pääsääntöisesti ne periaatteet on hyviä. No lähetystyö, musta vaikka se saattaa vähän kyseenalaista, että uskonnon varjolla viedää koulutusta vaikka kehitysmäihin, mutta kuitenkin autetaan. Mun mielestä pyyteettömästikkin köyhempiä ja vähäosaisia.⁹³

Kirkon tekemä humanitaarinen työ oli osalle vastaajista syy kuulu kirkkoon. Kirkon vahva panostus diakoniatyöhön köyhien ja vähäosaisten parissa näytti puhuttelevan nuoria aikuisia. Pehmeiden arvojen ja auttamistyön korostaminen kirkon jäsenyyden

⁹² N12, aineisto.

⁹³ N11, aineisto.

syinä ovat selkeästi sekulaarisia. Ero esimerkiksi niihin vastaajiin, jotka nostivat hengelliset asiat tärkeimmiksi syiksi kuulua kirkkoon, on suuri. Näiden vastaajien kirkkoon kuulumiset motiivit ovat hyvin erilaiset ja kirkko selkeästi edustaa heille hyvin erilaisia instituutioita. Toisille se on hengellinen instituutio ja toisille se on humanitäärinen instituutio.

Nuorten aikuisten evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuulumisen syyt ovat hyvin moninaiset. Osa syistä liittyi omaan uskoon ja kirkon oppiin osa taas siihen minkälainen rooli kirkolla on suomalaisessa kulttuurissa. Myös kirkon ajamat pehmeät arvot ja auttamistyö nähtiin tärkeänä. Toimitusten merkitystä kirkkoon kuulumisen syynä ei korostettu, vaikka nekin nousivat esille. Erityisesti omien lapsien mahdollinen kas-
taminen kirkon jäseniksi nähtiin tärkeänä kuten myös mahdollisuus kummina toimi-
miseen. Kirkkoon kuulumisen syyt ovat varmasti vahvasti sidoksissa siihen, että
minkälaisena instituutiona kirkko nähdään.

4.4 Mielikuvat kirkosta ovat kaksijakoisia

Kysyttäessä mielikuvia Suomen evankelis-luterilaisesta kirkosta nousivat samat tee-
mat esiin useaan kertaan. Vanhoillisuus, jäykkyys ja etäisyys sekä monimuotoisuus,
suvaitsevaisuus ja avoimuus nousivat esiin useimmiten. Mielikuvista rakentuu ikään
kuin kaksi eri instituutiota tai kolikon kaksi eri puolta. Toisaalta kirkko nähdään hy-
vin konservatiivisena, kasvottomana ja jäykkänä instituutiona ja toisaalta se on taas
avoin ja suvaitsevainen.

Vanhoillinen, perinteisiin takertuva. Kun miettii saarnoja, niin ne on pelottelua ja
syyttelyä.⁹⁴

Haastateltavan mielikuvassa kirkko oli vanhoillinen ja perinteisiin takertuva. Mieli-
kuva kirkosta oli selkeästi negatiivinen. Saarnojen haastateltava koki sisältävän syyt-
telyä ja pelottelua. Ilmeisesti saarnojen opetukset eivät olleet linjassa haastateltavan
omien ajatusten kanssa. Kirkko näytti edustavan hyvin erilaisia ihanteita kuin haasta-
teltava ja se saattaisi olla syynä siihen, minkälainen mielikuva kirkosta oli haastatel-
tavalle muodostunut.

⁹⁴ N9, aineisto.

Toisaalta aika avoin - tuntuu ainakin nykyään. Sieltä saattaa hitaasti muuttua noi asenteet, mutta kaikki on tervetulleita.⁹⁵

Moninainen, tosi paljon erilaisia mielipiteitä kirkon sisällä. Ja niitä otetaan tosi paljon enemmän esille kuin aiemmin.⁹⁶

Kirkko nähtiin myös avoimena ja erilaisia mielipiteitä sisällään pitävänä. Nämä mielikuvat nousivat ilmeisesti haastateltavien omista positiivisista kokemuksista. Useat haastateltavat mainitsivat, että ne mielikuvat, jotka heille olivat muodostuneet omien kokemustensa kautta, olivat melko positiivisia. Moninaisuuden ja avarakatseisuuden korostaminen saattaa liittyä vastareaktionä yhteiskunnassa käytävään keskusteluun kirkon suvaitsemattomuudesta.

Eräs haastateltava yhdisti negatiiviset ja positiiviset mielikuvat:

Kirkosta miul on positiivinen kuva, siitä ytimestä. Mie ajattelen sen niinku kehinä [näyttää käsillä kehää sisältä ulospäin]. Hyvä ydin, mut kaikki niinku ulkokehällä on semmosta miellyttämistä ja kompromisseja tavallaan niinku... Et sillee miusta kirkko lähtee liikaa joka suuntaan. Et niinku. Yritetään hirveesti miellyttää kaikkia ja se menee sinne ulkokehälle se on semmosta höttöstä. Semmosta vaahtokarkkia.⁹⁷

Haastateltavalla oli kirkosta kaksijakoinen mielikuva. Hän näki kirkon ytimen ja ydintoiminnan hyvänä ja positiivisena, mutta ulkokehän *höttöisenä*, negatiivisena ja kompromissien varjostamana. Ilmeisesti haastateltava toivoi kirkon pitäytyvän sen ydintoimintojen piirissä. Haastateltava näki, että kirkko pyrki miellyttämään monia eri ryhmiä ja ilmeisesti miellyttämisen yhteydessä kirkko joutui tekemään myös kompromisseja, jotka haastateltava näki negatiivisena. Luulen, että haastateltavan näkemys kirkon miellyttämisen tarpeesta liittyy myös osaksi yhteiskunnassa käytävään keskusteluun kirkon arvoista ja suvaitsevaisuudesta.

Esim musta se vihree kuvaa sellasta, jossa on tilaa erilaisille ihmisille. Siis semmonen elävä ja monimuotoinen. Oikeastaa mulla on aika paljon positiivisia mielikuvia kirkosta ja se valkonen on taas niinku se, just ku sanoin et tulee se riisuttu olo siellä jumalanpalveluksessa niinku mieli tavallaan riisuutuu. Niin se koruttomuus et ei tavalla

⁹⁵ N1, aineisto.

⁹⁶ N3, aineisto.

⁹⁷ M2, aineisto.

haeta niin hirveesti jotakin kokemuksii, vaan annetaan sen hiljasuuden ja kysymysten tavallaan leijua ilmassa. Niinku semmosta totuuden tietämistä ja oikeassa olemista.⁹⁸

Erään vastaajan mielikuvat näyttäytyivät värien muodossa. Vihreä edusti elävyyttä, tilaa sekä monimuotoisuutta ja valkoinen riisuttua korotonta jumalanpalvelusta. Haastateltavan positiiviset mielikuvat kirkosta ja kirkon kuvailu kristillisestä symboliikasta tutuin termein kertoo varmasti haastateltavan omasta läheisestä suhteesta kirkkoon ja kristinuskoon. Myös tämän haastateltavan vastauksessa nousi esiin tilananto erilaisille ihmisille. Pidän tätä ilmiötä kirkon suvaitsevaisuuden ja monimuotoisuuden korostamisesta sidonnaisena yhteiskunnassa käytävään keskusteluun. Kirkon tärkeäksi kokevat ihmiset, jotka ovat läheisesti kirkon toiminnassa mukana haluavat korostaa kirkon moninaisuutta ja suvaitsevaisuutta samaan aikaan kun yleisessä keskustelussa kirkkoa pidetään suvaitsemattomana ja suppeakatseisena.

Yleisesti nuorten aikuisten mielikuvat kirkosta jakautuivat selkeästi positiivisiin mielikuviin ja negatiivissävyytteisiin mielikuviin. Osa tästä selittyyneen sillä, miten tiivis suhde kirkkoon kullakin haastateltavalla on. Osa haastateltavista kertoi kirkon olevan heille etäinen instituutio, mikä osaltaan vaikuttaa heidän omaan mielikuvaansa kirkosta. Luulen, että ne henkilöt, joilla oli negatiivisia mielikuvia kirkosta, suhtautuivat kirkkoon hyvin välineellisesti. Kirkon jäsenyys oli heille varmasti kulttuurista tai välineellistä ja sitoutuminen kirkkoon oli hyvin väljää. Kun taas ne henkilöt, joilla oli positiivisia mielikuvia kirkosta, suhtautuivat kirkkoon ennemminkin päämääränä ja kirkkoon sitoutuminen oli vahvempaa.

4.5 Kiehtova mystiikka, paha media

Nuoret aikuiset näkevät kirkon sekä mielenkiintoisena että luotaan poistyyntävänä. Tuon ensin esille asioita, jotka nuoret aikuiset kokivat mielenkiintoiseksi. Jaoin ne asiat, jotka nuorten aikuisten mielestä tekevät Suomen evankelis-luterilaisesta kirkosta mielenkiintoisen neljään teemaan: *pyhät asiat, ruohonjuuritason työ, arvot ja uudistukset*.

Pyhät asiat ovat sananmukaisesti jotain sellaisia asioita, jotka erottuvat arjesta ja tekevät hetkestä tai tilanteesta jotenkin erityisen tai poikkeavan. Pyhät asiat – teema

⁹⁸ N5, aineisto.

pitää pyhyyttä, mystisyyttä, hiljentymistä, esteettisyyttä ja kirkkomusiikkia. Nämä asiat nousivat esiin useamman haastateltavan vastauksissa ja ne tekijät haastateltavien mielestä kirkon mielenkiintoiseksi.

Miullekin tuo et se välittää sellasta pyhyyttä ja mystisyyttä eikä oo semmonen liian arkinen tai maallinen. Se on se perus mikä on tärkein ja arvoista suvaitsevaisuus.⁹⁹

Minuu kiinnostaa mystiikka, joka on nyt viime aikoina tullut luterilaisessa kirkossa esille. Se mua kiinnosti myös katolisessa kirkossa.¹⁰⁰

Kyllä mua ainakin tuo kirkkoon sellanen tarve hiljentyä ja sillee pysähtyä arjes Jumalan edessä. Se on tärkeätä, myöskin se et siel on mulle jotain mielekästä tekemistä ja koen oppivani ja saavani sieltä jotain. Ne on myös sellasii juttui et jos ne ei täyty niin en käy. Ehkä tietyl taval kaipaa jotain mystisyyttä.¹⁰¹

Mystisyyden erityinen esille tulo on merkille pantavaa. Kirkossakäynti erotetaan selkeästi arjesta ja pyhyys sekä mystisyys ovat varmasti avainasemassa arjesta irtautumisessa. Kirkossa pyhyiden ja mystisyyden kohtaaminen nähdään mahdolliseksi ja mielenkiintoiseksi. Kirkko tarjoaa myös mahdollisuuden pysähtyä arjessa ja kohdata Jumalaa. Kirkon mielenkiintoiseksi tekeviä pyhyyttä ja mystisyyttä voidaan pitää uskonnon peruselementteinä ja niiden voidaan katsoa vastaavan johonkin ihmisen sisäiseen kaipuuseen. Luulen, että mystisyys ja pyhyys kiinnostavat kirkon jäseniä entistä enemmän ja niiden merkitys kirkon jäsenille tulee kasvamaan. Kirkossa esitetty musiikki nähtiin myös mielenkiintoisena ja puoleensa vetävänä asiana. Kirkkomusiikki saattaa koskettaa ihmistä hyvin eri tavoin kuin esimerkiksi saarnat. Vois ajatella, että saarnat koskettavat ihmistä tiedollisella tasolla ja musiikki koskettaa ihmistä tunteen tasolla. Kirkkomusiikin lisäksi kirkkorakennus erottaa esteettisyydellään arjesta ja tekee kirkon mielenkiintoiseksi. Kaunis kirkkorakennus tuo kirkossakäyntikokemukseen esteettisen lisäelementin, joka lisätä kokemuksen kokonaisvaltaisuutta.

Vastapainona pyhille asioille on ruohonjuuritason työ- teema. Nuoret aikuiset näkivät kirkon tekevän paljon hyvää työtä ihmisten arjessa ja tämä teki kirkosta mielenkiintoisen.

⁹⁹ N10, aineisto.

¹⁰⁰ N2, aineisto.

¹⁰¹ M4, aineisto.

Mua enemmän just semmonen miten kirkko on ihmisten arjessa mukana. Esim. lapsi- ja perhetyö ja leipäjonot mitä sanoit. Maalliset asiat kirkossa mua kiinnostaa.¹⁰²

Ruohonjuuritason työtä kutsuttiin myös maalliseksi asiaksi. Lapsi- ja perhetyö sekä leipäjonot nähtiin maalliseksi toiminnaksi. Nämä työmuodot erotettiin selvästi hengellisestä työstä, pyhyydestä sekä mystisyydestä. Ne koettiin ihmisten arkea koskettaviksi ja tätä kautta mielenkiintoisiksi. Ruohonjuuritason työn kokee mielenkiintoiseksi varmasti sellaiset henkilöt, jotka pitävät kirkon humanitääristä työtä sen yhtenä tärkeimpänä työmuotona. Ne henkilöt, jotka toivat esille ruohonjuuritason työn, eivät korostaneet kirkon hengellisentyön elementtejä.

Haastatteluissa tuli esille myös useita arvoja, jotka tekivät kirkosta mielenkiintoisen. Vastaajat mainitsivat, että monikulttuurisuus, avarakatseisuus, suvaitsevaisuus ja ihmisläheisyys olivat arvoja, jotka he näkyivät positiivisena ja mielenkiintoisena kirkossa. Näiden vastaajien omat arvot ovat ilmeisesti hyvin samansuuntaisia esiin tulleiden arvojen kanssa ja he pitävät juuri näitä arvoja tärkeinä. Avarakatseisuus ja suvaitsevaisuus arvoina nousivat aineistosta esille useampaan kertaan ja luulen, että nämä arvot olivat pinnalla sen vuoksi, että mediakeskustelussa on kovasti arvosteltu Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa juuri näiden arvojen puutteesta. Näiden arvojen esiintuominen on ikään kuin vastareaktio yleiselle keskustelulle.

Eräs vastaaja toi esiin näkökulman, että kirkon tilaisuudet olivat hänen mielestään aitoja. Niissä ei yritetty olla jotakin – ilmeisesti jotakin muuta kuin mitä ne olivat jo itsessään.

Miun mielestä se on kirkossa niissä tilaisuuksissa tai aina kun menee kirkon tilaisuuksiin miun mielest melkein aina se on sellanen teeskentelemätön, aito. Et ei yritetä olla jotakin.¹⁰³

Kirkon teeskentelemättömyys oli ilmeisesti haastateltavalle tärkeä asia ja samalla sellainen tekijä, joka teki kirkosta mielenkiintoisen. Voi olla, että haastateltava on kohdannut teeskentelyä ja epäaitoutta monessa muussa instituutiossa ja tilanteessa. Aitous ja teeskentelemättömyys ovat ehkä haastateltavan mielestä katoavia arvoja ja kirkko pystyy vielä ylläpitämään niitä tilaisuuksissaan ja sen vuoksi hän arvostaa

¹⁰² N1, aineisto.

¹⁰³ M10, aineisto.

niitä. Luulen, että aitoutta ja teeskentelemättömyyttä arvostetaan yleisestikin melko laajasti eikä tämä haastateltava ole yksittäistapaus, vaikka haastatteluaineisto ei tätä väitettä tuekaan.

Viimeinen teema, joka edusti kirkon mielenkiintoiseksi tekeviä asioita, ovat uudistukset. Uudistuksiksi nähtiin kaikenlainen uusi toiminta, jota kirkon sisällä järjestetään sekä uudistukset kirkon sisällä. Uutena mielenkiintoisena toimintana tuotiin esille tanssi.

No ehkä kaikki uudet jutut on mielenkiintoista. Vaikka tanssia ja kaikenlaisia tällaisia. Jotain uutta yhdistetään siihen.¹⁰⁴

No mielenkiintoista on se, että kirkko semmoisessa murrotilassa. Se tulee uudistumaan. Hyvä, että sitä on nyt ravisteltu, niin jotain uutta tulee tapahtumaan.¹⁰⁵

Ne haastateltavat, jotka kokivat, että uudistukset tekivät kirkosta mielenkiintoisen, eivät ilmeisesti olleet täysin tyytyväisiä kirkon nykytilaan ja vanhoihin toimintoihin. Uusien asioiden yhdistäminen kirkon tilaisuuksiin ja työmuotoihin tuovat ilmeisesti lisämielenkiintoa kirkon toimintaan. Ehkä uusien toimintojen ja erilaisten taiteenmuotojen yhdistäminen kirkon perinteisiin työmuotoihin tekevät kirkosta mielenkiintoisen myös sellaisille ihmisille, joita kirkon perinteiset työmuodot eivät kosketa. Toki mielenkiinto uudistuksia kohtaa voi nousta myös yleisestä uteliaisuudesta uutta kohtaan.

Erilaiset asiat tekevät erilaisille ihmisille kirkon mielenkiintoiseksi ja samoin luotaan myös poistyyöntäväksi. Tosin yksi luotaan poistyyöntävä tekijä tuli esiin muita selvästi useammin. Tämä tekijä oli median antama kuva kirkosta. Hyvin monet vastaajat olivat sitä mieltä, että media antaa kirkosta hyvin negatiivisen kuvan ja se vaikuttaa omaan mielikuvaan kirkosta ja samalla se tekee kirkosta luotaan poistyyöntävän.

N8: Päivi Räsänen, media

N9: Kyllä mä sillee yhdyn N8 kommenttiin.. Että kyllä sieltä mediasta tulee niitä luotaan poistyyöntäviä kommentteja ja onhan median tehtävä myös tai ei tehtävä, mutta se tekee sitä, että se kärjistää jotain kommentteja. Et just ku on ajateltu, että kirkko on just se joka pystyis hyväksyy tai ainakin oon kokenut, että evlut kirkko on semmoinen

¹⁰⁴ N7, aineisto.

¹⁰⁵ N8, aineisto.

vapaamielinen ja avoin, mut se on näyttänyt sen toisen puolen, mitä ei ois halunnut nähdä, että se on hyvin ahdasmielinen ja just sillee jos. No jos vaihtaa sukupuolta niin sit hänet erotetaan tehtävistään tai sitten naispappeutta ei hyväksytä jossain seurakunnissa – mikä on ihan käsittämätöntä ja sit jotkut homokeskustelut.

Median antama negatiivinen kuva kirkosta vaikutti monen vastaajan omaan kuvaan kirkosta. Median vaikutuksesta vastaajan kuva vapaamielisestä ja avoimesta instituutiosta muuttuivat. Median antama kuva ja vastaajien omat kokemukset kirkosta olivat jokseenkin ristiriitaisia. Tämä tuli esiin monessa vastauksessa.

Se mikä kuva minkä mediasta saa kirkosta, on tosi eri kun se minkä saa kun menee sinne ite käymään. Tää on mun henkilökohtainen mielipide.¹⁰⁶

Haastateltavan mielestä median antama kuva oli virheellinen tai ainakin hyvin erilainen kuin hänen oma subjektiivinen kuvansa kirkosta. Myös toinen haastateltava reflektoi omaa kuvaan kirkosta ja sen luotaan poistyyntävyyttä ja totesi seuraavaa:

Joo itsellää se negatiivisuus johtuu itellää just ku en oo käynny kirkossa. Kun se joulukirkko ei oo sellainen perusjumalanpalvelus, vaan se on enemmänkin tämmönen jouluteema. Ei oo sellasta. En tiä koska mie oon viimeks käynny kunnon jumalanpalvelukses. Sit varmaan mediaa seuraa ja niitten osuutta mitä täs nyt tulee tää mielikuva kirkost. Siin on suurin syy pienelle tälle negatiivisuudelle.¹⁰⁷

Vastaaja mieltää kirkossa käymättömyytensä ja median antaman kuvan vaikuttaneen hänen hiukan negatiiviseen kuvaan kirkosta. Mielikuvan muodostaminen kirkosta on ikään kuin ulkoistettu medialle. Muitakin syitä kirkon luotaan poistyyntävyydelle löydettiin. Muun muassa voimakas mustavalkoinen ajattelu ja fanaattisuus koettiin luotaan poistyyntäviksi. Se, että fanaattisuutta ja mustavalkoista ajattelua pidetään luotaan poistyyntävänä, kertoo varmasti siitä, että omaa suhtautumista uskontoon ei pidetä fanaattisena eikä omaa ajattelua mustavalkoisena.

Yhteenvedona voidaan todeta, että median antama negatiivinen kuva kirkosta on suuri vaikuttaja siihen, että nuoret aikuiset kokevat kirkon luotaan poistyyntävän – toki myös fanaattisuus ja mustavalkoinen ajattelu olivat vaikuttamassa tähän. Luotaan poistyyntävät asiat näyttävät olevan sellaisia, että ne ovat muodostuneet joko kirkon ulkopuolisen tahon toimesta tai kirkon sisällä toimivien pienten fundamentalististen

¹⁰⁶ M2, aineisto.

¹⁰⁷ M3, aineisto.

ryhmien toimesta. Mielenkiintoiseksi kirkon tekevät asiat, mystisyys ja pyhyys taas voidaan nähdä nousevan kirkon sisältä.

4.6 Nuoret aikuiset kirkon jäseninä, passiivisesta perusluterilaisesta aktiiviseen osallistujaan

Pyysin haastateltavia kuvailemaan sitä, minkälaisia Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäseniä he ovat mielestään. Vastaukset jakautuivat selkeästi kolmeen eri ryhmään: *passiiviset tapakristityt (7 henkilöä)*, *aktiiviset osallistajat (5 henkilöä)* sekä *kriittiset, mutta aktiiviset kristityt (5 henkilöä)*. Ensimmäinen ryhmä passiiviset tapakristityt edustavat suurinta ryhmää ja he kuvailivat itseään hyvin yhtenevästi.

Olen hyvin passiivinen perusluterilainen. En käy sunnuntaisia jumalanpalvelukseen. Käyn häissä, hautajaisissa ja joulukirkossa. Eli aika passiivinen kävijä.¹⁰⁸

Miusta tuntuu et mä oon vähän semmonen tota, semmonen sivustakatsoja. Oon niinku periaatteessa mukana siinä, mut en mee sinne etupenkkiin vaan jään sinne sivummalle seuraamaan sitä tilannetta.¹⁰⁹

Passiiviset tapakristityt kuvasivat usein itseään sivustaseuraajan metaforalla. He eivät osallistuneet kirkon toimintaa aktiivisesti, eivätkä olleet kovin kiinnostuneita kirkosta yleisellä tasolla. Kirkollisvaaleissa osa passiivisista tapakristityistä kertoi äänestävänsä. Myös veronmaksajan rooli tuotiin esiin muutamaan kertaan. Passiiviset tapakristityt kokivat edustavansa tyypillistä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäsentä. Passiivisten tapakristittyjen suhde kirkkoon näytti olevan hyvin väljä eikä kirkko ollut heille erityisen tärkeä instituutio. Heillä ei ollut suurta mielenkiintoa kirkkoa kohtaan ja heidän kuvauksensa itsestään kirkon jäseninä olivat melko lyhyitä ja yksinkertaisia.

Toinen ryhmä eroaa ensimmäisestä osallistumisaktiivisuutensa suhteen. Aktiivisten osallistujien ryhmä osallistuu aktiivisesti kirkon toimintaan. Ryhmä jakautuu kahteen ryhmään sen perusteella ovatko he itse mukana järjestämässä toimintaa vai ei. Kaikkien ryhmän edustajien kuvailussa toistuu oma aktiivisuuden esiintuominen ja se onkin kriteerinä ryhmän jäsenyyteen. Osa ryhmän jäsenistä kertoi myös, että heillä

¹⁰⁸ N1, aineisto.

¹⁰⁹ M2, aineisto.

toimintaan osallistuminen on ikään kuin vastavuoroista. Heidän mukaansa he saavat paljon kirkon toiminnasta, mutta myös ovat itse antamassa.

Ehkä mä nään itseni sellaisena aktiivisena yhteisön jäsenenä.¹¹⁰

Käyn aktiivisesti tapahtumissa, mutta ne ole kiinnostunut niiden järjestämisestä eikä hallinto kiinnosta.¹¹¹

Mie oon aika aktiivinen, Käyn tapahtumissa ja oon myös usein järjestämässä, soittamassa tai laulamassa. Tai jotain muuta joskus.¹¹²

Aktiiviset osallistujat, jotka osallistuvat kirkon tapahtumien järjestämiseen kertoivat soittavansa ja laulavansa kirkon tapahtumissa. Haastateltava, joka kertoi osallistuvansa kirkon toiminnan järjestämiseen, kuvasi itse saavansa kirkon toiminnasta paljon itselleen. Toiminnan järjestäminen ja osallistuminen oli siis haastateltavalle merkityksellistä ja antoisaa. Puolestaan aktiiviset osallistujat, jotka eivät olleet mukana järjestämässä kirkon toimintaa, kertoivat, että heitä ei kiinnostanut tapahtumien järjestäminen. Yhteinen tekijä aktiivisilla osallistujilla oli ryhmän nimen mukainen, aktiivinen osallistuminen kirkon toimintaan. Aktiivisen osallistumisen taustalla on vahva kiinnostus kirkkoa kohtaan. Luulen myös, että kirkon aatteet ovat aktiivisille osallistujille tärkeitä.

Kolmas ryhmittymä, *kriittiset, mutta aktiiviset kristityt* on ryhmistä kaikista heterogeenisin. Ryhmälle oli hankalaa keksiä sitä kuvaavaa nimeä, sillä se pitää sisällään niin monenlaisia ihmisiä. Yhteinen tekijä ryhmälle on se, että he kokivat olevansa aktiivisia kristittyjä. Aktiivisena kristittynä oleminen ei kuitenkaan tarkoita sitä, että he ovat aktiivisia Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toimintaa osallistuvia jäseniä. Aktiivinen kristillisyyksi esiintyi vastauksissa aktiivisena kirkkoa koskevan median seuraamisena ja oman uskonelämän aktiivisena vaalimisena.

Musta tuntuu et miä oon aktiivinen oman uskon suhteen, mut en oo aktiivinen kirkon suhteen. En mä yritä vaikuttaa kirkkoon.¹¹³

¹¹⁰ N5, aineisto.

¹¹¹ N3, aineisto.

¹¹² N4, aineisto.

¹¹³ N12, aineisto.

Olen passiivinen siinä mielessä, että en käy kauhean usein kirkossa, mutta seuraan uutisista, mitä kirkossa tapahtuu ja otan kantaa myös asioihin. Me kavereitten kanssa aina keskustellaan, että jos kirkossa on tehty näin tai kirkolliskokouksessa on päätetty tätä eli kaikista niistä asioista. Kyllä mä niin mietin ja luen teologista kirjallisuutta eli siinä mielessä aktiivinen¹¹⁴

Passiivisuus suhteessa kirkkoon ja aktiivisuus suhteessa omaan uskonelämään kertovat siitä, että nämä nuoret aikuiset eivät koe kirkko erityisen tärkeäksi osaksi omaa kristityn elämäänsä. Uskolla ja omalla ideologialla on suurempi merkitys kuin kirkon jäsenyydellä, ja se näkyy aktiivisuudessa suhteessa kirkkoon. Kriittiset, mutta aktiiviset kristityt eivät kaikki ole erityisen kriittisiä kirkon jäseniä tai se ei ainakaan tullut esille. Kuitenkin osa haastateltavista toi oman kriittisyytensä tai oman erilaisuutensa suhteessa enemmistöön selkeästi esille.

Mie sanoisin olevan eko-feministi-sateenkaari-kristitty, että niin koen että ajattelen vähän eri tavalla asioista kuin valtavirta, mutta kuitenkin oon ihan täysvaltainen kirkon jäsen. Tavallaan nään mun muut ajattelutavat vaikuttaa siihen millainen mä oon kirkon jäsenenä. Limittyy yhteen.¹¹⁵

Itsensä poikkeavaksi kirkon jäseneksi kokeva näytti omaavan valtaväestöstä poikkeavan kuvan itsestään. Haastateltava koki ajattelevansa joistakin asioista kirkon muista jäsenistä poikkeavalla tavalla, mutta samalla hän koki itsensä täysvaltaiseksi kirkon jäseneksi. Oma identiteetti näytti vaikuttavan siihen, minkälaisena kirkon jäsenenä haastateltava itsensä näki. Haastateltavan mielikuva kirkosta oli ilmeisesti avarakatseinen, ja hän koki oman erilaisen kristillisyytensä mahtuvan kirkon sisälle mainiosti.

Mä oon aika kokeileva. Mä mielelläni kokeilen jotain uutta. Jos kirkolla on jotain tarjota, joka on suunnattu mulle niin mä kyllä kokeilen sitä. Sit toisaalta mä oon kriittinen. Sitä mä oon kaikessa muussakin. Esim opillisesti mä saatan olla jostain eri mieltä. Mä oon tottunut siihen, että on se sitten kirkko- tai luentosali ja mä oon jostain eri mieltä ja mä oon rakentanut jutun sillee omien tuntemusten, kokemusten ja tiedon varassa. Ehkä vähän eri lailla, mut se ei haittaa mua lainkaa.¹¹⁶

¹¹⁴ N2, aineisto.

¹¹⁵ N10, aineisto.

¹¹⁶ M4, aineisto.

Eräs kriittinen, mutta aktiivinen kristitty kuvasi itseään kokeilevaksi ja kriittiseksi. Haastateltavaa kiinnosti monenlainen kirkon tarjonta, mutta hän saattoi suhtautua esimerkiksi opillisiin kysymyksiin kriittiseksi. Kriittinen suhtautuminen läpäisi haastateltavan kaikki elämäosa-alueet. Haastateltava luotti omiin tuntemuksiinsa ja kokemukseensa ja koki erottuvansa siinä suhteessa monista muista kirkon jäsenistä.

Kriittiset, mutta aktiiviset kristityt olisi voinut jakaa useaan eri ryhmittymään. Tämä olisi kuitenkin vaatinut sen, että jokaisella ryhmän jäsenellä olisi oma ryhmänsä enkä nähnyt sille erityistä tarvetta. Kokonaisuudessaan pidän kaikkien haastateltavien omia tulkintojaan omasta kirkon jäsenyydestä hyvinä ja rehellisinä. Ne vaikuttavat olevan linjassa heidän muidenkin vastaustensa kanssa.

4.7 Uskovatko nuoret aikuiset Jumalaan?

Omasta uskosta puhuminen voi olla monille hankalaa, sillä uskoa pidetään hyvin henkilökohtaisena asiana. Ryhmähaastattelutilanteessa on aina olemassa riski, että haastateltavat antavat henkilökohtaisiin asioihin liittyviin kysymyksiin sosiaalisesti hyväksyttäviä vastauksia eli peilaavat omia vastauksiansa toistensa vastauksiin. En kuitenkaan havainnut mitään merkkejä pyrkimyksestä vastata sosiaalisesti hyväksyttävästi pyytäessäni haastateltavia kuvailemaan omaa uskoa, vaan tunnelma ryhmässä oli hyvin luottavainen ja hyväksyvä. Kaikki haastateltavat vastasivat kysymyseen: ”Millainen sinun uskosi on?”. Vastaukset vaikuttivat täysin rehellisiltä.

Suurin osa vastaajista kuvaili omaa uskoa kristillisin termein. Vastauksissa uskon kohteina esiintyivät Jumala, Isä, Poika ja Pyhä Henki. Näiden lisäksi osa vastaajista käytti uskontoneutraalimpia ilmaisuja uskon kohteestaan kuten suurempi voima, hyvä ja paha, hyvä energia tai hyvyys. Se, minkälaisia termejä vastaajat käyttivät kuvaillaan uskon kohteestaan, kertoo paljon heidän omasta uskostaan. Kristillisin termein uskoa kuvailleet vastaajat kertoivat miltei poikkeuksetta uskovansa kristillisen opin tai Raamatun mukaiseen kolmiyhteiseen Jumalaan, kun taas uskontoneutraaleihin kuvauksiin liittyi ei-kristillinen jumaluus.

Useiden teemojen kohdalla vastaukset ovat jakautuneet kolmeen tai neljään ryhmään. Myös uskon-teeman vastauksista on löydettävissä neljä selkää ryhmää. Ryhmät ovat:

kristillinen jumalausko (7 henkilöä), kristillissävytteinen jumalausko (3 henkilöä), usko suurempaan voimaan (5 henkilöä) ja usko haussa (2 henkilöä). Ryhmien välillä oli yhtäläisyyksiä, mutta myös selkeästi toisistaan erottuvia piirteitä.

Ensimmäistä ryhmää yhdistää usko kristilliseen kolmiyhteiseen Jumalaan. Uskon kohteen määritelmässä viitattiin selkeästi joko kolmiyhteiseen Jumalaan tai mainittiin kristillisen jumalakäsityksen mukaisesti Jumalana Isä, Poika ja Pyhä Henki. Tämän ryhmän uskon määritelmät olivat hyvin toistensa kaltaisia. Useat tämän ryhmän jäsenistä kertoivat uskolla olevan heidän elämässään suuri merkitys.

Ei mulle oo helppo uskoo aina. Kyl mä uskon kolmiyhteiseen Jumalaan ja koen, että Jumala on se, mitä mä rakastan yli kaiken. Kyl se on tosi iso osa mun elämää, koko usko.¹¹⁷

Mie näkisin sillee, et kirkon oppi on siin.. tai siis en usko kirkon oppiin vaan kolmiyhteiseen Jumalaan. Kyl se Raamattu on se tavallaan niinku kirkonkin mukaan. Se on se auktoriteetti ja siihen miekii uskon.¹¹⁸

Miun usko on muuttunut niin paljon mun elämän aikana, niin paljon, mutta silti se on niinku kuitenkin säilynyt. Ehkä nykyisin miä uskon. Tai mie uskon Jumalaan Raamatun pohjalta. Se on tosi höttönen vastaus, koska se Jumala on tosi monikasvoinen, joka Raamatussa on. Ehkä se on semmonen Jumala, joka on persoona, mutta se ei oo persoona samalla tavalla ku me ollaan vaan se on Isä, Poika ja Pyhä Henki. Myös niinku ne kolme paljon laajemmassa merkityksessä kun yleensä ymmärretään. Tai ehkä mie ajattelen, että tai oon alkanu vähän ymmärtää sitä nyt sitä Jumalan kaikkialla olevuutta.¹¹⁹

Haastateltavat, jotka kuvasivat uskovansa kristillisen opin mukaiseen Jumalaan tai kolmiyhteiseen Jumalaa pitivät omaa uskoaan tärkeänä ja se nousi esiin vastauksissa. Raamattu nähtiin uskonnollisena auktoriteettina. Raamattu nähtiin myös oman jumalauskon pohjana. Oma uskon kohde ei ollut kuitenkaan kirkon oppi, vaikka usko oli kirkon opin mukaista, vaan uskon kohde oli Jumala. Kuvaukset omasta uskosta – kolmiyhteisen Jumalan ollessa uskonkohteena – antavat kuvan hyvin sisäistetyistä uskosta. Uskon merkitys näyttäisi olevan suuri ja uskominen ei ole vain aate, vaan se näyttäisi olevan elämäntapa.

¹¹⁷ M4, aineisto.

¹¹⁸ M2, aineisto.

¹¹⁹ N4, aineisto.

Vaikka vastaaja N4 kertoo ymmärtävänsä Isän, Pojan ja Pyhän Hengen paljon laajemmassa merkityksessä kuin ne yleensä ymmärretään, niin sijoitin hänet silti *kristillisen jumalauskon* -ryhmään. Syynä tähän oli, että hänen uskoaan leimasi kristillisen jumalauskon tärkeimmät elementit eli Isä, Poika ja Pyhä Henki. Kristillisen jumalauskon-ryhmässä Jeesuksen pelastuskuolemasta ei ollut kuin yksi maininta. Tämä saattoi johtua siitä, että haastateltava ryhmä koostui Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäsenistä ja erityinen Jeesuksen pelastustyön korostaminen tuntui varmasti monesta täysin turhalta, sillä kaikki ryhmän jäsenet oletettavasti olivat tietoisia Pojan eli Jeesuksen roolista kristinuskossa.

Toinen ryhmä pitää sisällään sellaiset henkilöt, jotka kuvailivat omaa uskoaan kristillisin termein ja kertoivat uskonsa kohdistuvan Jumalaan. Heillä ei ollut mainintoja uskosta kolmiyhteiseen Jumalaan tai kristillisen opin mukaiseen Jumalaan. Tämän vuoksi kutsun ryhmää kristillissävytteiseksi jumalauskoksi. Ryhmän jäsenillä vaikutti olevan selkeä kuva millainen kristillisen opin mukainen usko on. Tämän vuoksi he pystyivät erittelemään sekä yhtäläisyyksiä että eroavaisuuksia oman ja kristillisen uskon välillä.

Itellekkiin toi usko, ite uskon, että yläpuolella on joku suurempi voima. On se sitten Jumala tai millä nimellä sitä haluaa kutsua. Itellee se on Jumala. Kuvittelen, että se on henkilö. Et sit uskois nään kaikki nää Raamatun tekstit ja muut. Niitä en täysin sillee usko. Ja ite uskon sillee. Et tietyl tapaa kymmeneen käskyyn, et pyrkii elämään sillee ku hyvä ihminen. Jokainen voi sillee määritellä et mitkä omat arvot ja sillee et miten ite.. Itte uskoo hyvyteen ja pyrkii elämään sille. Ei oo tälle tai on siis pienest pitäen ollu nää iltarukoukset ja tälle. Vieläkin toisinaan tulee rukoiltuu. Ei oo mitään tälläsii suurempii uskonnollisii auktoriteetteja.¹²⁰

Minullekin on usko tärkeä asia. Se ajattelemisenkin on tärkeä. Filosofinen ajattelu tavallaan. Myös uskonnollinen ja miä ainakin uskon Jumalaa, mutta se Poika, Pyhä Henkikin menee... mutta se on semmonen. Ajattelen sitä paljon. Oon epävarma, ja sitten luen Raamattua säännöllisesti ja siihen en kirjaimellisesti usko. Ne on sellasia symbolisia ne tarinat.¹²¹

Kristillissävytteisen uskon ryhmän jäsenet jakoivat kristillisen jumalausko-ryhmän kanssa uskon Jumalaan, mutta heidän jumalansa poikkesivat joltain osin kolmiyhteisestä Jumalasta. Kristillinen Jumala on saanut näissä kuvauksissa vaikutteita muual-

¹²⁰ M3, aineisto.

¹²¹ N4, aineisto.

ta, mahdollisesti muista uskonnoista ja elämänfilosofioista. Voi myös olla, että haastateltavat eivät ole täysin pystyneet samaistumaan evankelis-luterilaisen kirkon opettamaan Jumalaan ja he ovat muokanneet siitä jumaluudesta itselleen sopivan jumalan. Seuraavan ryhmän eli usko suurempaan voimaan eroavaisuus muista ryhmistä on se, että heidän uskonsa kohdistuu ei-kristillisin termein kuvailtuun jumaluuteen, useimmiten korkeampaan voimaan.

No semmonen, että on jokin semmonen, joka tekee kaiken eläväks ja mahdollistaa elämän yleensäkkiin ja tai tavallaan ylläpitää.¹²²

Kyl mie aatteleen, että johonkin yliluonnolliseen tai jumaluuteen. Miä aattelen, että joku kuuntelee.¹²³

Pakko kai sitä johonkin uskoo. Itselle on tullut sellainen ajatus, että joku isompi voima pyörittää tätä systeemiä. Ei tää itekseenkää voi pyöriä, vaan joku on. Välillä antaa enemmän ajattelun aihetta.¹²⁴

Yliluonnollinen tai jumaluus sai osassa vastauksia samanlaisia piirteitä, joita usein liitetään kristilliseen Jumalaan. Jumaluus nähtiin olevan elämän mahdollistaja, eläväksi tekevä ja ylläpitäjä. Osa taas näki jumaluuden hyvän ja pahan voimana. Nämä voimat kamppailevat maailmassa ja maailmaa pyörittää ja ylläpitää sekä evoluutio että kiertokulku. Kirkko liittyy tähän hyvän ja pahan taisteluun niin, että kirkko toimii tilan antajana hyvälle. Ryhmän sisällä oli eroja siinä, että nähtiinkö jumaluus persoonallisena vai ei. Osalle jumaluus oli persoona, jota oli mahdollista rukoilla. Osa pohdiskeli kriittisesti sitä, voiko jumaluuteen saada yhteyttä. Eräs ryhmän vastaaja ilmaisi halunsa uskoa kristilliseen Jumalaan, mutta totesi sen olevan hankalaa, ja että hän ainakin uskoo johonkin yliluonnolliseen. Näiden jumalakuvasten taustalla selkeästi vaikutti kristillinen kulttuuri ja kasvatus. Jumalakuvaukset sisälsivät paljon yhteisiä piirteitä kristillisen Jumalan kanssa. Kuitenkin kaikki tämän ryhmän jumalakuvaukset erosivat kristillisestä Jumalasta niin paljon, että niitä ei voinut sijoittaa kristillissävytteiseen jumalauskoon.

Viimeinen haastateltavien uskoa kuvaava ryhmä on kaikista pienin ja siihen kuuluu vain kaksi jäsentä. Tätä ryhmää yhdistää epätietoisuus jumaluuden olemassaolosta.

¹²² N7, aineisto.

¹²³ N8, aineisto.

¹²⁴ M1, aineisto.

Sen vuoksi nimesin ryhmän *usko haussa* -ryhmäksi. Pyytäessäni haastateltavia kuvailemaan omaa uskoa, toinen ryhmän jäsenistä kuvaili omaa lapsuuden ja nuoruuden uskoa ja totesi, että hän ei usko niin enää. Vastaaja kuitenkin kertoi toivovansa, että hän voisi uskoa. Hän kuvaili uskonsa olevan hautumassa. Ilmeisesti lapsuuden ja nuoruuden usko oli ollut vastaajalle tärkeä asia ja samanlaisen uskon saavuttaminen nähtiin tavoittelemisen arvoisena. Toinen ryhmän jäsen taas kertoi, mihin kaikkeen hän ei usko ja totesi lopuksi, että jotain saattaa olla olemassa tai sitten ei. Kummallakaan ei ollut vakaumuksellista jyrkkään ateistista kantaa jumaluuteen, vaan näitä kantoja leimasi epätietoisuus. Kysymys jumalan olemassaolosta oli ikään kuin edelleen pohdinnan alla tai kysymyksen vastaus leijui vielä ilmassa.

Niin kuin sanoin äsken niin mulla on ainakin tosi hakusessa se oma usko. Kyl mä haluaisin kovasti. Mutta jotenkin silloin lapsena ja ripari aikana tuntui, että oli sisällä siinä jutussa ja pystyin sanomaan, että mä uskon niin kuin tää luterilainen kirkko opettaa. Nyt en pysty sanomaan niin. Se on hakusessa. Ois se kyllä kiva, jos pystyis uskomaan. Se on nyt hautumassa - odottelen.¹²⁵

Mulla ei oo mitään uskonnollisia auktoriteetteja oo. En mä uskon luomisteoriaa. En usko bigbangiikään[alkuräjähdykseen]. En tiedä mitä silloin alussa on tapahtunut. En kuolemanjälkeiseen elämään usko. Mä vaan aattelen et se sit loppuu.. Se että jotain. On kaikkee yliluonnollisen tuntuksia ilmiötä tapahtuu, niin jotain saattaa olla olemassa, mutta en tiedä onko se jumala vai onko kaikki ihmisten kuvitelmaa.¹²⁶

Usko haussa-ryhmän jäsenet olivat ikään kuin välitilassa. He eivät olleet tehneet lopullista päätöstä sen suhteen, että onko jumalan olemassa olo mahdollista vai ei. Heillä oli asian prosessointi kesken. N11 toi esiin, että hän ei usko luomisteoriaan, alkuräjähdyks-teoriaan eikä kuolemanjälkeiseen elämään. Hän ei myöskään ollut varma, että onko jumala olemassa vai ei. Näyttäisi siltä, että nuoret aikuiset joutuvat puntaroimaan nuoruuden ja lapsuuden jumalauskon sekä aikuisuuden rationaalisen ajattelun välillä ja tekemään omat johtopäätöksensä jumalan olemassa oloon liittyen juuri nuorina aikuisina ollessaan. Kun kyseessä on niinkin vaikea kysymys kuin jumalan olemassa olo, niin ongelman ratkaisemiseen voi mennä pitkään.

Uskon määritelmien yhteydessä monet vastaajat kertoivat pohdiskelleensa paljon kysymystä uskosta ja Jumalasta. He näkivät uskon käsityksensä olevan pohdinnan ja

¹²⁵ N1, aineisto.

¹²⁶ N11, aineisto.

harkinnan tulosta ei niinkään ylhäältä annettua ja kritiikittömästi omaksuttua. Uskon määritelmiensä yhteydessä kukin vaikutti olevan tyytyväinen omaan uskoonsa ja sen muotoon.

Mä oon rakentanut tosi mielekkään järjestelmän ja sillee. Mä harvemmin joudun mihinkään ristiriitatilanteeseen sellasessa.¹²⁷

Useat vastaajat totesivat uskon määrittelyn olevan hankalaa kuten myös itse uskominen. Usko kuitenkin kuvattiin tärkeäksi asiaksi. Selkeitä uskonnollisia auktoriteetteja esiintyi vähän. Kristilliseen perinteeseen kuuluva Raamattu sekä kristillinen kasvatus tulivat esiin muutamassa vastauksessa. Eräs vastaajista toi esiin myös koulun uskonnonopetuksen vaikuttaneen hänen uskoonsa.

Kyl ne perustuu ihan Raamattuun ja uskonnonopetukseen. Jumala, sitähan mä tässä rukoilen. En oo sitä sen enemmän millainen se on se jumala. Perususkonnonopetus on taustalla.¹²⁸

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon nuorten aikuisten uskon käsitykset näyttävät eroavan toisistaan melko lailla. Kuitenkin suurin osa eli 15 vastaajaa 17:sta kuvailivat uskovansa joko kristinuskon mukaiseen tai sen kaltaiseen Jumalaan tai johonkin yliluonnolliseen voimaan. Vain kaksi henkilöä piti jumaluuden olemassaoloa epävarmana.

4.8 Uskonnollinen kokemus ei ole harvinaisuus

Nuoret aikuiset ovat kokeneet elämänsä aikana tilanteita tai tapahtumia, jotka he ovat tulkinneet uskonnollisiksi kokemuksiksi. Uskonnollisiksi kokemuksiksi katsottiin kaikki sellaiset tapahtumat tai tilanteet, joissa oli koettu yliluonnollisen tai jumaluuden vaikutusta tapahtumiin, tilanteisiin tai ihmisiin. Suurimmalla osalla haastateltavista oli ollut uskonnollisia kokemuksia – vain pari haastateltavaa ei ollut kokenut mitään uskonnollista kokemusta.

¹²⁷ M4, aineisto.

¹²⁸ N8, aineisto.

Ei. Mie oon niin epäileväinen, että mun pitää nähä se ja ehkä koskee siihen. Niin en usko semmosiin näkyihin. Siks mä en varmaan nääkkää.. Miuelle ei mikkään ilmesty. ku mie oon niin jyrkkä.¹²⁹

Eräs haastateltava, joka ei ollut kokenut mitään uskonnollista kokemusta selitti tätä sillä, että hän on niin jyrkän epäileväinen, ja että hän ei näe eikä usko *näkyihin* eli uskonnollisiin tai yliluonnollisiin asioihin. Samaa logiikkaa uskon ja epäilyn suhteesta uskonnollisiin kokemuksiin nähtiin toimivan myös toisin päin.

Siis mä aattelen et se menee toisinpäin, että koska mä uskon niin mä pidän joitakin asioita yliluonnollisina, en yliluonnollisina vaan uskonnollisina. Mä tulkitsem maailmaan tavallaan sitä kautta. Pystyisin tulkitsemaan – oon tosi rationaalis-looginen- täysin sillä lailla, että tää johtuu näistä sosiaalisesta konstruktioista tai jostain, mutta koska mä haluan uskoa, niin mä etin uskolleni vahvistusta.¹³⁰

Uskon ja uskonnollisten kokemusten nähtiin liittyvän vahvasti toisiinsa. Usko mahdollisti joidenkin asioiden tulkitsemisen uskonnollisiksi, vaikka saman asian voisi tulkita toisinkin. Uskonnollisilla kokemuksilla nähtiin omaa uskoa vahvistava funktio. Uskonnollisia kokemuksia käytettiin siis oman uskon vahvistamisen välineenä.

Moni haastateltava oli kokenut uskonnollisia kokemuksia. Jaon uskonnolliset kokemukset kertomuksissa esiintyvien piirteiden mukaan seuraaviin luokkiin: *arjen uskonnolliset kokemukset, läheltä piti tilanteet, kokemukset Jumalan läsnäolosta ja armosta*. Rajan vetäminen eri luokkien välillä oli haasteellista ja muutama uskonnollinen kokemus olisi voinut kuulua kahteen eri ryhmään.

Arjen uskonnolliset kokemukset -luokka sisältää: rukousvastaukset, johdatus elämässä, Jumalan välittämisen kokemus ihmisten kautta, pyhyiden kokemus, riemun tunteet ja enneunet. Näitä kokemuksia yhdistää se, että haastateltavat kertoivat näiden tapahtuvan heidän arkielämänsä keskellä. Kuvaukset sisälsivät usein maininnan uskonnollisen kokemuksen toistuvuudesta, tavallisuudesta tai arkisuudesta.

Sit myös semmonen, joka on jatkuvasti sellainen sisäinen tieto, sellanen, että koen olevani johdatettu. Tapaan ihmisiä ja palikat loksahdelee paikalleen. Tai joudun tilanteisiin, joissa voin kokea ihmetystä. Ja ehkä se ihmetys on myös semmonen uskonnol-

¹²⁹ N8, aineisto.

¹³⁰ N12, aineisto.

linen kokemus, joka on arkipäiväinen, että yhtäkkiä ymmärtää jonkuu asian ihmeellisyiden ja pyhyiden.¹³¹

Ehkä vahvin kokemus, missä se mulle näyttäytyy on ihmissuhteet. Se että joku musta oikein kovasti välittää. Vaikka mää tuntisin, että mä oon semmonen että musta ei kyllä kannattaisi välittää, niin mä tulkitSEN sen niin että Jumala. Koska mun ihmiskuva on sellainen, että ihminen ei pystyis siihen ilman Jumalaa, niin sit Jumala puhuu sen toisen ihmisen kautta.¹³²

On niitä ollu, oikeastaan jatkuvasti. Etenkin nykyisin koko elämä tuntuu pyhältä kokemukselta ja osaa arvostaa pikku hiljaa jokaista hetkeä eikä sillee et on arki ja juhla. Niinku kaikki hetket kokee sillee annettuna mahdollisuutena.¹³³

Arjen hengelliset tai uskonnolliset kokemukset ovat luonteeltaan toistuvia ja ne tapahtuvat arkiympäristössä. Uskonnolliset kokemukset koetaan usein todistuksiksi Jumalasta ja niitä pidetään merkittäviä. Monet vastaajista ovat kokeneet, että Jumala on vaikuttanut heidän elämäänsä pienissä arkisissa asioissa, auttanut valinnoissa ja ollut joidenkin pienten ja suurten sattumien takana eli johdattanut ihmistä. Uskonnollinen tai hengellinen kokemus on voinut myös tuottaa iloa ja riemua kokijalleen. Arjen uskonnollisilla kokemuksilla nähtiin yhteys omaan uskoon. Arjen uskonnolliset liittyvät varmasti vahvasti omaan uskonnäkemykseen ja tulkintaan. Monet arjen tilanteet saatetaan nähdä uskonnollisina sen vuoksi, että omaa elämää tulkitaan uskon kautta.

Uskonnolliset kokemukset, jotka kuuluvat luokkaan *läheltä piti tilanteet*, ovat luonteeltaan yllättävämpiä ja voimakkaampia kuin arjen uskonnolliset kokemukset. Läheltä piti tilanteisiin saattaa liittyä oman elämän rajallisuuden ymmärtäminen, kokemus Jumalan vahvasta varjelusta tai kokemus Jumalan puhuttelusta. Monet läheltä piti tilanteet tapahtuvat liikenteessä.

Esimerkiks yks minkä mä koen tosi vahvast edelleenkin. Mä olin fillaroimassa selles tunnelissa ja sit pitää ajaa siel autotien puolella ja sit siel lopussa mä vähän liian aikasin hyppäsin sen korokekiven yli sil fillarilla ja siel myöhemmin on sellanen kohta missä se madaltuu. Mistä ois päässy ihan helposti. Ja mä menetin ihan täysin sen pyörän hallinnan ja olin lentämässä päin sellasta kiviseinää varmaa 30km/h. Se on alamäkeen se tunneli. Mä en tiedä mitä tapahtu. En todellakaan pystynyt hallitsemaan

¹³¹ N5, aineisto.

¹³² N12, aineisto.

¹³³ N5, aineisto.

sitä pyörää. Mä olin joku 45 astetta kulmas lentämäs sit seinää päin ja seuraavaks mä seison siinä vieressä sen fillarin kanssa ja takarengas oli kääntynyt ihan soikeeks eikä se kääntynyt yhtään minneekkään, kun se oli napannut siihen reunaan kiinni. Musta tuntuu, että mut ois vaan sysätty pois siit seinästä. Niin et mä en oo pystynyt toimimaan siin tilanteessa ja silti mulle ei tapahtunut mitään, ja sit mä olin menossa seuraavaks viikos isoseks riparille. Ja oisin varmaan kuollu, mul ei ollu kypärää tai mitään. Mä ajattelin silloin et vitsi tää on niin johdatusta. Jumala on tahtonut et tää menee tälle.. Se ripari ei kuitenkaan menny yhtään putkeen. Sit mä olin sillee.. Et ei varmaan ollu. Miks Jumala halua sillee et oon noin kämänen isonen. Se on ollu ihan hullun kasvattava kokemus mulle. Et mä en ookkaa ollu varmaan paras isonen. Mä oon tarvinnut sitä kokemusta. Ja Jumala on tahtonu mulle näyttää.. Tosi mones jutus.. Toi oli semmonen iso homma.¹³⁴

Itellää ei kyl tollasii et. Mut jotain tälläsii tiettyi tapahtumii, mitä nyt sattunkaa. Et tulee sellanen olo, että siin on tarkotus taustal et se ei oo ihan pelkkää sattumaa. Niit on monii. Yks oli semmonen, joka pisti vähän miettimään oli se ku oltii siin kolarissa. Meit oli siin kolme. Sisko ja siskon poikaystävä. Mul ja siskon poikaystävällä ei ollu turvavöitä siin. Sisko nalkutti ja nalkutti siin ja myö pistettiin turvavyöt ja ei siin kestänyt siit. Miä laitoin puolminuuttii varmaan ennen ja siskon poikaystävä laitto 10 sekuntii ennen sitä kolarii ja pamautettii seittemää kymppiä siin. Siit ois tullu aika ru-maa jälkee. Siin kohtaa alko vähän miettiä et siin oli joku suurempi voima taustal. Sen jälkee oon pistäny turvavyöt aina.¹³⁵

Läheltä piti tilanteet ovat luonteeltaan kertaluontoisia ja ne ovat jääneet kokijoilleen hyvin tarkasti mieleen. Usein nämä kuvailut uskonnollisesta kokemuksesta ovat paljon yksityiskohtaisempia kuin muiden uskonnollisten kokemusten luokissa. Uskonnollisen läheltä piti tilanteen kokija kuvaa yliluonnollisen tai Jumalan vaikutusta tapahtumiin merkittävänä. Jumala tai yliluonnollinen on vaikuttanut joko suoraan koki-jaan tai jonkun henkilön kautta. Tapahtumat koettiin itselleen merkittäviksi ja usein kokemukseen sisältyi viesti Jumalalta. Sijoitin tähän luokkaan läheltä piti tilanteet vielä yhden kertomuksen, joka ei tapahtunut liikenteessä ja on muutoinkin hiukan erilainen kun muut luokan uskonnolliset kokemukset.

Mulle tuli ihan erilaisia ajatuksia. Sellanen tietty ajattelutapa, että kaikella on merkitys, että lähinnä just semmoset vastoinkäymiset ja semmoset. Esim. just kun veli sairastu syöpään, niin silloin oli semmonen, että pysähty oikeesti ajattelemaan eri tavalla, että sillä oli viestinsä.¹³⁶

¹³⁴ M4, aineisto.

¹³⁵ M3, aineisto.

¹³⁶ N6, aineisto.

Läheisen sairastuminen oli samalla tavalla pysäyttävä kokemus kuin liikenteessä tapahtuneet tapaturmat. Vaikka läheisen sairastuminen poikkeaa ulkoisesti muista läheltä piti tilanteista, niin sen merkitys oli kokijalle hyvin samantapainen kuin muilla läheltä piti tilanteiden kokijoilla. Uskonnollisella kokemuksella nähtiin olevan selkeä viesti ja tapahtuma oli saanut haastateltavan pysähtymään ja miettimään asioita. Läheltä piti tilanteet ovat uskonnollisena kokemuksena usein kertaluotoisia ja voimakkaita. Taustalla on varmasti jonkinlainen usko suurempaan voimaan ja tämä mahdollistaa kokemuksen tulkitsemisen uskonnolliseksi. Luulen, että uskonnollisilla kokemuksilla ei ole uskoa synnyttävää funktiota, mutta tämän tyyppiset kokemukset voivat herättää kiinnostusta uskonnollisia asioita kohtaan tai vahvistaa jo aiemmin herännyttä uskoa.

Myös viimeinen luokka *kokemukset Jumalan läsnäolosta ja armosta* koettiin merkittävänä. Tämän luokan kokemuksia koettiin sekä kertaluotoisesti että toistuvasti. Tapahtumapaikkana on usein ollut selkeästi uskonnon harjoittamiseen tarkoitettu, joko kappeli tai kirkko.

Mie voisi kertoa muutamia mitä mie täs nyt tuli mieleen. Miun mummi kuoli pari vuotta sitten ja sairaalakappelissa oli tällainen siunaustilaisuus. Siinä oli jotenkii pieni joukko sukulaisia. Ne ei ollu hautajaiset vaan siunaustilaisuus. Oltiin sitä sukua mummin ympärillä. Siinä mulla oli sellanen ajatus, että Jos jumala on olemassa niin se on tässä läsnä. Se oli tavallaan siinä suvussa läsnä. Se oli tää sama mummo, joka piti pyhäkoulua ja oli harras kristitty. Jotenkii siinä oli hieno tunne, että Jumala oli siinä läsnä. --- Ja viime jouluna oltiin äitin kanssa jouluyön messussa ja mulle oli tapahtunut muutamia tosi raskaita asioita ennen joulua, enkä ollut saanut itkeä niitä pois. Ja siel oli kaunista musiikkia ja mie en voinnu itkeä niin valtoimenaan ku mie oisin pystynyt niin oli tavallaan sellanen olo että itkin sisältäpäin kaiken sen pahanolon ulos. Ja jotenkii siinäkin oli Jumala läsnä, että pystyin puhdistumaan ja itkemään ne itkut pois, vaikka en niin näkyvästi itkennytkää. Ja vähän aikaa oli sellanne terveytee koskeva asia ja mä rukoilin sitä paljon ja se kääntyi parhain päin ja mä koin, että se oli Jumalan armosta.¹³⁷

Oikeastaan se mikä mulle tapahtuu monesti konserteissa ja kirkossa on, että saa sellaisen rohkasan, koska monesti ihmiset puhuu, että Jumalan puhe on sellasta, että Jumala ei koskaan tuomitse. Vaan se lohduttaa ja rohkasee. Niin yhtäkkiä saa sellasen

¹³⁷ N10, aineisto.

energialatauksen tai rohkeuden tehdä joitakin asioita joihin ei ole ollut rohkeutta. Nii-
ne on niitä vahvimpia uskonnollisia kokemuksia.¹³⁸

Kokemukset Jumalan läsnäolosta ja armosta ovat olleet kokijoilleen merkittäviä ja voimakkaita. Uskonnollisiin kokemuksiin on voinut liittyä voimakas emotionaalinen reaktio. Kokemuksen on voitu kokea lohduttavan, puhdistavan tai rohkaisevan. Yhdistävänä piirteenä on ollut Jumalan läsnäolon kokeminen ja emotionaalinen reaktio. Kokemukset Jumalan läsnäolosta ja armosta viittaavat vahvasti jumalauskoon. Jumalan nähdään vaikuttavan ihmisiin läsnäolonsa ja armon kautta. Ilmeisesti Jumalan läsnäolon ja armon kokeminen nähdään yhtenä Jumalan tapana vaikuttaa ihmisiin. Jumalan läsnäolon ja armon kokemuksiin näytti vahvasti liittyvän kirkkotila tai kappeli. Voi olla, että henkilöt ovat orientoituneet jo erityisellä tavalla vastaanottamaan uskonnollisen kokemuksen mennessään kirkkoon tai kappeliin ja tämä on osaltaan edesauttanut uskonnollisen kokemuksen kokemista. Tämä ei kuitenkaan vähennä uskonnollisen kokemuksen merkitystä sen kokeneen henkilön näkökulmasta.

Kokonaisuudessaan uskonnolliset kokemukset ovat kokijoilleen merkittäviä. Uskonnollinen kokemus voidaan kokea olevan merkki Jumalan olemassaolosta tai se voi vahvistaa henkilön uskoa Jumalaan tai yliluonnolliseen voimaan. Uskonnollinen kokemus voi aiheuttaa kokijassaan monenlaisia emotionaalisia reaktioita tai käynnistää ajatteluprosessin. Uskonnolliseen kokemukseen voidaan kokea liittyvän viesti yliluonnolliselta voimalta tai Jumalalta. Kaiken kaikkiaan uskonnollinen kokemus on kokijan subjektiivinen kokemus yliluonnollisesta, pyhyydestä tai Jumalasta omassa elämässään. Uskonnollisen kokemuksen taustalla on jonkinlainen usko yliluonnolliseen tai Jumalaan, jotta tapahtuma tai kokemus voidaan tulkita uskonnolliseksi.

¹³⁸ N5, aineisto.

5 NUORTEN AIKUISTEN TYYPPIHENKILÖT

5.1 Tyyppihenkilöiden tausta

Aineiston teemoittelua tehdessäni havaitsin, että monen teeman kohdalla aineisto jakautui kolmeen tai neljään erilaiseen ryhmään. Kaikilla ryhmillä oli omat yksilölliset piirteensä. Vaikka teemojen ryhmät jakautuivat aina joka teeman kohdalla uudelleen ja ryhmien kokoonpanot haastateltavien suhteen muuttuivatkin, niin huomasin tiettyjen piirteiden vaikuttavan ryhmien muodostumiseen. Teemojen ryhmistä alkoi muodostua jollain tapaa säännönmukaisia ja loogisia. Jotkut tietyt elementit nousivat esiin tietyissä teemoissa ikään kuin ennustettavasti. Näiden havaintojen perusteella päätin konstruoida eräänlaiset hypoteettiset tyyppihenkilöt. Tyyppihenkilöt eivät edusta reaalisia tutkimushenkilöitä, vaan ovat minun omia konstruktioitani, jotka ovat saaneet piirteitään tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden vastauksista. Moni tutkimukseen osallistunut henkilö voisi olla muutaman tyyppihenkilön sekoitus. Pääpiirteet ja tyyppihenkilöt toisistaan erottavat päätekijät on esitetty seuraavalla sivulla taulukossa 1. Tyyppihenkilöt.

Taulukko 1. Tyyppihenkilöt

	Perus-luterilainen	Postmoderni kristitty	Herätys-kristillinen	Aktiivinen luterilainen
Käy kirkossa	<i>kerran vuodessa</i>	<i>10–20 kertaa vuodessa</i>	<i>1–2 kuukaudessa</i>	<i>kerran viikossa</i>
Kirkon kanssa kuljettu polku	<i>perus-luterilainen polku</i>	<i>perus-luterilainen polku</i>	<i>herätys-kristillinen polku</i>	<i>takaisin kirkkoon polku tai aktiivisen luterilaisen polku</i>
Usko	<i>usko suuremman voimaan tai usko haussa</i>	<i>kristillissävytteinen jumalausko</i>	<i>kristillinen jumalausko</i>	<i>kristillinen jumalausko</i>
Uskonnolliset kokemukset	<i>läheltä piti tilanteet</i>	<i>kokemukset Jumalan läsnäolosta ja armosta</i>	<i>arjen uskonnolliset kokemukset</i>	<i>arjen uskonnolliset kokemukset</i>
Mielikuvat kirkosta	<i>etäinen, vanhoillinen, heteronormatiivinen</i>	<i>avarakatseinen, monimuotoinen</i>	<i>monimuotoinen</i>	<i>suvaitsevainen, monimuotoinen</i>
Kirkon arvomuutos	<i>liberaalimpaan suuntaan, jos muutos on pakollinen</i>	<i>liberaalimpaan suuntaan</i>	<i>konservatiivisempaan suuntaan</i>	<i>ei tarvetta muutokselle</i>
Kirkolta toivottava toiminta	<i>keskustelumahdollisuudet</i>	<i>aktiivinen sosiaalinen toiminta</i>	<i>toimitukset, messut, ehtoollinen</i>	<i>aktiivinen sosiaalinen toiminta</i>
Kirkon sosiaalinen merkitys	<i>kirkolla ei ole sosiaalista merkitystä</i>	<i>kirkolla on jonkin verran sosiaalista merkitystä</i>	<i>kirkolla on jonkin verran sosiaalista merkitystä</i>	<i>kirkolla on sosiaalista merkitystä</i>

5.2 Perusluterilainen

5.2.1 Kerhoja käynyt tapakristitty

Perusluterilainen on kirkon toimintaa sivusta seuraava tapakristitty, joka uskoo suurempaan voimaan tai on uskostaan hiukan epävarma. Perusluterilainen on kastettu, hän on lapsena käynyt seurakunnan kerhoissa. Hiukan aktiivisempi kirkon toimintaan osallistuminen on loppunut konfirmaation jälkeen. Konfirmaation jälkeen perusluterilainen ei toiminut isosena eikä ole löytänyt itselleen sopivaa toimintaa kirkon piiristä. Nykyään perusluterilainen käy kirkossa kerran vuodessa, yleensä jouluna. Joulukirkolla on perusluterilaiselle suuri merkitys, sillä sitä kautta perusluterilainen pitää yhteyttä seurakuntaan ja toteuttaa uskonnollisuuttaan. Joulukirkkoon perusluterilaista vetää tunnelma, juhlan tuntu, yhteisöllisyys ja kirkkomusiikki.

Perusluterilainen ei välttämättä ole kokenut mitään uskonnollista kokemusta, koska hän ei usko, että sellainen olisi mahdollinen. Kuitenkin, jos perusluterilainen on kokenut uskonnollisen kokemuksen, niin se on luonteeltaan läheltä piti tilanne. Läheltä piti tilanteessa perusluterilainen on selvinnyt liikenneonnettomuudesta säikähdyksellä tai lähiomaisen vakava sairaus on pysäyttänyt hänet ajattelemaan elämään ja Jumalaan liittyviä asioita. Hän uskoo, että tapahtumalla on jonkin merkitys Jumalan tai suuremman voiman puuttuessa tilanteeseen. Tapahtuma muistetaan hyvin tarkkaan pitkänkin ajan kuluttua, sillä sen tilanteen kautta suurempi voima tai Jumala puhui hänelle. Tämä uskonnollinen kokemus kuitenkin edellyttää, että perusluterilainen uskoo johonkin yliluonnolliseen tai suurempaan voimaan, hän saattaa nimetä uskon kohdettaan Jumalaksi.

Perusluterilainen on aina kuulunut kirkkoon ja melko varmasti aikookin kuulua. Tosin suurien kirkkoa koskevien mediakohujen aikana hän saattaa miettiä, että tulisiko hänen erota ja laittaa kirkollisverorahansa vaikka jonkin avustusjärjestön toimintaan. Kirkkoon kuuluminen on perusluterilaiselle suurimmaksi osaksi kulttuurista. Kirkolliset toimitukset nähdään osana suomalaista perinnettä ja niitä arvostetaan siitä näkökulmasta. Omat lapset halutaan kastaa evankelis-luterilaiseen kirkkoon ja toivotaan, että he saisivat yhtä hyviä kokemuksia kerhoista ja leireiltä, kuin itse aikanaan on saanut. Kummina toimimisen mahdollisuus on hänelle tärkeä ja se onkin yksi syy kuulua kirkkoon.

Perusluterilainen ei koe kirkko hirveän läheiseksi. Kirkko edustaa hänelle etäistä, vanhoillista ja jäykkää instituutiota. Perusluterilaisen mielikuvaan kirkosta vaikuttaa suuresti median antama negatiivinen kuva. Kirkko on perusluterilaisen mielestä liian heteronormatiivinen ja suvaitsematon. Toisaalta kirkko nähdään jollain tapaa avoimena ja monikulttuurisena. Nämä kaksi mielikuvaa muodostavat hiukan ristiriitaisen kokonaiskuvan kirkosta. Perusluterilainen arvostaa kirkon diakoniatyötä ja ihmislähtöistä toimintaa. Ihmisten auttaminen ja kirkon humanisuus miellyttävät perusluterilaista. Fanaattisuutta ja mustavalkoisuutta perusluterilainen karsastaa niin opillisissa kysymyksissä kuin muutoinkin. Kirkkoon pitää mahtua erilaisia ihmisiä eikä papin sukupuolella ole hänelle väliä.

5.2.2 Perusluterilaisen ja heteronormatiivisen kirkon arvot

Perusluterilainen nimeää kirkon tärkeimmäksi arvoksi *lähimmäisen rakkauden*. Muita kirkkoon liittyviä arvoja hänen mielestään ovat *heteronormatiivisuus*, *perinteiden ylläpitäminen*, *ihmislähtöisyys* ja *välittäminen*. Nämä arvot peilaavat myös perusluterilaisen mielikuvaa kirkosta. Kirkko on heteronormatiivinen instituutio, joka ylläpitää perinteitä ja kulttuuria, mutta pyrkii ihmisten auttamiseen.

Se sotii mun mielestä kirkon lähimmäisen rakkauden arvomaailmaa vastaan. Se että sukupuolisen suuntautumisen perusteella käydään syrjimään. Et rakastakaa lähimmäistä, mutta valikoiden.¹³⁹

Heteronormatiivisuus on perusluterilaisen mielestä negatiivinen arvo. Hänen mukaansa heteronormatiivisuus taistelee kirkon tärkeintä arvoa eli lähimmäisen rakkautta vastaan. Seksuaalinen suuntautuminen ei saisi olla lähimmäisen rakkauden este tai peruste. Perusluterilainen mieltää kirkon periaatteessa eettiseksi instituutioksi, mutta hänen mielestään kirkko on liian suvaitsematon.

Perusluterilainen pitää kirkon arvoja periaatteessa ihan hyvinä. Hän ei kuitenkaan pysty täysin varauksetta pitämään kirkon arvoja yhtäläisinä omien arvojensa kanssa. Perusluterilainen mieltää kirkon arvot omiin nähden hiukan liian vanhoillisiksi. Pe-

¹³⁹ N9, aineisto.

rusluterilainen pohtii kuitenkin sitä, että kuinka paljon media on vaikuttanut siihen, minkälaisena instituutiona kirkko hänelle näyttäytyy.

Kyl itellääki vastaa sillee. Aikaisemmin kuvailin kirkkoo jäykäksi ja vanhoilliseksi, mut se ehkä johtuu siitä ku on ollu tää naispappeus ja nää homot tässä. Tää homojen vihkeminen. Niin se miten media on. Kyl kirkko on joutunut mediajahtii. Suurimmaksi osaksi johtuu tästä mediasta. Muuten arvot on ihan yhtenevät.¹⁴⁰

Perusluterilainen ei hyväksy minkäänlaista syrjintää millään perusteella. Naispapi tulisi hyväksyä yhtäläillä kuin miespapi ja seksuaalivähemmistöillä tulisi olla samat oikeudet kuin heteroseksuaaleillakin. Osa perusluterilaisista on sitä mieltä, että kirkon perhekäsitys on liian suppea. Se, että osa perusluterilaisista ei pysty samaistumaan kirkon perhekäsitykseen vaikuttaa siihen, että he eivät pysty yhtymään kirkon arvoihin aivan täysin.

Miulla sama paitsi ne tavallaan perhekäsityksissä oon aika eri mieltä. Et mie en koe, että heteroydinperhe tulee olemaan miun tuleva perhemalli. Ja mie toivon, että kirkko tavallaan alkais tuomaan ja hyväksyis vaikka sateenkaariperheitä.¹⁴¹

Osa perusluterilaisista kokee, että heteronormatiivinen ydinperhemalli ei sovi hänen omaan perhemalliinsa ja toivoikin, että kirkko hyväksyisi myös sateenkaariperheet. Vaikka kirkko ei ole erityisen merkittävä instituutio perusluterilaiselle, niin silti kirkon hyväksyntä on hänelle tärkeää. Kokonaisuudessaan kirkon ja perusluterilaisen arvot sointuvat yhteen osittain ja perusluterilainen pystyy samaistumaan kirkon arvoihin pienin muutoksin. Nämä muutokset koskevat lähinnä suvaitsevaisuutta ja heteronormatiivisuutta.

Perusluterilainen kaipaa kirkolta arvomuutosta liberaalimpaan suuntaan. Arvomuu-
tospaine ei ole suuri, mutta se on olemassa. Perusarvot, kuten lähimmäisen rakkaus ja välittäminen ovat hyviä arvoja ja niitä ei tulisi muuttaa. Perusluterilainen toivoo muutosta lähinnä kirkon suhtautumisessa homoseksuaalisuuteen.

N11: Ehkä vähän suvaitsevaisempaa tai liberaalimpaan suuntaa. En oo ihan kärryillä onko lesbo- ja homopapit hyväksytyjä, mutta.

N12: Avoliitossa elävät papit eivät ole hyväksytyjä periaatteessa. En usko, että homo- ja lesbopapit on.

¹⁴⁰ M3, aineisto.

¹⁴¹ N10, aineisto.

Arvomuutostoivetta leimaa kuitenkin pieni varovaisuus. Sanan *ehkä* käyttäminen kertoo siitä, että perusluterilainen ei ole aivan varma kannastaan eikä sen vuoksi halua sanoa sitä erityisen painokkaasti. Kuitenkin perusluterilainen toivoo suvaitsevaisuutta ja joustoa kirkolta suhteessa seksuaalivähemmistöihin. Perusluterilaisissa on kuitenkin niitäkin, jotka sanovat kantansa arvomuutokseen melko suoraan.

Mie olin tosi pettynyt tästä kirkolliskokouksen päätöksestä, että niiden [homo- ja lesboparien] puolesta voidaan rukoilla, mutta ei siunata. Jos siunataan jotain kauppakeskuksia, materialismin pyhättöjä. Mutta ei tämmöstä rakastavaa parisuhdetta. Siinä on musta jotain tosi pahasti pielessä. Jos osa papeista ei hyväksy niin niitten ei tarvii toimittaa sitä. Mutta ne papit, jotka kokee sen oikeeks voi toimittaa. Siitä tulee tavallaan se kiistanalainen monimuotoisuus esille. Aika monille seksuaalivähemmistöön kuululle se voi olla aika tärkeekin asia. Että sais sen siunauks.¹⁴³

Vastauksessa ei suoraan sanota, että kirkon tulisi muuttua liberaalimpaan suuntaan, mutta se on luettavissa rivien välistä. Perusluterilainen on pettynyt kirkolliskokouksen päätökseen seksuaalivähemmistöjen parisuhteen siunaamisesta. Haastateltavan mielipide suhteessa kirkon arvomuutokseen kiteytyy yksittäiseen tapahtumaan, joka ilmeisesti haastateltavan mielestä kuvastaa kirkon suhtautumista seksuaalivähemmistöihin. Haastateltavan vastaus eroaa sen suorasanaisuudessaan muista vastauksista, asia on ilmeisesti haastateltavalle tärkeä.

Kokonaisuudessaan perusluterilainen on melko tyytyväinen kirkon arvoihin, vaikka ei täysin pysty sitoutumaan niihin. Arvomuutosta kaivataan maltillisesti ja sen tulisi viedä kirkkoa suvaitsevaisempaan ja liberaalimpaan suuntaan. Erityisesti seksuaalivähemmistöjen asemaa kirkossa tulisi parantaa.

5.2.3 Kirkon toiminta ja sen sosiaalinen merkitys

Kirkko tarjoaa jäsenilleen monenlaista toimintaa. On olemassa erilaisia kerhoja lapsille, nuorille rippikoulu ja –leirit sekä ikäihmisille omat hengelliset tilaisuutensa. Kaikille ikäryhmille on tarjolla messuja ja jumalanpalveluksia. Nuoret aikuiset kui-

¹⁴² N11 & N12, aineisto.

¹⁴³ N10, aineisto.

tenkin näyttävät jäävän vähemmälle huomiolle kuin esimerkiksi lapset ja nuoret. Nuorten aikuisten kai oletetaan olevan tyytyväisiä kirkon kaikille jäsenilleen tarjoamiin palveluihin.

Haastattelija: Miten kirkko huomioi nuoret aikuiset?

N2: Huonosti!¹⁴⁴

Niin no se on, että eniten on lapsille sitten rippikoulu ja tän ikäsilte. Ei mulla oo aina-
kaan tiedossa mitään erityistä miten kirkko huomiois tai mitään. Ja sitten iäkkäille
ihmisille on. Enimmäkseen mummot käy näissä tavallisissa messuissa.¹⁴⁵

Perusluterilainen ei eroa tässä kohtaa muista tyyppihenkilöistä huomiossaan, että kirkko ei juuri huomioi nuoria aikuisia erityisellä nuorten aikuisten omalla toiminnalla. Nuorille aikuisille on tarjolla samat toiminnot kuin muillekin ikäryhmille. Perusluterilaisen vastauksesta välittyy pettymys suhteessa kirkkoon. Hän kokee, että kirkko huomioi ainoastaan lapset, nuoret sekä ikäihmiset. Messuissa perusluterilaisen mukaan käyvät ainoastaan iäkkäät naiset. Haastatteluaineistosta nousi kuitenkin esiin eräs toimintamuoto, joka on suunnattu myös nuorille aikuisille.

Sit on ne perhekerhot, että jos oot perheellinen niin voit niin ku päästä sinne niiden lasten kautta. Mutta jos oon yksinäinen nuori nainen tai vaikka ois parisuhde, niin musta tuntuu, että mulla ei oo kosketuspintaa kirkon toimintaan. Paitsi ne messut, missä voin töröttää siellä.¹⁴⁶

Erilaiset perhekerhot ovat suunnattu myös nuorten aikuisten ikäryhmälle. Nuoret aikuiset ovat juuri siinä iässä, että perheen perustaminen tulee ajankohtaiseksi ja juuri perheen kautta voisi löytyä kosketuspinta kirkon kanssa. Perhekerhoihin osallistuminen vaatii kuitenkin perheen. Perusluterilainen kokee, että yksin tai parisuhteessa elävälle nuorelle aikuiselle ei juuri ole mitään toimintaa kirkon piirissä messuja ja jumalanpalveluksia lukuun ottamatta.

Ite kävin rippikoulun ja sen jälkee ois varmast ollu mahdollisuus mennä isoseks. Sit kui pitkää niit hommia voi tehdä. Ite en ollu niissä hommissa mukana. Mut viimeistään

¹⁴⁴ Haastattelija & N2, aineisto.

¹⁴⁵ N7, aineisto.

¹⁴⁶ N9, aineisto.

siin vaihees ku on lukios tai jotenkii tuntuu et ei välttämättä ois ollu semmosta toimintaa. Miusta siinä tulee semmonen pudotus.¹⁴⁷

Ehkä tulee sellanen olo, että kun ei ole mitää semmosta, että ois huomioitu. Vaikka ei kaipaakaan. jotkut ehkä kaipaa, en tiedä. Sä sanoit, että on sellanen väliinputoja olo. Kyllä mä koen kanssa sellasta väliinputoja oloa. Mitäs tässä nyt sitten tekiskään? Toisaalta se kuuluu semmoseen aikuistumiseen.¹⁴⁸

Perusluterilainen kaipaasi kirkolta ikäryhmälleen suunnattua toimintaa. Hänellä kuten muillakin ikäryhmänsä jäsenillä on *väliinputojaolo* suhteessa kirkkoon. Kirkko tarjosi vielä nuoruusvuosina perusluterilaiselle toimintaa rippikoulun muodossa, mutta tämän jälkeen perusluterilainen ei ole löytänyt itselleen sopivaa toimintaa kirkon piiristä. Isosena perusluterilainen ei toiminut, mutta hän ei näe sen vaikuttaneen siihen kuinka kirkko hänet huomioi. Perusluterilaisella on sellainen olo, että häntä ei ole huomioitu. Toisaalta perusluterilainen ei erityisemmin kaipaakaan kirkolta erityistä huomiointia, mutta hän silti hän toivoisi, että kirkko järjestäisi hänen ikäryhmälleen jotain omaa toimintaa.

Itte on hyvä esimerkki kun muuttaa toisella paikkakunnalle, jost ei tunne ketään. Niin sitten se on omasta aktiivisuudesta kiinni, että löytää jotain toimintaa. Lähtee esim. johonkin ainejärjestön toimintaan mukaan. Tai jatkaa omaa harrastustaan tai löytää toista uuden harrastuksen. Kyl siin seurakunta vois olla. Kun muutat jonnekkii, niin seurakunta vois olla siin. Muistaakseni omalta seurakunnalta tuli kirje kotiin, että tervetuloa seurakuntamme jäseneksi ja näin. Mutta siitä puuttu konkretia. Mä oon teidän jäsen ja tän ikänen niin mitä mä voin tehdä?¹⁴⁹

Usein nuorten aikuisten elämään kuuluu itsenäistyminen ja paikkakunnalta toiselle muutto, esimerkiksi opiskeluiden vuoksi. Tällöin oma kotiseurakunta, sen tarjoamat palvelut ja valmiit sosiaaliset siteet jäävät taakse. Edessä on uuteen seurakuntaan tutustuminen ja oman paikan hakeminen. Oman paikan löytäminen kirkosta voi olla hankalaa ja se vaikeutuu entisestään, jos nuori aikuinen ei koe, että hänelle olisi ikäryhmälleen kohdennettua toimintaa. Monet nuoret aikuiset kokevat, ettei heillä ole kontaktia kirkkoon tai omaan seurakuntaansa. Tässä kohtaa perusluterilainen ei eroa muista tyyppihenkilöistä. Kirkko voisi olla helpottamassa myös perusluterilaisen

¹⁴⁷ M2, aineisto.

¹⁴⁸ M5, aineisto.

¹⁴⁹ M1, aineisto.

uudelle paikkakunnalle asettumista esimerkiksi konkreettisen nuorten aikuisten toiminnan avulla.

Perusluterilainen nuori aikuinen ei käy aktiivisesti jumalanpalveluksissa ja messuissa. Kirkossakäynti rajoittuu häihin, hautajaisiin, ristiäisiin ja joulukirkkoon. Taustalla saattaa olla sekin, että perusluterilainen ei koe, että kirkko järjestäisi nuoria aikuisia kiinnostavaa toimintaa. Kuitenkin kysyttäessä, että kävisikö perusluterilainen kirkon tilaisuuksissa, jos ne oli suunnattu erityisesti nuorille aikuisille, niin vastaus oli myönteinen.

Itellä sille et ois se ihan siistii. Tietyllä tavalla ku on ite erkaantunut tosta kirkosta niin ois ihan varmaan tulis käytyinkin.¹⁵⁰

Perusluterilainen voisi periaatteessa osallistua nykyistä aktiivisemmin kirkon toimintaan, jos se olisi hänestä mielekästä ja hänen ikäryhmälleen suunnattua. Minkälaista nuorten aikuisten toimintaan perusluterilainen sitten kaipaa?

N12: Voi olla että kaipais sellasta keskustelumahdollisuutta.

N10: Se on ehkä se suurin puuttuva asia!¹⁵¹

Se varmaan liittyis jotenkii tähän ilmastonmuutosasiaan. Joku paneelikeskustelu tai miten voisi vaikuttaa? Tai vaikka joku jossa ideoitais Joensuuhun jotain kestäväen kehityksen keinoja tai saastuttamisen vähentämisen keinoja, että kirkko järjestäis tällaisen paneelin.¹⁵²

Perusluterilainen nuoria aikuinen kaipaa selkeästi keskustelumahdollisuuksia. Keskustelutilaisuuksien puuttuminen tuli aineistosta hyvin vahvasti esille ja näytti koskettavan perusluterilaista henkilötyyppiä erittäin voimakkaasti. Keskustelutilaisuudet, joihin perusluterilainen osallistuisi mielellään, voisivat olla esimerkiksi paneelikeskustelutyypisiä, joissa olisi selkeä konkreettinen päämäärä. Keskusteluaiheet voisivat olla yleisen eettisiä uskonnollisten aiheiden sijaan. Esimerkiksi kirkon suhtautuminen ympäristökysymyksiin kiinnostaa perusluterilaista. Keskustelutilaisuudet vastaavat nuorten aikuisten tarpeeseen peilata omia ajatuksiaan muiden kanssa ja rakentaa tätä kautta omaa identiteettiään.

¹⁵⁰ M3, aineisto.

¹⁵¹ N12&N10, aineisto.

¹⁵² N8, aineisto,

Perusluterilainen näkökulmasta kirkko ei tarjoa nuorelle aikuiselle mielenkiintoista toimintaa. Perusluterilainen kaipaisi keskustelutilaisuuksia, mutta ei ole aivan varma, että osallistuisiko hän niihin, vaikka niitä järjestettäisiin. Se kuinka sosiaalisesti merkittäväksi perusluterilainen kokee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon, selviää seuraavasta.

Kirkon sosiaalinen merkitys jakoi haastateltavat kolmeen ryhmään: *kirkolla on sosiaalista merkitystä* (5 henkilöä), *kirkolla on jonkin verran sosiaalista merkitystä* (6 henkilöä) ja *kirkolla ei ole sosiaalista merkitystä* (6 henkilöä). Haastateltavat jakautuivat ryhmien kesken melko tasan. Kirkon sosiaalinen merkitys liittyy hyvin vahvasti henkilön kirkossakäyntiaktiivisuuteen ja siihen minkälaisissa tilaisuuksissa he käyvät. Mitä aktiivisemmin henkilö käy kirkossa, sitä suurempi sosiaalinen merkitys kirkolla on henkilölle. Perusluterilainen edustaa ryhmää kirkolla ei ole sosiaalista merkitystä.

Ryhmä *kirkolla ei ole sosiaalista merkitystä*, eroaa muista ryhmistä siinä, että haastateltavien vastauksista käy ilmi, että kirkolla ei ole sosiaalista merkitystä heidän elämässään. Ero tämän ryhmän ja *kirkolla on jonkin verran sosiaalista merkitystä* -ryhmän välillä ei ole kovin suuri, sillä molemmissa ryhmissä esiintyy jonkin verran sosiaalista toimintaa kirkon yhteydessä, vaikka sitä ei korosteta merkittäväksi.

Mulla ei ole sille tällä hetkellä. Saan tarvittavan sosiaalisuuden hankittua muista ryhmistä.¹⁵³

Joo kun ei oo sitä sosiaalista yhteyttä siihen kirkkoon, niin se just erottaa siitä kirkosta. Se sosiaalinen suhde on niihin sukulaisi, että kirkko on se väline. Mulla ei oo siihen kirkkoon sosiaalista yhteyttä. Vaan se on keino pitää sosiaalista yhteyttä sukulaisiin, mutta voin pitää niihin yhteyttä muutenkin, että en koe, että kirkolla mitään sosiaalista suhdetta muhun. Siks mä oon kiinnostunut herätysliikkeistä. Sit yllättäen moni mun opiskelukaveri kuuluu sellaseen. Että se on se sosiaalisuus, mitä ne herätysliikkeet antaa. Ja sitä kautta se kirkon rooli voi olla erilainen kun itelle. Tai sit voin miettiä omaa harrastusta. Sielläkin on tosi vahva sosiaalisuus. Kirkko ei tarjoa sitä sosiaalisuutta mulle.¹⁵⁴

¹⁵³ N1, aineisto.

¹⁵⁴ N9, aineisto.

Kirkolla ei ole sosiaalista merkitystä ryhmän vastauksista kävi ilmi, että kirkko ei sinänsä edusta perusluterilaiselle sosiaalista yhteisöä. Heidän sosiaaliset verkostonsa ovat muualla esimerkiksi harrastusten parissa. Perusluterilainen on kuitenkin kiinnostunut herätysliikkeissä ilmenevästä sosiaalisesta yhteydestä ja saattaa tavallaan kaivata sosiaalista yhteyttä kirkon kanssa, vaikka sellaista ei tällä hetkellä ole. Kuitenkin osa haastateltavista toi esille, että erilaisten kirkollisten juhlien ja toimitusten yhteydessä suku kokoontuu ja näin kirkko on sosiaalisen yhteydenpidon väline. Kirkko mahdollistaa sosiaalisen toiminnan suvun kesken, vaikka kirkolla ei ole ollut osuutta sosiaalisten suhteiden muodostumiseen. Useimmat haastateltavat, jotka kokivat, että kirkolla ei ole heille sosiaalista merkitystä, kertoivat oman kirkossakäyntiaktiivisuuden olevan alhainen.

Eipä mulla, kun en käy missää tai oo yhteyksissä kirkkoon, niin ei siellä niitä sosiaalisia yhteyksiä tuu.¹⁵⁵

Perusluterilaisen kirkossa käymättömyys ja alhainen sitoutuminen kirkon toimintaan heijastuvat suoraan siihen, kuinka merkittävä kirkko on hänelle sosiaalisesti. Se, että perusluterilainen ei käy kirkossa eikä hänellä ole sosiaalisia siteitä kirkon kautta, on osoitus siitä, että kirkko ei ole perusluterilaiselle sosiaalisesti merkittävä. Perusluterilaisen sosiaaliset siteet ovat muualla. Esimerkiksi internetin sosiaalinen media ja erilaiset harrastusryhmät korvaavat kirkon sosiaalisten suhteiden näkökulmasta. Toiminnan tasolla kirkon voivat korvata myös erilaiset järjestötoiminnot, joissa on tarjolla yhteisöllistä eettistä toimintaa, joka voi vastata nuoren aikuisen sekä sosiaaliseen että aatteelliseen kaipuuseen.

Itellääkin just tarpeit ei kauheest oo, niin kyl ne täytyy. Et jos halua mennä rauhoittumaan, ja mennä kuuntelee Jumalan sanaa, niin kyl siel on ovet auki! Ei ne ovii oo pistän kiinni tähän mennessä, et kyl ne ihan täytyy.¹⁵⁶

Perusluterilaisen näkökulmasta kirkko täyttää hänen kirkolle asettamat odotukset ja tarpeet. Perusluterilainen ei vaadi kirkolta paljoa, joten odotukset ovat helppo täyttää. Perusluterilaiselle kirkko edustaa kulttuurista instituutiota, joka ylläpitää perinteitä. Kirkon ei edes haluta olevan itselleen läheinen ja tiivis yhteisö.

¹⁵⁵ N11, aineisto.

¹⁵⁶ M3, aineisto.

5.3 Postmoderni kristitty

5.3.1 Valikoiva ja tiedostava nuori aikuinen

Postmoderni kristitty on kastettu lapsena ja hän on käynyt pyhäkoulua, osallistunut kerhotoimintaa, partioon ja piti rippileiriä merkittävänä kokemuksena itselleen. Näiden kokemusten pohjalta hän osallistui isostoimintaan, jonka jälkeen yhteys evankelis-luterilaiseen kirkkoon väljeni. Postmoderni kristitty kokee ensisijaisesti olevansa kristitty ja toissijaisesti luterilainen. Hän uskoo itse konstruoimaansa Jumalaan, jota hän kuvailee kristillisen termein, mutta joka eroaa kristillisestä kolmiyhteistä Jumalasta tietyin, hänen itse määrittelemisin osin. Postmoderni kristitty kokee olevansa aktiivinen uskova. Hän seuraakin kirkkoa koskevaa mediakeskustelua tarkasta, mutta ei osallistu joka sunnuntaiaamu jumalanpalvelukseen. Hän kuitenkin käy aktiivisesti hengellisissä tilaisuuksissa, yleensä eri kristillisten kirkkojen tilaisuuksissa. Hänellä on ainakin kaksi eri kirkkoa, missä hän käy. Se mikä kirkko on milloinkin vuorossa, riippuu siitä, mitä hän toivoo kultakin tilaisuudelta. Postmoderni kristitty on hyvin tietoinen omista motiiveistaan ja siitä, mikä kirkko tai seurakunta sopii niihin parhaiten. Kirkkoon postmoderni kristitty menee hiljentymään ja kohtaamaan pyhää. Viime aikoina häntä on käynyt kiinnostamaan mystisyys, jota voi löytää luterilaisestakin kirkosta.

Postmodernilla kristityllä on ollut muutamia uskonnollisia kokemuksia. Kaikkien erityisten kokemustensa uskonnollisesta luonteesta hän ei ole aivan varma. Näkemistään enneunia hän kuitenkin pitää uskonnollisina, sillä ne ovat usein toteutuneet. Tämän lisäksi kirkossa käydessään hän on kokenut Jumalan läsnäoloa ja armoa. Kokemukset ovat vahvistaneet hänen uskoaan. Postmodernin kristityn uskonnolliset kokemukset sopivat hänen käsitykseensä uskosta ja Jumalasta.

5.3.2 Postmodernin kristityn ja avarakatseisen kirkon arvot

Postmoderni kristitty pitää kirkon arvoja hyvinä ja eettisinä. Kuten muutkin nuoret aikuiset postmoderni kristitty nimeää kirkon tärkeimmäksi arvoksi *lähimmäisen rakauden*. Muita kirkon edustamia arvoja postmodernin kristityn näkökulmasta ovat *välittäminen*, *inhimillisyys* *tasa-arvo*, *elämän kunnioitus*, *ihmislähtöisyys*, *rehellisyys*

ja välittäminen. Nämä arvot kuvaavat myös postmodernin kristityn kuvaa kirkosta. Kirkko on postmodernille kristitylle välittävä ihmislähtöinen yhteisö, joka pyrkii toteuttamaan ja edistämään tasa-arvoa. Tyyppihenkilöiden käsityksen kirkon edustamista arvoista ovat hyvin yhteneviä, vaikka pieniä eroja löytyy. Perusluterilainen eroaa muista tyyppihenkilöistä näkemyksessään, että kirkko on homovastainen. Postmoderni kristitty näkee kirkon suhtautumisen seksuaalivähemmistöihin toisin.

Mulla on taas sellanen tunne, että mun kirkko ei oo homovastainen. Riippuu siitä, että kuka edustaa. En oo ainakaan tavannut ketää joka ois semmonen, mitä on hirveesti esitetty.¹⁵⁷

Postmodernin kristityn näkökulmasta Suomen evankelis-luterilainen kirkko ei ole homovastainen. Hänen näkemyksensä nousee omasta subjektiivisesta kokemuksesta. Postmoderni kristitty ei ole kohdannut homovastaisia kirkon edustajia ja pitääkin omaa kokemustaan ristiriitaisena median antamaan kuvaan nähden. Postmoderni kristitty kokee, että hänen arvonsa vastaavat melko hyvin kirkon arvoja. Hän ei kuitenkaan pidä kirkon arvoja täysin yhtenevinä omien arvojensa kanssa.

Kyllä ne vastaa aika pitkälti, Itseeni häiritsee hirveesti se homokeskustelu. Tuntuu, että homoavioliittokysymys on kaikista keskeisin mediassa. Musta se on hirveesti väliä, tai mie en kritisoi kirkkoo, että teki se päätöksen suuntaa tai toisee. Että siunataanko tai vihitäänkö homoja vai ei.¹⁵⁸

Osa postmoderneista kristityistä ei näe seksuaalivähemmistöjen avioliittokysymystä hirveän keskeisenä asiana itsensä kannalta. Vaikka media on nostanut kysymyksen vahvasti esiin, niin postmoderni kristitty antaa kirkon tehdä omat päätöksensä asian suhteen eikä kirkon päätös vaikuta hänen omaan suhtautumiseensa kirkkoa kohtaan suuntaa taikka toiseen. Postmoderni kristitty näkee kirkon avarakatseisena ja monimuotoisena, jossa on tilaa kaikenlaisille jäsenille. Suvaitsevaisuus tarkoittaa postmodernille kristitylle joustavuutta joka suuntaan, niin konservatiivisempaan kuin liberaalimpaan suuntaan.

Voin miekii sanoo. Mut miekii aattelen sillee, että se on kirkko on tosi iso. Siel on naispappei – ja se on miust tosi hieno asia. Sit taas mie näkisin, että kirkossa saa olla niitäkin jotka vastustaa naispappeja. Myö ollaa jossakin määrin siinä mennää suvait-

¹⁵⁷ N7, aineisto.

¹⁵⁸ N5, aineisto.

semattomiks. Se on jännä. Joku sano, että luterilainen kirkko tai pappi voi tehdä urallaa yhen virheen ja se on vastustaa naispappeja, jonka jälkeen se potkitaan pois ja se on fakta. Mutta kyllä ne arvot vastaa kirkon arvoja, mutta mä kaipaisin kirkolta vähän niinku toiseen suuntaa joustoa. Jos joku pappi haluaa palvella kirkkoa, mutta vastustaa naispappeja, niin miusta sillekkiin vois löytyä joku kolkka missä hän vois tehdä töitä.¹⁵⁹

Postmodernin kristityn mukaan kirkon tulisi olla monimuotoinen ja sen sisälle tulisi mahtua erilaisia ihmisiä erilaisine mielipiteineen. Kuitenkin kaikkien oikeuksia pitää kunnioittaa ja syrjintää ei saa tapahtua. Vaikka postmoderni kristitty toivoo, että kirkossa on tilaa eritavoin ajatteleville ihmisille – niin konservatiivisille kuin liberaaleille – niin silti postmoderni kristitty toivoo kirkon muuttuvan liberaalimpaan suuntaan. Postmoderni kristitty toivoo, että tulevaisuudessa kirkko voisi vihkiä samaa sukupuolta olevien henkilöiden avioliitot.

5.3.3 Kirkon toiminta ja sen sosiaalinen merkitys

Postmoderni kristitty on tiedostava ja valikoiva kirkossa kävijä. Hän hakeutuu eri seurakuntien ja kristillisten kirkkojen tilaisuuksiin sen perusteella, mitä missäkin on tarjolla. Postmodernia kristittyä kiinnostaa erityisesti tilaisuuksien ja tapahtumien sisältö. Muiden tyyppihenkilöiden tapaan postmoderni kristitty joutuu toteamaan, että Suomen evankelis-luterilainen kirkko huomioi nuoret aikuiset melko huonosti.

En tiedä huomioijjaako sitten niitä muitakaa ikäryhmiä ku nuoria aikuisia. Et samat palvelut ku muillakin.¹⁶⁰

Postmodernin kristityn näkökulmasta kirkko tarjoaa samat palvelut nuorille aikuisille kuin muillekin ikäryhmille. Toteamuksen takana on pientä tyytymättömyyttä asian tilaan nähden. Postmoderni kristitty on tottunut etsimään itselleen sopivaa toimintaan eri paikoista, mutta siltikin hän toivoisi, että evankelis-luterilainen kirkko tarjoaisi enemmän nuorille aikuisille suunnattua toimintaa.

Ehkä nuoret aikuiset on siinä mielessä erilaisia ku vanhemmat ihmiset ku ne rakentaa niin paljo vielä itseään tässä vaiheessa. Tavallaan sen takii tarvis sitä keskustelumah-

¹⁵⁹ M2, aineisto.

¹⁶⁰ N6, aineisto.

dollisuutta. Niin kuin esim tässä voimme rakentaa omaa itseämme ja omia käsityksiämme.¹⁶¹

Postmodernin kristityn näkökulmasta nuori aikuisuus on muista ikävaiheista poikkeava ajanjakso, jolloin kukin rakentaa omaa itseään ja käsityksiään itsestään ja ympäröivästä maailmasta. Tämän vuoksi kirkon tulisi panostaa tähän ikäryhmää erityisesti ja tarjota mahdollisuuksia oman itsensä rakentamiseen. Oman itsensä rakentamiseen liittyy vahvasti keskusteleminen ja postmoderni kristitty toivoo kirkon järjestävän mahdollisuuksia siihen.

Ne [nuorille aikuisille kohdennettu toiminta] vois olla semmosta tavallaan semmosta tervehenkistä harrastamista jonkin asian puitteissa. Tavallaan vaikka se on selkeesti niin ku kirkon juttu vaikka, niin se ei tarvis liitty... tai vois olla semmosia keskustelutilaisuuksia, missä oikeesti vain keskusteltais. Mutta vois olla esimerkiksi vaikka joku vaellus tai retkiä johonkin tai jotakin semmosta, että ihmiset vois tulla sinne ja siel ois mahollisuus keskustella jos tulee keskustelua, mutta saatais puhuu muistakin asioista. Ja saisi niinku vain kuulua joukkoon ja saisi olla olematta yksinäinen!¹⁶²

Postmoderni kristitty katsoo, että nuoret aikuiset kaipaisivat kirkolta vaihtoehtoisia harrastuksia, jotka tarjoaisivat mahdollisuuden keskustelulle ja kohtaamiselle. Tärkeää postmodernin kristityn näkökulmasta on se, että kenenkään ei tarvitsisi olla yksinäinen. Postmodernin kristityn toivoman toiminnan takana on kaipaus yhteisöllisyydelle ja omien ajatusten peilaamiselle. Hän näkee sosiaaliselle kanssakäymiselle ja ihmisten kohtaamiselle selkeän tilauksen ja tarpeen. Se kertoo varmasti myös postmodernin kristityn omista tarpeista.

Postmoderni kristitty toivoo, että kirkko järjestäisi aktiivista sosiaalista toimintaa. Kirkko voisi järjestää esimerkiksi illanviettoja, joissa valmistettaisiin yhdessä ruokaa ja keskusteltaisiin. Postmodernin kristityn näkökulmasta tärkeintä toiminnassa on yhteisöllisyys ja toiminnallisuus. Postmoderni nuori aikuinen kaipaasi tiiviimpiä sosiaalisia suhteita ja siteitä kirkon sisällä. Hän toivoisi, että hän voisi tuntea kuuluvansa johonkin ryhmään täysvaltaisena jäsenenä.

Postmodernit kristityt jakautuvat kahteen ryhmään sen perusteella kuinka merkittävä Suomen evankelis-luterilainen on heille sosiaalisesta perspektiivistä. Ryhmät ovat

¹⁶¹ N12, aineisto.

¹⁶² N12, aineisto.

kirkolla on jonkin verran sosiaalista merkitystä ja kirkolla ei ole sosiaalista merkitystä. Erot postmodernien kristittyjen välillä johtuu samoista syistä kuin muiden tyyppi-henkilöiden kohdalla, kuinka usein evankelis-luterilaisessa kirkossa käydään, onko henkilöllä sosiaalisia suhteita kirkon piirissä ja kuinka hyvin henkilön ja kirkon aatteet kohtaavat vaikuttavat suoraan sosiaalisen merkittävyyteen. Osa postmoderneista kristityistä osallistuu enemmän muiden kirkkojen toimintaan kuin evankelis-luterilaisen kirkon ja näin ollen sosiaaliset suhteet ovat muodostuneet sinne, missä käydään eniten.

Ei oo. Ei oo luterilaisella kirkolla. Mutta helluntailla oli. Vapaaseurakunnalla taitaa olla. --- Luterilainen kirkko ei ole sillee niinku. Ei oo tarjonnut sellasta sosiaalist ympyrää.¹⁶³

Postmodernille kristitylle on tyypillistä, että hän käy muiden kirkkojen kuin evankelis-luterilaisen kirkon jumalanpalveluksissa, hengellisissä tilaisuuksissa ja tapahtumissa. Usein postmoderni kristitty käy muiden kirkkojen tapahtumissa juuri sosiaalisten suhteiden vuoksi. Tämän vuoksi monet postmodernit kristityt kokevat, että evankelis-luterilaisella kirkolla ei ole niin paljon sosiaalista merkitystä omassa elämässä. Postmoderni kristitty toi myös esille, että evankelis-luterilainen kirkko ei ole tarjonnut sosiaalista verkostoa tai suhteita.

Mikä saa mut jonnekkain tapahtumaan on se, että sinne on lähdössä joku kaveri mukaan. Tai et joku kysyy hei lähetkö hellareiden johonkin juttuun. Mä lähen tosi mielelläni. Sitten ehkä kuitenkin. Sellasen sosiaalisen yhteyden lisäksi. Se et saa niinku tulemaan uudestaan on se, et siel on hyvää opetusta.¹⁶⁴

Sosiaalseen merkittävyyteen näyttää vaikuttavan sosiaalisten suhteiden lisäksi myös henkilöiden ja kirkon aatteiden kohtaaminen. Yhdessä jaetut aatteet yhdistävät sosiaalisia verkostoja. Se, että muillakin kirkkoilla kuin evankelis-luterilaisella kirkolla on postmodernille kristitylle sosiaalista merkitystä, ei tarkoita sitä, että evankelis-luterilaisella kirkolla ei olisi hänelle sosiaalista merkitystä. Aineiston perusteella näyttää kuitenkin siltä, että Suomen evankelis-luterilaisella kirkolla ei ole suurta sosiaalista merkitystä postmodernille kristitylle.

¹⁶³ M5, aineisto.

¹⁶⁴ M4, aineisto.

Aika vähän. Just rupesin miettimään vaikka noita ystäviä, että niinku yks ystävä on --- joka on tämmönen samanhenkinen uskon asioissa kun miä. Mutta aika vähän.. Ehkä se on eniten yksityistä. Jos mie meen messuun niin on niin tavallaan sellanen sosiaalinen yhteys, mutta ei muuta.¹⁶⁵

Postmodernin kristityn uskonnollisuus on osittain yksityistä, joka vaikuttaa myös siihen kuinka merkittävä kirkko on hänelle sosiaalisesti. Kuitenkin sosiaalinen yhteys voidaan kokea myös muiden seurakuntalaisten kanssa ilman erityistä sosiaalista kontaktia kirkon penkissä istuen. *Kirkolla on jonkin verran sosiaalista merkitystä* -ryhmän jäsenet toivat esiin sen, että kirkolla ei ole suurta sosiaalista merkitystä heidän elämässään, mutta jonkinlaista sosiaalista merkitystä kirkolla on. Sosiaalista merkittävyyttä toi kirkossakäynti perheen tai kavereiden kanssa. Monet haastateltavat nojautuvat menneisyyteen, jolloin sosiaalinen merkitys oli ollut suurempi, esimerkiksi isostoiminnan aikana tai opiskeluiden alkuvaiheessa. Menneisyydessä sosiaalista merkittävyyttä oli tuonut kuuluminen johonkin aktiiviseen ryhmään.

Yleisesti kirkolla on postmodernille kristitylle jonkin verran sosiaalista merkitystä. Kirkko voisi olla postmodernille kristitylle sosiaalisesti merkittävämpi ja hän ehkä kaipaisikin tiiviimpää yhteisöä kirkon piiristä, mutta sitä ei ole vielä löytynyt. Tällä hetkellä postmoderni kristitty hakee sosiaaliset kontaktinsa muista kirkoista, erilaisten järjestöjen toiminnasta ja sosiaalisesta mediasta.

5.4 Herätyskristillinen

5.4.1 Uskovainen, kahden maan kansalainen

Herätyskristillinen on muiden henkilötyyppien tapaan kastettu lapsena. Hän on osallistunut pyhäkouluun ja käynyt raamattuluokkaa. Rippikoulun hän kävi oman herätysliikkeensä järjestämänä. Herätyskristillinen kokee olevansa ikään kuin kahden maan kansalainen. Hän on sekä herätysliikkeensä että evankelis-luterilaisen kirkon jäsen. Herätysliikkeen jäsenyys vaikuttaa hänen kuvaansa kristittynä voimakkaammin kuin evankelis-luterilaisen kirkon jäsenyys.

¹⁶⁵ N10, aineisto.

Herätyskristillinen käy oman herätysliikkeensä tilaisuuksissa melko aktiivisesti ja sillä on voimakas sosiaalinen funktio. Hän kuitenkin pitää evankelis-luterilaisen kirkon messuista ja jumalanpalveluksista erityisesti opetuksen, hiljentymisen ja ehtoollisen vuoksi. Herätyskristillinen erottaa herätysliikkeen ja evankelis-luterilaisen kirkon toisistaan hyvin selkeästi, vaikka näkeekin herätysliikkeen toimivan kirkon sisällä. Kirkon jäsenenä hän näkee itsensä toisaalta aktiivisena, mutta toisaalta hiukan sivusta seuraavana.

Herätyskristillinen uskoo kolmiyhteiseen Jumalaan, Isään, Poikaan ja Pyhään Henkeen. Usko on hänelle merkittävä asia ja hänen uskonnollinen auktoriteettinsa on Raamattu, jota hän tulkitsee pelastushistoriallisesti. Usko vaikuttaa hänen arkipäiväiseen toimintaansa sekä ajatteluun, ja hän pyrkii elämään uskonsa edellyttämällä tavalla.

Herätyskristillinen tulkitsee useat kokemuksensa uskonnollisiksi kokemuksiksi, koska hän tulkitsee elämäänsä uskonsa kautta. Monet uskonnolliset kokemukset kuuluvat luokkaan arjen uskonnolliset kokemukset ja hän kokee niitä usein. Uskolla ja uskonnollisilla kokemuksilla on toisiaan vahvistava funktio. Herätyskristillinen kokee, että hän voisi tulkita uskonnolliset kokemukset myös loogis-rationaalisesti, mutta ei näe sitä mielekkäänä eikä tarpeellisenä.

5.4.2 Herätyskristillisen ja perhekeskeisen kirkon arvot

Kirkolta herätyskristillinen toivoo selkeyttä opin suhteen ja suoraselkäisyyttä yleisessä yhteiskunnallisessa keskustelussa. Hänen arvonsa ovat hyvin linjassa kirkon arvojen kanssa ja keskeisimpiä niistä ovat *lähimmäisen rakkaus, perhekeskeisyys, tasa-arvo, suvaitsevaisuus ja ihmisläheisyys*. Perhekeskeisyys on herätyskristillisen mielestä keskeinen kirkon arvo, mutta se on vielä keskeisempi herätysliikkeiden piirissä.

Mietin tota perhekeskeisyyttä, kun aattelee mun herätysliikettä, niin sehän on ehkä tuhat kertaa perhekeskeisempi. Jos haluutte jossain tavata perhekeskeisyyttä, niin menkää sinne. Ne on paljo vahvemmin semmosen ydinperheen kannalla. On totta, että kirkkokin on perhekeskeinen.¹⁶⁶

¹⁶⁶ N12, aineisto.

Herätyskristillisen näkökulmasta hänen herätysliikkeensä edustaa vielä evankelis-luterilaista kirkkoakin vahvemmin ydinperheen mallia ja pitää sitä tärkeänä. Myös ihmisläheisyys ja suvaitsevaisuus ovat herätyskristilliselle tärkeitä kirkon arvoja. Nämä tulevat herätyskristillisen mielestä esiin esimerkiksi yhteisvastuukeräyksen ja muiden kirkon työmuotojen kautta, joissa kohdataan ihmisiä.

Mä olin tosi iloinen siitä yhteisvastuukeräyksen aiheesta, että se oli yksinäisyys. Ehkä nimeenomaan siihenkiin, että ihmisiä on niin monenlaisessa elämäntilanteessa. Ehkä se tuli kaikki lähelle se sanoma.¹⁶⁷

Yksinäisten ihmisten kohtaaminen on yksi esimerkki siitä, kuinka kirkko toteuttaa ihmisläheisyyden ja lähimmäisen rakkauden arvoja, jotka ovat herätyskristilliselle tärkeitä. Herätyskristillinen ei ota kantaa muiden tyyppihenkilöiden tapaan seksuaalivähemmistön asemaan kirkossa, joten herätyskristillisen kannasta ja suhtautumisesta ei voida sanoa mitään.

Mitä mä sanoin, että se mitä sanoin, että työntää mua pois on se opin selkeys tai linjakkuus. Ni se tuntuu olevan jossain määrin ristiriidassa ton moniäänisyyden kanssa. Tavallaan mä toivon molempia. Sekä linjakasta oppia, että... Se että se tehtäis yhen tulkinnan tai jotenkii selkeesti jotenkii yhen tulkinnan kautta. Mutta sitte toisaalta en haluis että se ois, vaan yhen ihmisen tulkinta. Vaan se voi olla kaikkien. Että se perustuis Raamatun eikä ihmisten mielipiteille. Mut se on vaikee kysymys, ei musta ois sen ratkasijaksi, että mihin kirkon pitäis muuttua. Ehkä enemmän semmosta, että niinkö kuunneltais ja vähemmän... Ei annettais hirveen selkeesti ohjeita vaan pitäydittäis enemmän että ihmisten omatunto sanoo. Että ei annattais tarkkoja ohjeita semmosiin asioihin mitä ei voi löytää Raamatusta.¹⁶⁸

Kirkon suhteen herätyskristillinen ei toivo suuria muutoksia, mutta hänellä on ristiriitainen toive sen suhteen, että kirkon oppi voisi olla moniääninen ja samalla yksitulkintainen ja linjakas. Herätyskristillinen toivoo, että kirkon oppi nousisi Raamatusta eikä se olisi yhden henkilön linjaama. Herätyskristillinen toivoo myös, että kirkko ei antaisi tarkkoja ohjeita sellaisten asioiden suhteen, joita ei ole mainittu Raamatussa, vaan ihmiset voisivat toimia omantuntonsa mukaisesti näissä asioissa. Herätyskristillisen toivomuksiin vaikuttaa varmasti hänen herätysliiketaustansa ja herätysliikkeen

¹⁶⁷ N12, aineisto.

¹⁶⁸ N12, aineisto.

oma oppi ja raamatuntulkinta. Voi olla, että herätysliikkeen piirissä yksittäisten henkilöiden käsitykset ja linjaukset ovat vaikuttaneet herätyskristillisen mielestä liian voimakkaasti.

Miusta kirkko vois olla siinä mielessä konservatiivisempi, että se vois seisoa arvojensa takana eikä tarvis pälyillä ympärillee ja ihmiset ajattelee, että mitähän se miettii. Kun miettii kirkon karisman kautta. Niin kirkon pitäis seisoa suoraselkäsena ja olla sitä mitä se on.¹⁶⁹

Herätyskristillinen on melko tyytyväinen kirkon arvojen suhteen, mutta silti hänen mukaansa kirkko voisi olla hiukan konservatiivisempi. Tämän vuoksi herätyskristillinen kuuluu kirkon arvomuutoksen suhteen ryhmään *kirkon tulisi muuttua konservatiivisempaan suuntaan*. Konservatiivisuudella herätyskristillinen tarkoittaa linjakkuutta ja suoraselkäisyyttä arvojen suhteen. Kirkon tulisi seisoa arvojensa takana eikä muuttua yleisen painostuksen tai mielipiteen mukaisesti. Kirkko edustaa herätyskristilliselle pysyvyyttä ja sen vuoksi hän ei toivo, että kirkko olisi kovin altis suu- rille muutoksille.

5.4.3 Kirkon toiminta ja sen sosiaalinen merkitys

Herätyskristillinen eroaa muista nuorten aikuisten tyyppihenkilöistä sen suhteen, että hän on tyytyväinen evankelis-luterilaisen kirkon nuorille aikuisille tarjoamiin toimintoihin ja palveluihin. Tähän vaikuttaa osaltaan se, mitä herätyskristillinen evankelis-luterilaiselta kirkolta toivoo.

Mul on semmonen olo, että ei nuoret aikuiset sinällä oo erilainen tai en koe ite että mä tarvitsisin jotain nuorena aikuisena, että kyllä mulle nää jumalanpalvelukset on ihan riittäviä. Ei sen tarvii mun mielestä olla mitenkää erilainen, että mä oon nuori aikuinen, esim jumalanpalveluksen. Mutta ehkä semmosta, jos mulla ei ois semmosta keskusteluseuraa valmiiksi herätysliikkeen puolesta ja muutakin kautta. Voi olla että kaipais sellasta keskustelumahdollisuutta.¹⁷⁰

Herätyskristillinen ei näe nuoria aikuisia tarvitsisi huomioda mitenkään erityisesti evankelis-luterilaisen kirkon toimesta. Herätyskristillinen on tyytyväinen evankelis-

¹⁶⁹ N6, aineisto.

¹⁷⁰ N12, aineisto.

luterilaisen kirkon järjestämiin jumalanpalveluksiin ja pitää niitä riittävänä toimintana hänelle. Muun toiminnan herätyskristillinen saa oman herätysliikkeen kautta. Evankelis-luterilaiselta kirkolta toivotaan toimituksia ja opetusta. Herätysliike taas tarjoaa muut palvelut ja sosiaalisen ympäristön keskustelumahdollisuuksineen. Toisaalta herätyskristillinen näkee, että nuoret aikuiset – itse mukaan lukien – kaipaishi keskustelumahdollisuuksia.

Oma osallistuminen ja ryhmäjäsentyys tuovat sosiaalista merkittävyyttä kirkon järjestämään toimintaan. Osallistumisesta ja ryhmäjäsentydestä saadaan ikään kuin sosiaalisia palkintoja kuten ystävyysuhteita. Osallistuminen ja ryhmäjäsentyys ovat myös selkeästi erottavia tekijöitä suhteessa muihin ryhmiin tarkasteltaessa kirkon sosiaalista merkittävyyttä. Herätyskristillisten evankelis-luterilaisen kirkon sosiaalisen merkityksen arvioiminen on hankalaa. Herätysliikkeiden jäsenet kuuluvat kirkkoon, mutta ovat osittain kirkosta eristäytyneitä. Osa herätyskristillisistä kuuluu ryhmään *kirkolla on sosiaalista merkitystä* ja osa *kirkolla on jonkin verran sosiaalista merkitystä*.

Joo sillä tavalla, kun mä asun sellasessa körttikodissa. Sitten me järjestetään seuroja joka toinen tiistai ja meille tulee kaikenlaisia vieraita, niin siinä sitten tavallaan. En tiiä miten se kirkko siinä on sitten mukana. Niin. Mutta on meillä vieraita sitten. Jotakin kirkon työntekijöitä sitten.¹⁷¹

Herätyskristillinen näki körttikodissa asumisen, seurojen järjestämisen ja osallistumisen seuroihin sosiaalista merkitystä luovaksi. Kirkon yhteyden hän löysi kirkon työntekijöiden kautta. Merkille pantavaa oli se, että herätyskristillinen näki seurojen järjestämisen yhteisenä toimintana ja sisällytti itsensä tähän järjestävään ryhmään käyttämällä persoonapronominia *me*. Hän koki olevansa osa ryhmää ja se toi mukanaan sosiaalisen merkittävyyden.

Toinen herätyskristillinen, näki kirkon sosiaalisen merkittävyyden eri tavalla. Hän koki, että herätysliikkeellä oli hänelle sosiaalista merkittävyyttä, mutta kirkolla ei juuri ollut.

Musta alkaa tuntua, että mä toistan itseäni. Mutta mulle tää suhde herätysliikkeeseen ja kirkkoon. Mun suhde herätysliikkeen kautta on tosi vahva sosiaalinen ympäristö, perhe ja suku tai osa suvusta ja osa kavereista. Ja mutta ei kirkon kautta. Ne on sillee

¹⁷¹ N7, aineisto.

kirkon kautta, että kyllä mä niiden kanssa käyn kirkossa, mutta ne on myös kirkon jäseniä ja niiden kanssa puhutaan uskosta ja ne on lähtökohtaisesti siitä mun etnisestä taustastani. Eikä kirkon piiristä.¹⁷²

Tämä herätyskristillinen teki selkeän eron evankelis-luterilaisen kirkon ja herätysliikkeen välille ja toi esiin herätysliikkeen vahvan sosiaalisen merkityksen. Kirkolla taas ei nähty olevan suurta sosiaalista merkitystä, vaikka kirkossa käytiin samojen henkilöiden kanssa kuin herätysliikkeen tilaisuuksissa. Liitin tämän vastaajan ryhmään; *kirkolla on jonkin verran sosiaalista merkitystä*, sillä hän toi vastauksessaan esille sosiaalisen kirkossa käynnin.

Kaiken kaikkiaan herätysliikkeellä on herätyskristilliselle paljon sosiaalista merkitystä, mutta kirkon sosiaalisesta merkityksestä hän ei ole niin vakuuttunut. Hän kylläkin käy myös kirkon tilaisuuksissa ystäviensä kanssa, mutta kirkon sosiaalinen funktio on aivan erilainen kuin herätysliikkeen. Herätyskristillinen ei edes hae kirkosta sosiaalisia suhteita, sillä kirkossa hän saa halutessaan olla anonyymi, joka taas herätysliikkeen tilaisuuksissa on mahdotonta. Herätysliikkeeseen liittyy siis vahva sosiaalinen sidos, perheen, suvun ja ystävien kautta, mutta kirkkoon ei.

5.5 Aktiivinen luterilainen

5.5.1 Osallistuva uskovainen

Aktiivinen luterilainen on kastettu, pyhäkoulut, rippileirit ja isokoulutuksen käynyt nuori aikuinen. Aktiivinen luterilainen on uskova kristitty ja hän pitää itseään ensisijaisesti luterilaisena. Hänen kirkon kanssa yhdessä kuljettuun polkuun on voinut kuulua myös pieni erovaihe, mutta se on pikemminkin poikkeus kuin sääntö. Aktiivinen luterilainen osallistuu aktiivisesti luterilaisen kirkon toimintaan. Hän käy messuissa, jumalanpalveluksissa ja erilaisissa ryhmissä. Hän on usein mukana järjestämässä kirkon tilaisuuksia. Aktiivinen luterilainen saattaa olla soittamassa tai laulamassa messussa, mutta toisaalta hän voi yhtä hyvin istua muiden seurakuntalaisten tapaan kirkon penkissä vastaanottavana osapuolena.

¹⁷² N12, aineisto.

Itseään aktiivinen luterilainen pitää osallistuvana jäsenenä. Kirkkoon hän menee opetuksen, rukouksen, Herran siunauksen, ehtoollisen, kirkkomusiikin ja yhteisöllisyyden vuoksi. Erityisesti kirkon aitous ja rehellisyys puhuttelee aktiivista luterilaista. Usko on aktiiviselle luterilaiselle erittäin tärkeä asia ja usko kohdistuu evankelis-luterilaisen kirkon opettamaan kolmiyhteiseen Jumalaan.

Uskonnollisia kokemuksia aktiivisella luterilaisille voi olla päivittäin. Hän kokee elämän pyhänä annettuna lahjana, jota värittävät arjen uskonnolliset kokemukset. Jumalan läsnäolo ja rukousvastaukset ovat hänelle arkipäivää. Uskonnolliset kokemukset ovat tärkeä osa hänen uskonelämäänsä ja ne vahvistava hänen uskoaan.

5.5.2 Aktiivisen luterilaisen ja suvaitsevaisen kirkon arvot

Kirkko on aktiiviselle luterilaiselle arvoyhteisö, jonka arvot ovat kohdallaan. Läheisin kirkon arvoista on *lähimmäisen rakkaus* muita arvoja unohtamatta. Kirkon arvoiksi aktiivinen luterilainen nimeää *välittämisen, perheen, tasa-arvon, elämän kunnioittamisen ja suvaitsevaisuuden*. Aktiivinen luterilainen ei juuri eroa muista tyyppihenkilöistä näkemyksissään kirkon arvoista – itse asiassa melkein kaikki tyyppihenkilöt pitävät kirkon arvoja melko samoina. Aktiiviselle luterilaiselle kirkko edustaa eettisyyttä ja korkeaa moraalia. Kirkon edustamat arvot ovat aktiiviselle luterilaiselle tärkeitä. Aktiivinen luterilaisen näkökulmasta kirkko ei ole homovastainen vaan monimuotoinen ja suvaitsevainen.

Mulla on taas sellanen tunne, että mun kirkko ei oo homovastainen.¹⁷³

Monelle nuorelle aikuiselle juuri kirkon suhtautuminen seksuaalivähemmistöihin tuotti hankaluuksia yhtyä kirkon arvoihin, mutta aktiivinen luterilainen pystyy samaistamaan kirkon arvoihin melko hyvin nähdessään kirkon suvaitsevaisena ja tasa-arvoisena yhteisönä.

Mitä tässä tuli [kirkon arvoja], niin kyllä ne omiin arvoihin kiteytetysti vastaa.¹⁷⁴

¹⁷³ N7, aineisto.

¹⁷⁴ M5 aineisto.

Kirkon arvot vastaavat hyvin aktiivisen luterilaisen arvoja. Hänen mukaansa kirkko on lähimmäistä rakastava yhteisö eikä rakkaus katso sukupuoleen vaan ihmiseen. Monimuotoisuus nähdään voimavarana. Kirkon arvomuutokseen ei ole aktiivisen luterilaisen mielestä tarvetta. Kirkko on hyvä sellaisenaan kuin se on. Sen vuoksi kirkon tulisi seisoa suoraselkäisesti omien arvojensa takana eikä kumarrella joka suuntaan.

Mie en ota kantaa siihen mihin suuntaa yksittäisinä ratkaisuna mennään vaan kirkko niinku rohkeesti seisois omalla pohjallaan. --- Sit kun luterilainen kirkko antautuu siihen keskusteluun niin se ristiinnaulitaan mediassa. Se on niinku jäykkä ja vanhoillinen. Mä kaipaisin sitä, että se on selkeesti sitä mitä on ja ois sitä ja ois itselleen uskollinen. Miusta ei tarvii muuttua. Kirkko muuttuu mutta ei tarvis.¹⁷⁵

Aktiivinen luterilainen näkee, että kirkko on antautunut liiaksi yleiseen keskusteluun ja kirkkoa arvostellaan mediassa liiankin rankasti. Kirkon ei tulisi hänen mukaansa muuttua, vaikka näkeekin muutoksen väistämättömänä. Aktiivinen luterilainen toivoisi kirkon pysyvän rohkeasti omana itsenään, vaikka antaakin kirkon tehdä yksittäisiä ratkaisuja parhaaksi katsomallaan tavalla. Niillä ei ilmeisesti ole suurta vaikutusta kirkon keskeisiin linjauksiin.

Luterilainen kirkko on niin iso ja laaja että sille vois kehittyä sellasta yhtä uskonkäsitystä. Se on vähän niinku jännä juttu. En koe, että semmosta voi muodostua. Se monimuotoisuus on hyvä. Mua ei haittaa, että osa on konservatiivisempia ja osa liberaalimpia. Se monimuotoisuus on pysyvä tila, joka pitää hyväksyä. Toisaalta toimintamuotojen kannalta vaikka jumalanpalveluksia en lähtis muuttamaan. Se perinne on pysynyt samana, vaikka siihen on tullu uusia rinnalle, mutta ei kaikkee tarvii romuttaa..

Aktiivinen luterilainen näkee evankelis-luterilaisen kirkon olevan suuri ja monimuotoinen. Monimuotoisuus on aktiivisen luterilaisen mielestä pysyvä ja hyvä tila. Kirkon sisälle mahtuu ja pitää mahtua monenlaisia ihmisiä ja ajatuksia. Perinteen säilyminen on aktiiviselle luterilaiselle tärkeä asia, vaikka hän pitääkin uusista tavoista toimia. Aktiivinen luterilainen näkee oman kirkkonsa hyvin positiivisessa valossa ja kokee sen itselleen hyväksi paikaksi olla.

¹⁷⁵ M2, aineisto.

5.5.3 Kirkon toiminta ja sen sosiaalinen merkitys

Kirkko ei tarjoa nuorille aikuisille juuri mitään heille kohdennettua toimintaa aktiivisen luterilaisen näkökulmasta. Tällaiselle toiminnalle olisi tarvetta ja kysyntää. Aktiivinen luterilainen on kasvanut ulos isostoiminnasta, joka sisälsi monipuolisesti monenlaista aktiivista sosiaalista toimintaa ja nyt aikuistuessaan hän kaipaasi ikäryhmälleen sopivaa toimintaa kirkon piirissä.

Joo kun on kasvannu siitä riparijutusta yli, niin kaipaais jotain nuorten aikuisten toimintaa... Sen aikuisten toiminnna lisäksi.¹⁷⁶

Aktiivinen luterilainen osallistuu aktiivisesti kirkon järjestämään aikuisten toimintaan eli messuihin, jumalanpalveluksiin, erilaisiin ryhmiin ja piireihin. Ne muodostavat tärkeän osan aktiivisen luterilaisen arkea. Kuitenkin oman ikäryhmän toiminta nähdään tärkeänä puuttuvana osana kirkon toimintaan. Omalle ikäryhmälle suunnattu toiminta voisi lisätä entisestään aktiivisen luterilaisen aktiivisuutta ja toisi samalla lisää sosiaalisia siteitä kirkkoon.

Mut voisko kirkko tarjota sellasii vaihtoehtosia harrastuksia, missä vois olla tilaa sit sille keskustelulle ja kohtaamiselle.¹⁷⁷

Perusluterilaisen ja postmodernin kristityn tapaan aktiivinen luterilainen kaipaa lisää mahdollisuuksia keskustella. Keskustelut koetaan tärkeiksi eikä aktiivinen luterilainen koe, että hänellä olisi tarpeeksi keskustelumahdollisuuksia kirkossa nykyisellään. Keskustelun lisäksi aktiivinen luterilainen toivoo mahdollisuuksia kohtaamiselle. Kohtaamisella hän tarkoittaa varmaankin ihmisten kohtaamista ja sosiaalista kanssakäymistä.

Jotain sosiaalista toimintaa – aktiivista sosiaalista toimintaa.¹⁷⁸

Joku kesäleiri tietysti.[vastaaja naurahtaa] Siellä varmasti ois paljon porukkaa.¹⁷⁹

¹⁷⁶ N4, aineisto.

¹⁷⁷ N9, aineisto.

¹⁷⁸ M2, aineisto.

¹⁷⁹ N6, aineisto.

Aktiivinen luterilainen kaipaisi erityisesti aktiivista sosiaalista toimintaa. Hän on jo sitoutunut vahvasti kirkon toimintaan mukaan, mutta aktiivinen sosiaalinen toiminta voisi tuoda lisää ikätovereita toiminnan piiriin. Myös erilaiset leirit, vaellukset ja illanvietet voisivat olla sellaisia tapahtumia mihin aktiivinen luterilainen mielellään osallistuisi. Kaiken kaikkiaan kaikki kirkon järjestämän nuorten aikuisten toiminta kiinnostaa aktiivista luterilaista. Se mahdollistaa samanhenkisten oman ikäisten ihmisten näkemisen ja kohtaamisen.

Kirkolla on aktiiviselle luterilaiselle nuorelle aikuiselle paljon sosiaalista merkitystä. Sosiaalinen pääoma kertyy erilaisissa ryhmissä, joihin hän osallistuu sekä erilaisten tilaisuuksien järjestämisestä. Aktiivinen luterilainen onkin saanut paljon merkittäviä sosiaalisia suhteita kirkon toiminnan kautta ja se on myös väylä ylläpitää niitä.

On kyllä. Oon saanu ystäviä kirkosta, aika moniakin. Sieltä saa musta aika helposti-kin, kun siellä käy. Niin ku ainakin mieku oon käynny lähinnä töissä siellä. En tiedä jos istuis siellä penkissä niin en varmaan hirveesti sais. Mutta ite oon kyllä saanu siellä sosiaalisia suhteita, jotka nyt merkittäviä.¹⁸⁰

Mä käyn siinä hyvä arki-ryhmässä niin siinä. Ihan on tällaista sosiaalista merkitystä.¹⁸¹

Aktiivinen luterilainen on saanut kirkon toiminnasta uusia sosiaalisia suhteita, jotka ovat hänelle merkittäviä. Oma osallistuminen ja ryhmäjäsenyys tuovat sosiaalista merkittävyyttä kirkon järjestämään toimintaan. Osallistumisesta ja ryhmäjäsenyydestä saadaan ikään kuin sosiaalisia palkintoja. Osallistuminen ja ryhmäjäsenyys ovat myös selkeästi erottavia tekijöitä suhteessa muihin tyyppihenkilöihin tarkasteltaessa kirkon sosiaalista merkittävyyttä. Sosiaalista merkitys on aktiivisen osallistumisen ja sosiaalisten suhteiden yhteistulos. Aktiivinen luterilainen toivoo kuitenkin vielä kiinteämpiä sosiaalisia suhteita.

¹⁸⁰ N5, aineisto.

¹⁸¹ N3, aineisto.

6 POHDINTAA

6.1. Pohdintaa tutkimuksesta

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäseniä nuoret aikuiset ovat ja kohtaavatko nuoret aikuiset Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kanssa. Tutkimuksen perusteella voidaan tehdä päätelmä, että nuoret aikuiset jakautuvat neljään erilaiseen tyyppiin kirkon jäsenyyden suhteen. Nämä tyypit ovat perusluterilainen, postmoderni kristitty, herätyskristillinen ja aktiivinen luterilainen. Ja se miten ja millä tasolla kirkko ja nuoret aikuiset kohtaavat ovat sidonnaisia siihen, minkälaisia kirkon jäseniä nuoret aikuiset ovat.

Perusluterilainen nuori aikuinen on melko passiivinen tapakristitty, joka kohtaa kirkon kanssa lähinnä joulukirkossa ja erilaisissa juhlissa. Kohtaamiset ovat harvassa eivätkä kohtaamiset ole erityisen merkittäviä. Tutkimuksessani määriteltä perusluterilainen nuori aikuinen on melko lähellä Hyvösen luonnehtimaa perusluterilaista nuorta aikuista. Yhteneväisyys tulee esiin perusluterilaisen uskon vahvassa yksityisyydessä ja ekstrasikaalisuudessa, jota Allport ja Ross ovat kuvanneet. Yhdistävänä tekijänä oli myös se, että molempien määritelmien perusluterilaiselle kirkko edustaa perinteitä. Kirkossa käydään vain harvoin, eikä kummankaan määritelmän perusluterilainen kaipaa tiivistä suhdetta kirkkoon. Erottavana tekijänä oli se, että tutkimukseni perusluterilainen oli kriittisempi kirkon opin ja arvojen suhteen kuin Hyvösen perusluterilainen. Tutkimukseni mukaan perusluterilainen ei hyväksy Suomen evankelis-luterilaisen kirkon suhtautumista seksuaalivähemmistöihin ja toivoi, että kirkko muuttuisi arvoiltaan liberaalimmaksi. Tutkimukseni perusluterilainen on sekoitus Hyvösen perusluterilaista ja ideologiakriittistä spiritualiteettia. Tosin omat kuvaukseni tyyppihenkilöistä ovat enemmän painottuneita henkilöiden uskonnollisuuteen, henkilön historiaan kirkon piirissä, identiteettiin, arvoihin ja kirkon merkitykseen kuin spiritualiteettiin, joten suoraa vertailu Hyvösen spiritualiteettien ja omien tyyppihenkilöiden välillä onnistuu vain osittain.¹⁸²

Postmoderni kristitty on individualisti, joka on kiinnostunut kristinuskosta ja pitää uskoa tärkeänä itselleen. Hän toteuttaa omaa kristillisyyttään käymällä eri kristillis-

¹⁸² Allport & Ross 1967, 434; Hyvönen 2006, 91–93.

ten kirkkojen tilaisuuksissa, mutta on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäsen. Postmoderni kristitty kohtaa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kanssa aina silloin kuin kirkko järjestää hänelle sopivaa toimintaa, joten kohtaamista voisi kuvailla sattunnaiseksi ja laadultaan kohtalaiseksi. Postmoderni kristitty käyttää uskontoa omiin tarkoituksiinsa ja muokkaa uskontonsa sopimaan omaan ajatteluunsa. Allportin ja Rossin kuvailema uskonnollisen suuntautumisen ekstrasikaalisuus sopii postmoderniin kristittyyn hyvin. Yhtymäkohtia löytyy myös Hyvösen ideologiakriittiseen spiritualiteettiin. Molemmat suhtautuvat kirkon oppiin kriittisesti, pitävät kirkkoa liian dogmatiikkaan keskittyvänä, kuvaavat ensisijaisesti itseään kristityiksi eikä luterilaisiksi, uskovat omaan konstruktiionsa jumaluudesta ja pitivät tärkeänä kirkon arvoja sekä etiikkaa. Erottavana tekijänä postmodernilla kristityllä ja ideologiakriittisellä spiritualiteetilla on se, että postmoderni kristitty ei pidä kirkkoa niin heteronormatiivisena kuin ideologiakriittinen spritualiteetti.¹⁸³

Herätyskristillinen nuori aikuinen on uskova kristitty, jolle usko on merkittävä asia, joka läpäisee kaikki elämän osa-alueet. Herätyskristillinen kohtaa kirkon kanssa erilaisten toimitusten kautta. Ne ovat herätyskristilliselle tärkeitä. Kohtaamisia on säännöllisesti ja ne ovat merkittäviä. Herätyskristillisen uskonnollista suuntautumista kuvaa hyvin Allportin ja Rossin intrisikaalisuus – usko on heille tärkein asia ja muut elämän osa-alueet ovat uskolle alisteisia. Myös Hyvösen kuvauksen herätyskristillisestä spiritualiteetista tulevat hyvin lähelle omaa kuvaustani herätyskristillisestä nuoresta aikuisesta. Molemmille on yhteistä uskon kokonaisvaltaisuus, toivomus kirkon suoraselkäisyydestä ja opin selkeydestä, mutta erona on se, että tutkimukseni herätyskristillinen piti kirkon opetusta hyvänä eikä korostanut erityisesti kirkon merkitystä sosiaalisen pääoman näkökulmasta. Sosiaalista pääomaa tutkimukseni herätyskristillinen kartuttaa herätysliikkeensä kautta eikä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kautta.¹⁸⁴

Aktiivinen luterilainen kuvaa itseään uskovaksi luterilaiseksi ja osallistuu aktiivisesti kirkon toimintaan. Aktiivinen luterilainen kohtaa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kanssa parhaiten. Kohtaamisia on usein ja ne ovat nuorelle aikuiselle hyvin merkittäviä. Kirkolla on sosiaalista merkitystä aktiivisen luterilaisen elämässä. Hyvösellä ei ollut vastaavan tyyppistä kuvausta spiritualiteesta, joka sopisi tutkimukseni aktii-

¹⁸³ Allport & Ross 1967, 434; Hyvönen 2006, 98–100.

¹⁸⁴ Allport & Ross 1967, 434; Hyvönen 2006, 95–97.

viseen luterilaiseen. Osia Hyvösen perusluterilaisesta, ideologiakriittisestä ja herätyskristillisestä spiritualiteetista voidaan liittää aktiiviseen luterilaiseen. Aktiivinen luterilainen sopii Allportin ja Rossin kuvaukseen intrisikaalisesta uskonnollisesta suuntautumisesta.¹⁸⁵

Tyyppihenkilöt saivat tukea aikaisemmalta tutkimukselta. Tutkimukseni uusi anti aiheeseen olivat kunkin tyyppihenkilön historia kirkon piirissä eli tutkimuksessa käytetty polun-käsite, se minkälaiseen toimintaan kukin tyyppihenkilö osallistuu, millaista toimintaa nuoret aikuiset kirkolta kaipaavat sekä se minkälainen sosiaalinen funktio kirkolla on nuorten aikuisten elämässä. Jokaista tutkimuksen teemaa olisi vielä mahdollista tutkia syvemmin, mutta yhden pro gradu-tutkimuksen laajuuden näkökulmasta tutkimuksen syvyys ja laajuus on mielestäni sopiva.

Mielestäni tutkimuksessa onnistuttiin selvittämään tutkimuksen pääongelma, minkälaisia nuoret aikuiset ovat Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäseninä ja kuinka he kohtaavat Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kanssa. Se minkälaisia kirkon jäseniä nuoret aikuiset ovat tuli tutkimuksen pohjalta kattavasti selvitettyä ja se limittyi omalta osaltaan aikaisempaan tutkimukseen melko hyvin. Jatkotutkimuksen kannalta olisi mielenkiintoista pureutua vielä tarkemmin kirkon ja nuorten aikuisten kohtamiseen. Tämä vaatisi lisää resursseja sekä tiedonkeruumetodin vaihtamista. Uskon, että yksilöhaastatteluiden avulla pystyisi syventymään paremmin nuorten aikuisten ja kirkon suhteeseen yksilön näkökulmasta. Haastatteluajan niukkuus, haastatteluryhmien koko ja aihepiirin laajuus asettavat omat rajoituksensa kukin aiheen käsittelyyn. Toisaalta ryhmähaastattelu mahdollisti metodina laajan aineiston keräämisen ja antoi tutkimukselle todennäköisesti paremmat lähtökohdat kuin yksilöhaastattelut olisivat antaneet. Ryhmähaastattelu rajoittaa yksilöön keskittymistä, mutta antaa ilmiöistä ja tutkimusjoukosta laajemman kuvan. Toisaalta tämän tutkimuksen tarkoitus oli keskittyä yhteen ikäryhmään, nuoriin aikuisiin ja sen vuoksi on hyvin perusteltua, että tutkimuksessa on käytetty laaja-alaisemman kuvan antavaa ryhmähaastattelua aineistonkeruumetodina.

Kirkon sosiaalinen merkittävyys näytti korreloivan kirkossakäyntiaktiivisuuden, uskon kohteen ja kirkon kanssa kuljetun polun kanssa. Tutkimukseni tulos sopii melko hyvin Pierre Bourdieun sosiaalisen pääoman teoriaan ja vielä paremmin Scott Myer-

¹⁸⁵ Allport & Ross 1967, 434; Hyvönen 2006, 91–100.

sin uskonnollisen sosiaalisen pääoman teoriaan. Bourdieun mukaan sosiaalinen pääoma kertyy ryhmäjäsenyyden kautta, mutta hän korostaa sosiaalisen pääoman taloudellisen hyödyn näkökulmaa, jota ei tutkimuksessani esiintynyt. Kuitenkin ne henkilöt, jotka kokivat Suomen evankelis-luterilaisella kirkolla olevan sosiaalista merkitystä, toivat tavalla tai toisella ryhmäjäsenyytensä esiin. Aineiston perusteella näytti siltä, että juuri ryhmäjäsenyys erityisen merkittävä tekijä kirkon sosiaalisen merkittävyyden kannalta. Räsänen kuvaama Myersin uskonnollisen sosiaalisen pääoman teoria tukee hyvin oman tutkimukseni tulosta. Myersin mukaan aktiivinen osallistuminen uskonnollisen ryhmän toimintaan tuo mukanaan sosiaalisen verkoston ja sosiaalisen tuen. Hänen mukaansa uskonnollinen sosiaalinen pääoma rakentuu sosiaalisesta verkostosta, sosiaalisesta tuesta, jäsenten keskinäisestä solidaarisuudesta sekä jaetusta ideologiasta ja moraalikäsitteistä. Omassa tutkimuksessani ei tullut ilmi jäsenten keskinäisen solidaarisuuden merkitystä. Sen sijaan sosiaaliseen merkittävyyteen näytti olevan yhteydessä henkilön oma historia kirkon piirissä eli kirkossa kuljettu polku. Yleisesti voidaan todeta, että ne henkilöt, jotka kokivat, että kirkolla oli heidän elämässään sosiaalista merkitystä toivat esiin osallistumisensa ja ryhmäjäsenyytensä kirkon sisällä toimivaan ryhmään. Kun taas ne, jotka kokivat, että kirkolla ei ollut sosiaalista merkitystä heidän elämäänsä toivat esille oman kirkossa käymättömyytensä ja väljän suhteensa kirkkoon. ¹⁸⁶

Tutkimukseni pohjalta näyttäisi siltä, että tutkimukseen osallistuneet nuoret aikuiset edustavat oman aikansa postmodernia uskonnollisuutta.¹⁸⁷ He haluavat määritellä oman uskonsa itse ja ovat sen suhteen melko tiedostavia. Heidän uskonnollisen ajattelun kehitysvaihetta kuvaa Fowlerin yksilöllis-reflektiivinen usko, johon liittyy voimakasta itsenäistymistä omassa maailmakatsomuksessaan ja uskossaan. Tutkimuksen pohjalta on mahdollista sanoa, että Suomen evankelis-luterilainen kirkko ja nuoret aikuiset kohtaavat hyvin vaihtelevasti. Syvälinen kohtaaminen näyttäisi vaativan nuorelta aikuiselta omaa aktiivisuutta ja sisäisesti suuntautunutta uskonnollisuutta. Tutkimuksen pohjalta voidaan sanoa, että nuoret aikuiset kaipaivat Suomen evankelis-luterilaiselta kirkolta vahvempaa panostusta heidän ikäryhmäänsä nähden. Vahvempi panostus voisi tarkoittaa nuorille aikuisille kohdennetun toiminnan järjestämistä. Toiminnan tulisi olla aktiivista ja sosiaalista sekä sen tulisi tarjota mahdollisuuden keskustelulle oman itsensä rakentamiselle.

¹⁸⁶ Bourdieu 1986, 248–249; Ruuskanen 2002, 15–18; Räsänen 2004, 36–38.

¹⁸⁷ Kekäle 2007, 207–234.

Tutkimuksen tekemisen ajankohta on varmasti vaikuttanut siihen minkälaisiksi tutkimuksen tulokset ja tyyppihenkilöt muodostuivat. Juuri ennen tutkimuksen aineistonkeruuta eri medioissa käytiin paljon keskustelua Suomen evankelis-luterilaisen kirkon suhtautumisesta seksuaalivähemmistöihin. Keskustelun keskiössä oli yleinen suhtautuminen homoseksuaalisuuteen, heidän työskentelynsä kirkossa sekä homoseksuaalien vihkeminen kirkossa. Nämä teemat nousivat vahvasti esiin tutkimusaineistostani ja uskon, että kysymykset seksuaalivähemmistöihin liittyen eivät olisi nousseet niin vahvasti esiin ilman mediakohua.

Tutkimusprosessi oli kokonaisuudessaan itselleni tärkeä. Mielenkiinto tutkimuksen tekemiseen pysyi alusta loppuun. Aiheen mielenkiintoisuus ja metodiset valinnat olivat avainasemassa omassa motivaatiossani tutkimuksen tekemiseen. Aineistonkeruuprosessi oli aikaa vievää, varsinkin ihmisten rekrytointi haastatteluihin oli vaikeaa. Kuitenkin itse ryhmähaastattelut olivat erittäin positiivinen kokemus ja ehkä tutkimuksen parasta antia itselleni. Analyysivaihe oli myös työläs, mutta toisaalta antoisaa vaihe. Analyysi vaati paljon pohdiskelua ja arvioimista. Tyyppihenkilöiden konstruointi oli itselleni luonteva tapa hahmottaa tutkimuksen tulokset. Tyyppihenkilöissä mielestäni konkretisoitui tutkimuksen pääajatus. Tutkimuksen tekeminen oli minulle kuin maratonjuoksu. Maratonjuoksuun kuuluu huolellinen valmistautuminen, pitkä ja monivaiheinen suoritus ja tuloksen arviointi sekä lihashuolto. Nyt olen siinä vaiheessa tutkimusta, että valmistautuminen ja monivaiheinen suoritus ovat takanapäin ja minun tulee enää arvioida tulokset ja suorittaa lihashuolto ja suunnata katseeni eteenpäin.

Tutkimukseni tulokset voisivat antaa pohjan hahmoteltaessa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon nuorten aikuisten toimintaa. Tutkimus antaa myös mahdollisuuden peilata nuorten aikuisten identiteettiä kirkon jäsenenä muiden ikäryhmien vastaaviin. Toisaalta tutkimukseni pohjalta voidaan tarkastella myös nuorten aikuisten mielikuvia kirkosta tai käsitellä nuorten aikuisten uskoa ja uskonnollisia kokemuksia. Konkreettinen hyöty on varmasti suurin seurakunnan tasolla mietittäessä nuorten aikuisten toiminnan kehittämistä. Toisaalta tutkimuksen tulokset voivat antaa teoreettista pohjaa jatkotutkimukselle tai olla pohjana jatkotutkimuksen tutkimusongelman kehitykselle.

Jatkoa ajatellen haluaisin syventyä tarkemmin nuorten aikuisten ja kirkon suhteen sosiaaliseen merkittävyyteen sekä kirkon nuorten aikuisten suhteeseen yksilön tasolla. Minusta olisi mielenkiintoista kerätä aineistoa yksilöhaastatteluilla ja syventyä aiheeseen vielä tarkemmin. Toisaalta olisi myös mielenkiintoista tarkastella nuorten aikuisten suhdetta kirkkoon eri elämäntilanteissa ja tarkastella, miten elämän eri osa-alueet vaikuttavat kirkkoon suhtautumiseen. Mielestäni olisi myös mielenkiintoista kerätä samalla metodilla lisää aineistoa maantieteellisesti eri alueelta ja verrata näitä tuloksia keskenään. Toisaalta olisi mielenkiintoista kerätä samalta alueelta uusi tutkimusaineisto esimerkiksi viiden vuoden kuluttua ja verrata sitä aineistoa tämän tutkimuksen aineistoon. Nuorten aikuisten ikäryhmää on kuitenkin tutkittu melko vähän, joten mahdollisia jatkotutkimusaiheita on hyvin paljon. Toivottavasti tilanne tulee muuttumaan.

6.2 Yleistettävyyden ja luotettavuuden arviointi

Tutkimuksen laadullisen tutkimusotteen vuoksi, tutkimus ei pyri tilastolliseen yleistettävyyteen. Tutkimuksessa on pikemmin panostettu aineiston syvyyteen kuin laajuuteen. Tutkimukseen osallistui 17 henkilöä ja katson aineiston olevan riittävän laaja tutkimusongelman selvittämiseksi. Suurin osa tutkimukseen osallistuneista henkilöistä oli valittu tutkimukseen satunnaisesti, kuitenkin osa henkilöistä on rekrytoitu suoraan kadulta ja osa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tilaisuudesta. Suurin osa eli viisitoista seitsemästätoista tutkimukseen osallistuneista henkilöistä olivat korkeakouluopiskelijoita tai korkeakoulututkinnon suorittaneita. Tämä asettaa omat rajoituksensa tutkimustulosten yleistettävyydelle. Tutkimushenkilöitä rekrytoidessani en pyrkinyt saamaan tutkimukseen korkeasti koulutettuja, vaan tutkimukseen ikään kuin sattumalta valikoitui korkeasti koulutettuja tai korkeakouluopiskelijoita. Ilmeisesti tutkimukseen osallistuminen on luontevampaa heille kuin muille ryhmille. Naisia oli noin kaksi kolmasosaa tutkimukseen osallistuneista, vaikka kutsuin haastatteluihin yhtä paljon miehiä sekä naisia.

Luulen, että korkeasti koulutettujen suuri määrä ei vaikuttanut suuresti tutkimuksen tuloksiin. Voi kuitenkin olla, että postmodernien kristittyjen osuus olisi ollut pienempi ja aineistosta olisi noussut merkkejä Fowlerin synteettis-sovinnaisesta uskosta, jos tutkimukseen olisi osallistunut enemmän myös vain toisen asteen tutkinnon suo-

rittaneita tai vain peruskoulun käyneitä henkilöitä. Toisaalta tämän tutkimuksen tutkimusaineisto ei anna näille oletuksille tukea. Luulen, että tämän tutkimuksen tulokset kuvaavat melko kattavasti ainakin korkeasti koulutettujen tai korkeakoulututkintoa suorittavien nuorten aikuisten ryhmää. Jotta tutkimuksen tulokset olisivat yleistettävissä laajemmin kattamaan koko ikäryhmän, se voisi vaatia lisäaineiston keräämistä muista ryhmistä kuin korkeasti koulutetuista. Toisaalta Joensuu on opiskelu-kaupunki, jonka korkeakouluissa opiskelee noin 10 000 opiskelijaa, joista suurin osa on nuoria aikuisia. Opiskelijoiden määrä on hyvin merkittävä suhteessa koko kaupungin väkilukuun. Tämän pohjalta voidaan ajatella, että tutkimusaineistoni voisi hyvinkin kuvata Joensuun nuoria aikuisia. Yleistettävyys valtakunnan tasolla vaatisi kuitenkin lisäaineistoa.¹⁸⁸

Aineiston luotettavuuden lisäämiseksi olen pyrkinyt kuvamaan mahdollisimman tarkkaan sen hankintaprosessin aina rekrytoinnista haastatteluun asti. Olen myös sisällyttänyt aineiston analyysiin reilusti lainauksia litteroidusta aineistosta, jotta lukijan on mahdollista nähdä, mistä tutkimuksen löydöt ovat peräisin. Haastattelutilanteessa pyrin luomaan avoimen ja luotettavan ilmapiirin sekä pyrin huomioimaan kaikki haastateltavat yhtäläisesti. Pyrin myös siihen, että kaikki saisivat vastata kaikkiin kysymyksiin yhtäläillä, jotta tutkimusaineisto ei painottuisi mihinkään suuntaan.

¹⁸⁸ Joensuun väkiluku oli 1.1.2010, 72 704, joista 16 326 asukasta oli suorittanut korkeakoulututkinnon. 19–29-vuotiaita Joensuussa oli vuonna 2009 13 382 henkilöä. Lähde: Tilastokeskus.

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Lähteet

Haastattelu 27.1.2011	(tekijän hallussa)
Haastattelu 3.2.2011	(tekijän hallussa)
Haastattelu 8.2.2011	(tekijän hallussa)
Haastattelu 9.2.2011	(tekijän hallussa)

Kirjallisuus

Aapola, Sinikka & Ketokivi, Kaisa

2005 Polkuja ja poikkeamia: aikuisuutta etsimässä. Nuorisotutkimusseura, Tampere: Tampereen yliopistopaino.

Aikuistyön toimintasuunnitelma

2011 Pielisensuun seurakunnan toimintasuunnitelma. (Tekijän hallussa)

Allport, Gordon & Ross, Michael

1967 Personal Religious Orientation and Prejudice, Journal of Personality and Social Psychology.

Benner, David

1989 Toward a psychology of spirituality: Implications for personality and psychotherapy. Journal of Psychology and christianity, 8 vol 1.

Bourdieu, Pierre

2005 Habitus. Teoksessa Hillier, J. ja Rooksby, E. (toim.): Habitus: A Sense Of Place, 2. painos. Ashgate Publishing: Burlington.

Coleman, James

1988

Social Capital in Creation of Human Capital. American Journal of Sociology 94.

Diakoniatyön toimintasuunnitelma

2011

Pielisensuun seurakunnan toimintasuunnitelma. (Tekijän hallussa)

Durkheim, Émile

1976

Elementary Forms of Religious Life. Biddles Ltd: Guildford.

Ek, Ellen

2008

Psychological resources, their social antecedents, and association with well-being and health behaviour in early adulthood. Helsinki: Finnish Institute of Occupational Health.

Eri ikäryhmien välinen ero

2007

Gallup Ecclesiastica 2003. FSD2258, versio 1.0 (2007-06-11). Espoo: TNS Gallup, 2003. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

[<http://www.fsd.uta.fi/aineistot/luettelo/FSD2258/cbF2258.pdf>] luettu 22.10.2010

Eroakirkosta.fi

Arkkipiispan vaali sai vanhat eroamaan

[http://www.eroakirkosta.fi/media/none/tiedote_07_2010.html?year=2010] luettu 21.09.2010

Eskola, Jari & Suoranta, Juha

1998

Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

- Fowler, James
1981 Stages of faith: The psychology of human development and the quest for meaning. San Francisco: Harper Collins.
- Geertz, Clifford
1973 The Interpretation of Cultures. New York: Basic Books.
- Halme, Lasse
2008 Uskonto ja kasvatus vuorovaikutuksena. Helsinki: LK-kirjat.
- Hay, David
1998 The spirit of the child. Lontoo: Fount.
- Hyvönen, Jenni
2006 Urbaanin kristityn nuoren aikuisen spiritualiteetti. Teoksessa Mikkola, Teija, Niemelä, Kati & Petterson (toim.), Urbaani usko: nuoret aikuiset, usko ja kirkko. Kirkon tutkimuskeskus, Tampere: Gummerus.
- Jumalanpalveluselämä ja kirkolliset toimitukset toimintasuunnitelma
2011 Pielisensuun seurakunnan toimintasuunnitelma. (Tekijän hallussa)
- Kekäle, Jari
2007 Postmoderni isyys ja uskonnollisuus: Tarinallinen näkökulma. Joensuu: Joensuun yliopiston teologisia julkaisuja n:o 19. (diss.)
- Ketola, Kimmo
2008 Uskonnot Suomessa. Käsikirja uskontoihin ja uskonnollistautaisiin liikkeisiin. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 102. Tampere: Gummerus.

Kirkko muutoksen keskellä

- 2004 Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2000–2004. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 89. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Kirkkoon liittyneitä ennätysmäärä

[<http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/7B565BE258F7707DC225769D002E8714?OpenDocument&lang=FI>] luettu 22.10.2010

Kotila, Heikki

- 2003 Spiritualiteetti – ajankohtainen näkökulma. Teoksessa Seppo Häyrynen, Heikki Kotila, Osmo Vatanen (toim.). Spiritualiteetin käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.

Krueger, Richard A.

- 1994 Focus groups : a practical guide for applied research. Thousand Oaks CA: Sage Publications.

Kuka on nuori aikuinen?

[<http://evl.fi/nuoriaikuinen.nsf/sp2?Open&cid=content34DB5F>] luettu 22.10.2010.

Kääriäinen, Kimmo

- 2007 Tuore kysely: Kirkon perustyötä arvostetaan yhä enemmän. [<http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/17A5AE8FB338B83C22572BC0041C9F8?OpenDocument&lang=FI>] luettu 22.09.2010.

Lähetys ja kansainvälinen diakonia –toimintasuunnitelma

- 2011 Pielisensuun seurakunnan toimintasuunnitelma. (Tekijän hallussa)

Martikainen, Liisa

- 2009 Kaaosta vai hallintaa: nuoren aikuisen elämän haasteet, Kuopio: Unipress.

- Mikkola, Teija, Niemelä, Kati & Petterson, Juha
2006 Urbaani usko: nuoret aikuiset, usko ja kirkko. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 96, Tampere: Gummerus.
- Moberg, Sakari & Tuunainen, Kari
1989 Erityispedagogiikan metodologinen perusta. Jyväskylä: Antena.
- Niemelä, Kati
2003a Uskonnonharjoitus. Teoksessa Kimmo Kääriäinen, Kati Niemelä, Kimmo Ketola. Moderni kirkkokansa. Suomalaisen uskonnollisuus uudella vuosituhanella. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 82. Tampere: Gummerrus.
- 2003b Uskonollisuus eri ikäryhmissä. Teoksessa Kimmo Kääriäinen, Kati Niemelä, Kimmo Ketola. Moderni kirkkokansa. Suomalaisen uskonnollisuus uudella vuosituhanella. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 82. Tampere: Gummerrus.
- 2006 Nuorten aikuisten suhde kirkkoon. Teoksessa Mikkola, Teija, Niemelä, Kati & Petterson (toim.), Urbaani usko: nuoret aikuiset, usko ja kirkko. Kirkon tutkimuskeskus, Tampere: Gummerus.
- Nuorisolaki
2006 [<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>] luettu 16.11.2010
- Oikarinen, Lauri
1993 Ihmisen uskon kehitys. James W. Fowlerin teorian konsistenssin analyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Paananen, Terhi & Tuominen, Hans

2005 Nuorisotyön käsikirja, Kirjapaja, Helsinki: RT-print.

Putnam, Robert D.

1993 Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy. Princeton: Princeton University Press.

2000 Bowling Alone. The Collapse and Revival of American Community. New York: Simon & Schuster.

Pötsönen, Riikka & Välimaa, Raili

1998 Ryhmähaastattelu laadullisen terveystutkimuksen menetelmänä. Jyväskylä: Terveystieteen laitoksen julkaisusarja, 1238-4127, 9.

Ruuskanen, Petri

2002 Sosiaalinen pääoma hyvinvointipoliittisessa keskustelussa. Teoksessa Petri Ruuskanen (toim.). Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

2007 Sosiaalisella pääomalla selittäminen. Teoksessa Leena Alanen, Veli-Matti Salminen, Martti Siisiäinen (toim.). Sosiaalinen pääoma ja paikalliset kentät. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

2009 Sosiaalinen pääoma. Jyväskylän yliopiston Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali.
[<http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/sosiaalinen-paaoma>] luettu 22.11.2010.

Räsänen, Antti

2004 Suomalaiset Belgiassa. Belgiansuomalaisten sopeutuminen ja uskonnollisuus. Helsinki: Helsingin Yliopiston Käytännöllisen teologian laitoksen julkaisuja 108.

Short, Susan E.

2006

Focus Group Interviews. Teoksessa Perecman, Ellen & Curran, Sara R. (toim.): A Handbook for Social Science Field Research – Essays & Bibliographic Sources on Research Design and Methods. Kalifornia: SAGE Publications Inc.

Siisiäinen, Martti

2003

Yksi käsite, kaksi lähestymistapaa: Putnamin ja Bourdieun sosiaalinen pääoma. Sosiologia-lehti 3/2003.

Stark, Charles & Glock Charles

1970

American Piety: The Nature of Religious Commitment. Berkley: University of California Press.

Stark, Sheila ja Torrance, Harry

2005

Case Study. Teoksessa Bridget Somekh ja Cathy Lewin (toim.): Research Methods in the Social Sciences. Lontoo: SAGE Publications Ltd.

Sulkunen, Pekka

1990

Ryhmähaastattelujen analyysi. Teoksessa Mäkelä, Klaus (toim.): Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Helsinki: Painokaari Oy.

Syrjälä, Leena

1994

Tapaustutkimus opettajan työvälineenä. Teoksessa Syrjälä Leena & al. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Rauma: Kirjayhtymä Oy.

Tilastokeskus

2010

Väestö.[<http://www.jns.fi/dman/Document.phx?documentId=id17310130919520&cmd=download>] luettu 4.4.2011.

- Tirri, Kirsi
2004 Spiritualiteetti uskonnonpedagogisesta näkökulmasta. Teoksessa Leena Heinonen, Juha Luodeslampi, Leena Salmensaari (toim.): Lapsityön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli
2009 Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Tuominen, Hans
2005 Elän ja hengitän – nuoren spiritualiteetti. Teoksessa Terhi Paananen ja Hans Tuominen (toim.): Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.
- Turunen, Maija
2005 Faith in the heart of Russia. The Religiosity of Post-Soviet University Students. Saarijärvi: Gummerus Printing.
- Valtonen, Anu
2005 Ryhmäkeskustelut – Millainen metodi?. Teoksessa Ruusuvoori, Johanna & Tiittula, Liisa (toim.): Haastattelu – Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.
- Väestörekisterikeskus
Kirkkoon liittyneet ja kirkosta eronneet 1923–2009. [[http://212.226.88.35/EVLUutiset.nsf/Documents/C4634F5E894657AEC225769D002FA073/\\$file/Kirkkoon%20liittyneet%20ja%20kirkosta%20eronneet%201923-2009.doc](http://212.226.88.35/EVLUutiset.nsf/Documents/C4634F5E894657AEC225769D002FA073/$file/Kirkkoon%20liittyneet%20ja%20kirkosta%20eronneet%201923-2009.doc)] luettu 21.09.2010.

Ylen Homoilta toi ennätyksen kirkosta eronneiden määrään

[<http://www.hs.fi/kotimaa/artikkeli/Ylen+Homoilta+toi+enn%C3%A4tyksen+kirkosta+eronneiden+m%C3%A4%C3%A4r%C3%A4n/1135260861814>] luettu 10.3.2011.

LIITTEET

Liite 1. Haastattelurunko

Taustat:

- Ikä ja ammatti/koulutustausta

Minä kirkon jäsenenä

- Oma historiasi kirkon piirissä? kaste, rippikoulu, avioliitto?
- Käytö kirkossa, jos käyt miten usein ja missä kirkossa?
- Minkälaisissa tapahtumissa käyt, miksi?
- Miksi olet edelleen kirkon jäsen? Mitä ajattelet kirkosta (miten näyttäytyy)? Kohtavatko tarpeesi ja toiveesi kirkon tarjonnan?
- Mikä tekee kirkosta mielenkiintoisen /luotaan pois työntävän?
- Minkälaiseksi kirkon jäseneksi kuvailet itseäsi?
- Onko usko sinulle tärkeä? Millainen usko on? Onko sinulla uskonnollisia auktoriteetteja?
- Millainen merkitys kirkolla on sinulle?
- Saatto kirkossa käynnistä/osallistumisesta jotain myös itselle?

Kirkon ja omat arvot

- Mitä ovat kirkon arvot?
- Vastaavatko kirkon arvot omiasi, jos ei niin miksi ja mitkä?
- Tulisiko kirkon arvojen muuttua, jos niin miten?

Kirkko ja nuoret aikuiset

- Tarvitaanko nuorille aikuisille omat juttunsa?
- Miten kirkko huomioi nuoret aikuiset mielestäsi?
- Mitä kaipaisit kirkolta itsellesi?
- Mistä nuoret aikuiset saavat sielunsa ravinnon, jos ei kirkosta? (henkireiät)

Nuoret aikuiset/ sosiaalinen ympäristö

- Käykö ystäväsi kirkossa? Käyttekö yhdessä kirkossa?
- Tapaatko kirkossa ystäviä/kavereita?
- Oletko saanut kirkosta kavereita?
- Onko kirkolla elämässäsi sosiaalinen funktio?